
Kyrkomötet Kyrkolivsutskottets betänkande 2014:1

Stöd samernas rättigheter

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2014:4 om samernas rättigheter. Utskottet anser att det med anledning av de insatser kyrkostyrelsen genomfört och planerar redan pågår ett arbete i den riktning motionären önskar varför utskottet föreslår kyrkomötet att avslå motionen.

Till betänkandet finns en reservation och en särskild mening.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:4.

Motionens förslag

Motion 2014:4 av Johan Åkesson, Stöd samernas rättigheter

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att uppvakta regering och riksdag till stöd för en ratificering av FN-stadgan om urfolkens rättigheter.

Bakgrund

Samerna är ett urfolk i Sverige, Norge, Finland och på Kolahalvön i Ryssland. Sedan januari 2011 benämns samer som *ett urfolk* i Sveriges grundlag och inte bara som en nationell minoritet. Samerna har genom ett riksdagsbeslut formellt sett varit erkända som urfolk i Sverige sedan 1977.

Att vara ett urfolk har tyngre folkrättsliga implikationer än att vara en nationell minoritet. Samerna är tillsammans med judar, tornedalingar, sverigefinnar och romer en av Sveriges fem nationella minoriteter. I Sverige finns det sedan början av 2000-talet en minoritetspolitik och minoritetslagstiftning som rör dessa gruppers språkliga och kulturella rättigheter.

Landsbygdsdepartementet är det departement som ansvarar för sakområdet och *Sametinget* är den statliga myndighet som verkställer den svenska samepolitiken. Landsbygdsdepartementet hanterar även frågan om förvaltning av renskötsel på statlig mark och jakträttsfrågor. Andra frågor som rör det samiska samhället hanteras på andra departement. Samiska språkrättigheter hanteras t.ex. inom ramen för Sveriges minoritetspolitik på Arbetsmarknadsdepartementet och frågor som rör fördelning av anslag till samisk kultur och *Giron Sámi Theáter*, Samiska teatern, hanteras av Kulturdepartementet. Landsbygdsdepartementet har ett samordningsansvar för de samepolitiska frågorna.

ILO-konventionen nr 169

ILO, *International Labour Organisation* antog konventionen nr 169 om ursprungsfolk och stamfolk i självstyrande länder den 27 juni 1989 och den trädde i kraft den 5 september 1991. Principerna för FN:s övriga rättighetsdeklarationer ska även tillämpas på urfolk. Konventionen syftar till att motverka diskriminering av urfolk.

Samerna är Europas enda urfolk i konventionens mening. För Sveriges, Norges och Finlands del rör konventionen samerna, och för Danmarks inuiterna. En rad av FN:s medlemsstater har ratificerat konventionen; Argentina, Bolivia, Brasilien, Centralafrikanska republiken, Chile, Colombia, Costa Rica, Danmark, Dominikanska republiken, Ecuador, Fiji, Guatemala, Honduras, Mexico, Nepal. Nederländerna, Nicaragua, Norge, Paraguay, Peru, Spanien och Venezuela.

Norge och Danmark har ratificerat konventionen, men inte Finland, Sverige och Ryssland. Finlands regering har i regeringsprogrammet för 2011-2015 uttalat som målsättning att ratificera ILO-konventionen 169, men inte angett tidpunkt för detta.

Konventionen vill med text i 44 artiklar säkerställa urfolks rätt att själva välja i vilken grad de vill behålla sin kulturella och politiska identitet och beskydda urfolk mot icke frivillig assimilering. I likhet med FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna, Konventionen om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter och FN:s konvention om civila och politiska rättigheter syftar konvention 169 till att hindra diskriminering. Konventionen erkänner urfolks behov av att bevara och utveckla identitet, språk och religion.

Konventionen berör rätten till tvåspråkig utbildning, sedvanerätt, landrättigheter, egendomsrätt samt rätt att bli rådfrågade och att delta i beslutsprocesser. Rätten till land samt att urfolk blir rådfrågade från början i beslutsprocesser anses vara de två viktigaste punkterna för urfolk och det som är svårast för stater att gå till mötes. Konventionen anger en minimistandard för skyddet av urfolksrättigheter och slår bl.a. fast urfolks rätt till mark som de traditionellt bebor eller använder. Konventionen tydliggör även staternas ansvar för att identifiera dessa marker och en skyldighet för staterna att garantera ett effektivt skydd för urfolks rätt till marken. I konventionen finns också bestämmelser om att urfolk har rätt att delta i användningen, förvaltningen och bevarandet av naturtillgångar som hör till deras mark.

Artikel 14

Sverige har inte ratificerat konventionen p.g.a. formuleringen i artikel 14, som rör urfolks rätt till land och vatten:

De berörda folkens äganderätt och besittningsrätt till den mark som de traditionellt bebor ska erkännas. Därutöver ska åtgärder vidtas i lämpliga fall för att skydda de berörda folkens rätt att nyttja mark, som inte uteslutande bebos av dem, men till vilken de traditionellt haft tillträde för sin utkomst och traditionella verksamhet. Särskild uppmärksamhet ska fästas vid nomadfolkens och de kringflyttade jordbrukarnas situation i detta hänseende. Regeringarna ska vidta nödvändiga åtgärder för att identifiera den mark som de berörda folken traditionellt bebor och för att garantera effektivt skydd av deras äganderätt och besittningsrätt. Lämpliga förfaranden ska införas inom det nationella rättssystemet för att ta ställning till anspråk på mark från berörda folk.

Sverige deltog aktivt i utarbetandet av konventionen och föreslog i beredningen av texten att man skulle föra in begreppet *bruksrätt* istället för *äganderätt* och *besitt-*

ningsrätt, men det förslaget gick inte igenom. Man tyckte från svenskt håll att äganderätt gav en för stark rätt för urfolken till sina traditionella marker.

KI 2014:1

Utredningsarbete

Frågan om en svensk anslutning till ILO-konventionen nr. 169 har utretts vid ett flertal tillfällen. I betänkandet *Samerna – ett ursprungsfolk i Sverige*, SOU 1999:25, kom man fram till att Sverige borde ratificera konventionen, men att man först skulle lösa vissa gränsdragningsfrågor gällande vad som var privat mark och samebyars marker där renbetesrätt gäller.

En kommission arbetade under sju år för att klarlägga den yttre gränsen för renskötselområdet och kunde i utredningen *Samernas sedvanemarkar. Betänkande av Gränsdragningskommissionen för renskötselområdet*, SOU 2006:14, presentera gränsdragningar mellan vad som är privat mark och mark där renbetesrätt gäller. Vidare var uppdraget att klarlägga hur marken inom renskötselområdet ska indelas enligt artikel 14.

Nordiska rådet efterlyste 1995 en Nordisk samekonvention. Efter sex år tillsatte regeringarna i Norge, Sverige och Finland en expertkommitté för att ta fram en sådan, som skulle säkerställa det samiska folkets rätt att bestämma över sin ekonomiska, kulturella och sociala utveckling och för sina egna syften förfoga över sina naturillgångar. År 2005 var kommittén klar med ett förslag, godkänt av sametingen i varje land. 2011 inleddes förhandlingarna om detta förslag mellan de tre staternas olika förhandlingsdelegationer som består av respektive lands regering och sameting. Förhandlingarna ska vara slutförda år 2016.

Från samiskt håll i Sverige har frågan om Sveriges ratificering av ILO-konventionen nr. 169 blivit en fråga av stor betydelse i och med att den svenska minerallagen möjliggör att internationella gruvbolag kan exploatera samiska renskötselområden. Frågan om rätten till mark har under de senaste åren diskuterats i det offentliga rummet genom demonstrationer och uppmärksamhet i riksmidia. Ur ett samiskt perspektiv så är det här ännu en olöst fråga.

Svenska kyrkan och ILO-konventionen

Svenska kyrkans centralstyrelse lämnade ett remissvar på utredningen *Samerna – ett ursprungsfolk i Sverige. Frågan om Sveriges anslutning till ILO:s konvention nr 169*, SOU 1999:25. I detta yttrande anslöt man sig till regeringens förslag att inte ratificera ILO-konventionen, nr 169 utan vänta, för att man, liksom regeringen ville utreda äganderätten till markerna ytterligare. Man menade bl. a att:

Många av de rättigheter som konventionen tillförsäkrar samerna är tillgodosedda genom den lagstiftning som redan råder inom området. Den problematik som avser markrättigheter i konventionens olika bemärkelser är dock ännu ej tillräckligt utredd men måste klarläggas inför en ratificering av konventionen. En ytterligare utredning för att identifiera den mark till vilken samerna kan ha olika slag av rättigheter behöver göras innan slutlig ställning kan tas till vad en ratificering kommer att innebära för samerna respektive samhället i stort. Vi tillstyrker även förslaget att gränstvister rörande markrättigheter skall ses som så principiella frågor att kostnaderna härför bestrids allmänna medel.

Det dåvarande Samiska rådet i Svenska kyrkan var kritisk till centralstyrelsens yttrande och upplevde att Svenska kyrkan inte stödde samernas rättigheter.

Förenta Nationernas urfolksdeklaration

Förenta Nationernas generalförsamling antog i september 2007 en urfolksdeklaration. 143 medlemsstater röstade för en anslutning däribland Sverige. Fyra stater röstade emot, de var Nya Zeeland, Australien, USA och Kanada och 11 medlemsstater röstade blankt. Skillnaden mellan en deklaration och en konvention är att konventioner är juridiskt bindande för de stater som ansluter sig. En deklaration anger principer och en minimistandard som stater frivilligt kan följa. FN:s urfolksdeklaration handlar om rätt till hälsovård, utbildning, andlighet och rätten till traditionella marker.

Förenta Nationernas världskonferens för urfolk genomfördes för första gången den 22–23 september 2014. Deltagande var FN:s medlemsstater, däribland Sverige och urfolksrepresentanter från hela världen. Teman som diskuterades var land, territorier och naturresurser. Svenska kyrkan var representerad genom en delegat som är förtroendevald i Samiska rådet i Svenska kyrkan.

Internationell kritik från FN och Europarådet

Sverige har fått kritik vid ett flertal tillfällen i samband med internationell granskning av hur konventioner efterlevs, bl.a. för att inte ha ratificerat ILO-konvention nr 169 om urfolksrättigheter. Kritik framfördes sommaren 2010 i samband med granskningen av Sverige i FN:s råd för mänskliga rättigheter. Rådet lämnade också en rad rekommendationer rörande samer.

I januari 2011 redovisade FN:s specialrapportör för urfolkens mänskliga rättigheter och grundläggande friheter en rapport om samernas situation i de nordiska länderna. Rapporten antogs i september 2011 av FN:s råd för mänskliga rättigheter.

Europarådet har också kritiserat Sverige för att det alltså råder en rättsosäkerhet beträffande samernas markrättigheter och att detta påverkar samernas traditionella sysselsättningar och renskötseln. Detta har lett till rättstvister med betungande ekonomiska följder för vissa samebyar. Europarådets ministerkommitté har därför uppmanat den svenska regeringen att skyndsamt ta itu med den alltså föreliggande rättsosäkerheten kring markrättigheter i norra Sverige, på ett sätt som skyddar samers rättigheter. Detta samtidigt som det säkerställs att rättstvisterna inte hotar samebyars livskraft och deras renskötsel. Ministerkommittén menar också att regeringen bör överväga hur Sametingets roll bör utvecklas på andra områden.

FN:s rasdiskrimineringskommitté har i en rapport från augusti 2013 uttryckt oro för att Sverige ännu inte kommit framåt i arbetet med att ratificera ILO-konvention nr. 169 eller med en Nordisk samekonvention. På dessa punkter vill FN:s rasdiskrimineringskommitté se en skärpning från svenska staten. Kommittén uttrycker sin oro över att den svenska minerallagen tillåter stora industriprojekt och andra aktiviteter inom samiskt område, utan samernas fria och förhandsinformerade samtycke.

Likasa har Diskrimineringsombudsmannen (DO), i en debattartikel i DN, från september 2013 uppmanat svenska regeringen att ta initiativ till en urfolkspolitik som tar sin utgångspunkt i FN:s urfolksdeklaration och ILO:s konvention 169 om ursprungsfolk och stamfolk i självstyrande länder.

Under Kyrkornas världsråds generalförsamling i Busan, i Sydkorea 2013, uttalade den samlade generalförsamlingen sitt stöd för urfolken och uppmanade medlemskyrkorna att:

- respektera urfolkens andlighet och stödja deras strävan för självbestämmande i sina traditionella områden, runtom i världen
- reflektera över sin egen historia och försöka få en större förståelse för urfolkens svåra situation i olika sammanhang
- erbjuda stöd till urfolkens delegationer för att kunna delta i olika påverkansaktiviteter inom Förenta Nationerna
- stödja och stärka urfolkssamhällen som strävar mot att demontera förtryckande lagstiftning och politik som legitimerar ett fortsatt kolonialt nyttjande av deras marker;
- koordinera kommunikationsinsatserna mellan medlemskyrkorna inom Kyrkornas världsråd och ekumeniska aktörer som arbetar för urfolkens rättigheter.

Svenska kyrkans arbete med urfolksfrågor

Svenska kyrkans nationella nivå har under de senaste åren arbetat aktivt för att ge stöd för urfolksrättigheter, t.ex. genom rapporter till Europarådet där man pekar på vikten av att Sverige säkerställer samernas urfolksrättigheter. En rapport från 2012, *Våga vara minoritet*, har fokus på minoritets- och urfolksbarnens situation i Sverige. En annan rapport från i december 2013 handlar om samiska barns utbildningssituation *Marginalized and Ignored*.

Vidare har Svenska kyrkans nationella nivå, tillsammans med de nationella minoriteternas ungdomsförbund, däribland det samiska ungdomsförbundet *Sáminuorra*, skickat rapporten *Human Rights Challenges in Sweden 2014* till FN:s Råd för Mänskliga rättigheter i juni i år. I den rapporten pekar man på att Sverige inte lever upp till principerna i FN:s urfolksdeklaration och att den svenska regeringen har antagit en ny mineralstrategi under 2013 som aktivt syftar till att öka antalet etableringar av gruvor, särskilt i de samiska områdena.

Dåvarande ärkebiskop Anders Wejryd uttalade sitt stöd för urfolksrättigheter och efterfrågade ansvarstagande av regeringen i den här frågan under ett seminarium om nordisk samekonvention i konstitutionsutskottet 2011. Han har också i en debattartikel i Dagens Nyheter uppmanat beslutsfattare att ta större ansvar för urfolksrättigheter.

Den 14 juni 2012 beslutade kyrkostyrelsen om insatser för att främja och utveckla Svenska kyrkans flerspråkiga arbete. Inom ramen för denna prioritering ska en åtgärdsplan utarbetas som vidareutvecklar Svenska kyrkans förhållningssätt i förhållande till språkliga minoriteter, urfolk och personer med funktionsnedsättningar, i enlighet med Sveriges folkrättsliga åtaganden på området.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:4.

Utskottet delar motionärens intention att verka för samernas rättigheter och värna nationella minoriteter i Sverige. Det bör ske med samma engagemang som när vi verkar för folkgrupper i andra delar av världen. Samerna är genom riksdagsbeslut ett erkänt urfolk och benämns så i Sveriges grundlag, vilket ger tyngre folkrättsliga implikationer än för övriga nationella minoriteter.

Utskottet har tagit del av det utredningsarbete som pågår vad gäller svensk anslutning till ILO-konvention nr 169 och menar att det är en komplicerad fråga som beskrivs i bakgrundstexten ovan. Utskottet ser dock hoppfullt på samernas möjlighet att bevara och utveckla sin identitet, sina språk och traditioner. Likaså ser utskottet med tillförsikt på de förhandlingar som pågår mellan regering och sameting och att frågan om rätten till mark på sikt ska lösas.

Med anledning av de insatser kyrkostyrelsen genomfört och planerar fortsättningsvis gör utskottet bedömningen att det redan pågår ett arbete i den riktning motionären önskar. Utskottet föreslår därför kyrkomötet att avslå motionen.

Uppsala den 25 september 2014

På Kyrkolivsutskottets vägnar

Sofia Rosenquist, ordförande

Marie Nordström, sekreterare

Beslutande: Sofia Rosenquist, ordförande, Marie Nielsén, Daniel Larson, Birgitta Lindén, Ronny Hansson, Kekke Paulsson, Niklas Grahn, Roland Johansson, Berit Simonsson, Anna-Karin Westerlund, Gunilla Eldebro, Lars-Erik Edlund, Elisabeth Rydström, Torbjörn Arvidsson och Marja Sandin-Wester.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Sara Waldenfors, Monica Lindell Rylén, Camilla Persson, Lissandra Rickemark, Jan Sahlin, Katarina Glas, Nasrin Sjögren, Elisabeth Sandberg Kullenberg, Ulla Littgren, Jerker Schmidt, Niklas Larsson, Runar Filper, Ylva Wahlström och Karin Janfalk.

Biskoparna Jan-Olof Johansson och Johan Tyrberg har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

Jag vill reservera mig mot utskottets beslut. Jag anser att kyrkomötet, med anledning av motionen, ska uppdra till kyrkostyrelsen att intensifiera uppvaktning av regering och riksdag för att ratificera ILO-konventionen 169.

Marja Sandin-Wester

Särskild mening

Det är viktigt att samernas rättigheter bejakas och att Svenska kyrkan uppvaktar regeringen så att ILO-konventionen kan bli verklighet för våra samer.

Ylva Wahlström

Kyrkomötet Kyrkolivsutskottets betänkande 2014:2

Att möta människor på kyrkogårdar

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2014:20 om att möta människor på kyrkogårdar. Utskottet menar att frågan om att utveckla möten på kyrkogården inte är okomplicerad men att intentionen i motionen bör kunna beaktas i en förstudie som nyss påbörjats på kyrkokansliet. Utskottet föreslår kyrkomötet att avslå motionen.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:20, punkt 1.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:20, punkt 2.

Motionens förslag

Motion 2014:20 av Elsa Christersson, Att möta människor på kyrkogårdarna

1. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att tillsätta ett projekt för att värna om kyrkans möten med människor via våra kyrkogårdar.
2. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att avsätta medel för en projektgrupp där det, förutom förtroendevalda och tjänstemän via kyrkokansliet, också bör ingå en landskapsarkitekt/ingenjör eller motsvarande, samt att avsätta medel för att ersätta försöksförsamlingar för det merarbete som projektet kan komma att innebära.

Bakgrund

I samband med relationsförändringen mellan Svenska kyrkan och staten den 1 januari 2000 beslutades att Svenska kyrkans församlingar och pastorat även fortsättningsvis på uppdrag av staten ska vara huvudmän för begravningsverksamheten. Undantagen från denna ordning finns i Stockholm och i Tranås där kommunerna är huvudmän. Det är huvudmannens skyldighet att anordna och hålla allmänna begravningsplatser för dem som är folkbokförda inom huvudmannens förvaltningsområde, oberoende av trostillhörighet.

I och med att Svenska kyrkan har ett samhällsuppdrag inbegriper detta att begravningsverksamheten ska utövas neutralt och kyrkogårdsarbetarna bör därför inom ramen för sitt uppdrag inte tala för ett trossamfund framför ett annat. För anställning av kyrkogårdspersonal kan inte heller krävas att den som anställs delar den kristna tron. Svenska kyrkan har ett uppdrag från staten och det måste skötas med den religionsfrihet som krävs för uppdraget.

Kyrkogårdsarbetet har två delar, begravningsverksamhet och församlingsverksamhet. I församlingsverksamheten ingår skötsel av gravplatser som församlingen

utför åt enskilda gravrättsinnehavare. Det är enbart som utförare av dessa uppdrag som kyrkogårdsarbetare agerar direkt för Svenska kyrkan på kyrkogården. Inget hindrar att kyrkogårdsarbetarna stärks i sin yrkesroll att föra svåra samtal med kyrkogårdsbesökare och fördjupa allmänt etiska frågor som rör begravning, kyrkogårdens arkitektur, dynamik och utveckling.

Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation erbjuder sina medlemmar, församlingar och pastorat utbildning, rådgivning och service inom begravningsverksamheten. Även frågor om kyrkogårdarnas kvalitetsutveckling och utformning samt frågor om etik och bemötande ingår i ansvaret och detta ryms i de utbildningar som erbjuds kontinuerligt. Kyrkogårdspersonal är en av de målgrupper arbetsgivarorganisationens utbildningar riktar sig till. Även stiftet inbjuder vaktmästare och personal på kyrkogårdarna till fortbildning.

Sveriges kyrkogårds- och krematorieförbund, SKKF har ett stort kursutbud både vad gäller kyrkogårdsmiljö, kyrkogårdskultur och kurser för att möta sorg och sörjande. Dessa erbjudanden vänder sig till alla som arbetar inom begravningsverksamheten, såväl kyrkogårdspersonal, expeditionspersonal såväl som ledare och förtroendevalda.

Det kyrkliga kulturarvet

Kyrkorna med deras föremål och innehållet i kyrkans traditioner bildar tillsammans med begravningsplatserna det kyrkliga kulturarvet. Begravningsplatserna är levande rum där viktiga händelser äger rum och minnen kan bli starka. Kyrkokansliet bjuder i samverkan med Skara och Lunds stift in till en konferens om pedagogiskt arbete i kyrkomiljön i november 2014. Konferensen, som ingår i ett projekt som kallas *Pedagogik i kyrkomiljöer*, vänder sig till medarbetare i Svenska kyrkan som på olika sätt arbetar med att möta människor i kyrkorum eller i andra kyrkliga miljöer. Det ska ges möjlighet till reflektion, erfarenhetsutbyte och fördjupning kring det som handlar om den pedagogiska dimensionen i mötet mellan människor och kyrkans rum. Syftet är att lyfta fram och tillgängliggöra kyrkomiljöer och kulturarv i församlingens verksamhet där begravningsplatserna är en väsentlig del, både pedagogiskt och diakonalt.

Beslut i kyrkomötet 2013

Med anledning av motion 2013:86, punkt 4 beslutade kyrkomötet förra året att uppdra till kyrkostyrelsen att ta fram förutsättningar för en nationell kraftsamling kring frågor om begravning och mötet med människor i sorg med utgångspunkt i biskopsbrevet om begravning, en kraftsamling i likhet med det tidigare nationella programmet för barn och unga 0–18 år.

Detta arbete har nyligen påbörjats på kyrkokansliet genom att en förstudie pågår och en rapport från den beräknas vara klar under våren 2015. Förstudien kommer att bidra med underlag som ger förutsättningar att bedöma hur en kraftsamling bör utformas. Genom förstudien kommer även en samlad bild av de synpunkter som finns i stiftet inom området att bli tydliga.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkolivsutskottet föreslår kyrkomötet att avslå motion 2014:20, punkt 1 och 2.

Kyrkogårdar är en viktig plats för många människor. Miljön erbjuder utrymme för eftertanke och känslor. Det kan vara en plats för minnen, sorg och tröst.

Kyrkogårdarna i Svenska kyrkan är välskötta och grönskande. Församlingarna bär ansvaret att utforma och förvalta dessa och det görs ansträngningar för att utveckla miljön. Kyrkogårdsarbetarna är en omistlig resurs och för många människor utgör de den enda personliga kontakten med kyrkan. Den som krattar grusgången till en anhörigs grav kan vara en viktigare person för kyrkogårdsbesökaren än vad en präst eller diakon är. Kyrkogårdsarbetarna har inte bara en viktig funktion i mötet med människor i sorg utan även gentemot intresserade besökare som söker sig till kyrkliga miljöer av andra skäl.

Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation, Sveriges kyrkogårds- och krematorieförbund och Sensus studieförbund erbjuder kontinuerlig fortbildning för medarbetare i kyrkogårdsmiljöer.

Det finns svårigheter att förena den trosneutrala begravningsverksamheten med ambitionen att aktivt möta människor på kyrkogården och erbjuda Svenska kyrkans stöd för inre utveckling och samtal i den kristna tron. Det är inte heller självklart att människor önskar kontakt med andra människor vid besöket på kyrkogården. Att utveckla möten på kyrkogården i syfte att berätta om vad kyrkan erbjuder är därför inte en okomplicerad fråga anser utskottet.

Utskottets ledamöter är väl medvetna om de ekonomiska problem många församlingar har samt den ojämlikhet som råder mellan församlingar. Men eftersom kyrkostyrelsen redan har många åtaganden vill inte utskottet föreslå ytterligare stora satsningar utöver de som redan planerats. Dessutom tangerar förslaget i denna aktuella motion det uppdrag kyrkomötet gav kyrkostyrelsen förra året, som innebär att kyrkostyrelsen ska ta fram förutsättningar för en nationell kraftsamling om begravning och mötet med människor i sorg.

Motionären lyfter en angelägen fråga men med anledning av att resurserna är begränsade och att intentionen i motionen bör kunna beaktas i den förstudie som nyss påbörjats på kyrkokansliet föreslår utskottet kyrkomötet att avslå motionen.

Uppsala den 25 september 2014

På Kyrkolivsutskottets vägnar

Marie Nielsén, ordförande

Marie Nordström, sekreterare

Beslutande: Marie Nielsén, ordförande, Daniel Larson, Birgitta Lindén, Ronny Hansson, Kekke Paulsson, Sofia Rosenquist, Niklas Grahns, Roland Johansson, Berit Simonsson, Anna-Karin Westerlund, Gunilla Eldebro, Lars-Erik Edlund, Elisabeth Rydström, Torbjörn Arvidsson och Marja Sandin-Wester.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Sara Waldenfors, Camilla Persson, Lissandra Rickemark, Jan Sahlin, Katarina Glas, Nasrin Sjögren, Elisabeth Sandberg Kullenberg, Ulla Littgren, Jerker Schmidt, Niklas Larsson, Margareta Larsson, Ylva Wahlström och Karin Janfalk.

Biskoparna Jan-Olof Johansson och Johan Tyrberg har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet Kyrkolivsutskottets betänkande 2014:3

Svenska kyrkan på nätet

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2014:22, Barnportal på nätet och motion 2014:72, Webbsända gudstjänster. Utskottet är positivt till bägge motionerna och föreslår kyrkomötet att bifalla motion 2014:22 men att avslå 2014:72 med hänvisning till att arbete redan pågår. Utskottet vill dock med anledning av motion 2014:72 ge kyrkostyrelsen i uppdrag att intensifiera arbetet med att på ett samlat sätt tillgängliggöra webbsända gudstjänster.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att bifalla motion 2014:22.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:72, punkt 1.
3. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:72, punkt 2.
4. Kyrkomötet beslutar med anledning av motion 2014:72 att ge kyrkostyrelsen i uppdrag att intensifiera arbetet med att på ett samlat sätt tillgängliggöra webbsända gudstjänster.

Motionernas förslag

Motion 2014:22 av Anders Brunnstedt m.fl., Barnportal på nätet

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att skapa en barnportal för Svenska kyrkan på nätet.

Motion 2014:72 av Jerry Adbo, Webbsända gudstjänster

1. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att undersöka möjligheterna att webbsända gudstjänster.
2. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att initiera webbsända gudstjänster.

Bakgrund

Under de 20 åren som internet funnits allmänt tillgängligt har en enorm utveckling skett såväl i teknik och tillgänglighet som användande. Idag har nästan 9 av 10 svenskar tillgång till internet enligt en undersökning från Stiftelsen för internetinfrastruktur. Drygt 6 av 10 har tillgång till internet via sin mobiltelefon. Det dagliga användandet ökar i alla åldersgrupper men mest i de yngsta åldrarna.

Under 1990-talet var det främst vuxna som hade tillgång till datorn på jobbet som var den största gruppen. Idag leds utvecklingen av de unga med mobiltelefon.

Framförallt barn i åldrarna 12–15 år. År 2010 var det endast några få procent av dem som dagligen använde sin smartmobil. Ett år senare är användningen 22 procent för att till 2012 öka till 62 procent för denna åldersgrupp.

År 2013 har 93 procent av dem en smartmobil och 78 procent använder den dagligen för att ansluta sig till internet. En ökning av daglig användning av internet i mobilen från tre till 78 procent från år 2011 till år 2013.

Även bland de yngre barnen ökar användandet. En undersökning från Statens medieråd konstaterar att en majoritet av Sveriges treåringar har använt internet och 87 procent av landets 6-åringar. Det dagliga användandet är dock lägre men ökande. Bland 2–4-åringar har det tredubblats från 3 procent till 9 procent mellan 2010–2013 och bland 5–8-åringar har det mer än fördubblats från 6 procent till 17 procent. Även i dessa åldersgrupper ökar användningen av internet via mobiltelefonen.

Även bland den äldre befolkningen ökar det dagliga användandet av internet. Från 37 procent 2009 till 52 procent 2013 i åldersgruppen 65 till 74 år. I åldersgruppen över 75 har den dagliga användningen ökat från 12 till 23 procent under samma tid.

Svenska kyrkan och internet

Svenska kyrkans webbplats *svenskakyrkan.se* har funnits sedan 1996 och gått från att vara en isolerad webbplats med den nationella nivåns angelägenheter till att bli en samlande ingång för hela Svenska kyrkan. Idag består webbplatsen av en mindre, men ändå omfattande, gemensam del som administreras av den nationella nivån. Den långt större delen av webbplatsen utgörs av alla de stift, samfälligheter och församlingar som anslutit sig. Idag är 683 enheter med i den gemensamma webbplatsen som utvecklas fortlöpande. *svenskakyrkan.se* hade under 2013 3 858 538 unika besökare. Under 2014 genomgår webbplatsen en större förändring i linje med den digitala strategin som antagits av kyrkostyrelsen, se nedan, i syfte att göra webbplatsen mer användarvänlig och funktionsinriktad.

Strategi för digital närvaro

I mars 2013 antog kyrkostyrelsen en strategi för digital kommunikation och närvaro. Strategin lyfter fram att Svenska kyrkans digitala kommunikation ska vara aktiv, transparent, lyhörd och se varje människa. Den fastslår även en vision om att Svenska kyrkan ska arbeta aktivt med att ta fram och använda verktyg för att vara kyrka även på digitala arenor.

Den digitala strategin betonar vikten av att vara kyrka på nätet och pekar på vikten av tillgänglighet.

Svenska kyrkan ska finnas där människor finns och vara tillgänglig de tider på dygnet då människor har behov av kyrkan. Personliga möten kan uppstå på många platser, exempelvis via sociala medier. Därför prioriteras kommunikation som möjliggör dialog och skapar engagemang. Svenska kyrkan har en hög ambition när det gäller tillgänglighet avseende till exempel: Språk, barn och unga, funktionsnedsättning, tid på dygnet och teknisk plattform.

I strategin finns även övergripande vägval för externwebb, internwebb och sociala medier och den uttrycker en målbild gällande ansvarfördelningen av digital kommunikation mellan kyrkans nivåer. Där församlingen föreslås ansvara för att finnas närvarande på nätet via webbplats, intranät och sociala medier. Bidra till helheten och delta i gemensamma satsningar via stift eller den nationella nivån.

Stiftet föreslås erbjuda församlingarna fortbildning, information och inspiration inom webb, intranät och sociala medier. Samordna och marknadsföra gemensamma satsningar inom webb, intranät och sociala medier. Bidra till helheten och delta i gemensamma satsningar från den nationella nivån.

Den nationella nivån föreslås ansvara för att utveckla gemensamma system och arbetssätt för webb, intranät och sociala medier. Utveckla system för insamling. Erbjuder omvärldsspaning, analys och erfarenhetsutbyte samt ha regelbunden dialog med stiftet.

0–18 år på nätet

Frågan om en barnportal/digitalt material för barn har diskuterats vid ett flertal tillfällen under de senaste åren, såväl på kyrkokansliet som runt om i landet. Inte minst under arbetet med projektet OMG, omg.svenskakyrkan.se, som är en sajt som riktar sig till ungdomar från 13 år och uppåt.

Målet med projektet är att skapa en ”fråga-svar-webb” med de frågor som kommer in till kyrkokansliet, ofta från skolungdomar. Frågor som idag besvaras via mejl. Tanken är att man nu istället ska kunna få del av andras frågor och funderingar, och samtidigt få svar på sina egna frågor.

Förhoppningsvis kan detta bli ett komplement till konfirmandundervisning och skolundervisning, samtidigt som det kan vara en plats där man kan få del av andras tankar och funderingar och få svar på sina egna frågor. Planen är att OMG ska lanseras under hösten 2014.

Under projektets gång har diskussioner förts kring att utöka konceptet med digitala bibelberättelser för barn och ungdomar och att skapa någon form av spel/digital miljö även för mindre barn. Inom ramen för Dela tro – dela liv har en ansökan inkommit från Västeråsstift om att få utveckla en portal på nätet för barn. Projektet har tilldelats medel för en förstudie som kommer ske under hösten 2014. Samtal förs även med Svenska Kyrkans Unga i Skara stift som visat intresse för digitalt material för barn.

Gudstjänster på webben

Nya tider skapar nya arenor för andlighet och tro. Alla har inte möjlighet att komma till kyrkan utan söker andra vägar för att ta del av kyrkans budskap. En möjlighet har länge varit de tv-sända gudstjänster och andra, andliga program som tillhandahållits, främst av Sveriges Television.

Sveriges Television sänder sedan 1955 gudstjänster inspelade från olika församlingar inom Svenska kyrkan och övriga trossamfund. Dessa produktioner av gudstjänster är anpassade för sändning. I genomsnitt når varje gudstjänst cirka 100 000 tittare. De sända gudstjänsterna finns även tillgängliga på svtplay efter sändning och finns kvar i minst 30 dagar. I dagsläget finns inga planer hos Sveriges television att förändra utbudet av gudstjänster.

Utbudet av andligt inriktade program har dock minskat under de senaste åren. Samtidigt har människors tv-vanor förändrats i takt med den allt större tillgången av utbud och kanaler för all sorts information och underhållning. Kraven på tillgänglighet och flexibilitet ökar. Man vill kunna välja när och var man konsumerar rörliga bilder. På samma gång har det blivit betydligt enklare och billigare för enskilda organisationer och personer att producera och sprida film och annan information. Med en vanlig smartmobil kan nästan vem som helst filma och internetpublicera en händelse inom loppet av några minuter. Enkelheten i tekniken skapar helt nya förut-

sättningar för Svenska kyrkan på alla nivåer att producera rörliga bilder och kostnaderna kan hållas på en rimlig nivå. På samma sätt ställs nya krav på Svenska kyrkans närvaro i digitala medier vad gäller format, plats och innehåll.

I enlighet med Kyrkolivsutskottets förslag i betänkandet KI 2008:15 *Nationell samordning av kommunikation* beslutade kyrkomötet (KmSkr 2008:25) att ge kyrkostyrelsen i uppdrag att utreda hur Svenska kyrkan kan starta och sända regelbunden webb-tv, inte bara vad gäller gudstjänster. Året därefter förstärktes uppdraget genom kyrkomötets beslut (KmSkr 2009:15) om Svenska kyrkans närvaro på internet, där man uppdrog till kyrkostyrelsen att ta fram riktlinjer eller en policy för att utveckla, stimulera och öka Svenska kyrkans närvaro på nätet.

I syfte att utröna vilka möjligheter webbsänd television har både vad gäller utbud, avsändare och mottagare genomförde kyrkostyrelsen under perioden september 2011 till och med 15 april 2012 pilotprojektet Svenska kyrkan Play.

Ett antal utvärderingar har genomförts under och efter projektet och många samtal har förts om Svenska kyrkan som producent av digitala, rörliga bilder. Det entydiga svaret är att Svenska kyrkan bör arbeta med rörlig bild som en del av verksamheten och öka närvaron på internet. Webb-tv är ett sätt att synliggöra Svenska kyrkans identitet och verksamhet för den breda allmänheten genom rörlig bild. Ansvarfördelningen mellan de olika nivåerna bör följa den antagna kommunikationsstrategin. Kyrkokansliet erbjuder en teknisk plattform, ger stöd till stift och producerar övergripande material. Stift och församlingar producerar det de behöver.

Under pilotprojektets gång blev det uppenbart att det finns många juridiska aspekter att ta hänsyn till och som man behöver känna till. Ett underlag har tagits fram med hjälp av kyrkokansliets jurister, men för att underlätta för församlingar och andra intressenter bör en utbyggd lathund tas fram där bland annat följande regler och riktlinjer tas upp: Lagen om allmän kameraövervakning, Personuppgiftslagen, Kulturmiljölag och upphovsrättslagstiftning. Dessutom kan man behöva ta hänsyn till Bonusavtalet samt STIM vid filmning av psalmtexter, mer pastorala aspekter och allmänna goda råd för att värna den enskildes integritet.

Svenska kyrkan är inte det enda trossamfund som prövar att kommunicera med hjälp av rörliga bilder på internet. Den evangelisk-lutherska kyrkan i Finland har en enhet för TV- och radioproduktion sedan många år tillbaka. Det finns även ett särskilt avtal mellan SVT:s motsvarighet YLE och kyrkan att producera alla gudstjänster på såväl finska som finlandssvenska i både TV och radio. Kyrkomötet i Finland har anslagit stora resurser för en satsning på nätet som kallas Andligt liv på webben. Utvecklingen i Finland går mot en mer integrerad verksamhet med nätnärvaro genom text, bild och rörlig bild.

I Aalborgs stift i Danmark satsar man på webb-tv. På deras hemsida kan man se mängder av filmer som på ett eller annat sätt handlar om kyrkan. En serie filmer om på högst två minuter vardera är porträtt av olika aktörer i kyrkan: körsångare, organist, hantverkare och så vidare. En annan serie har fått namnet Prästens verkstad. Där intervjuas varje vecka en präst om vad söndagens predikan ska handla om.

Tidigare behandling i kyrkomötet

Under 2004 års kyrkomöte behandlade två motioner inom detta ämnesområde. I motion 2004:76 föreslår motionären att kyrkomötet ska ge kyrkostyrelsen i uppdrag att ta fram en projektplan och starta ett flerårigt projekt som kan samordna Svenska kyrkans närvaro på nätet. Kyrkomötet följde Kyrkolivsutskottets förslag (KI 2004:7) och beslutade att uppdra åt kyrkostyrelsen att utvidga den utredning som pågick om ett eventuellt samarbete med LunarStorm till att även omfatta ett övervägande av hur

Svenska kyrkan ska vara representerad på nätet. I beslutet anges att detta arbete bör ske i kontakt med Svenska Kyrkans Unga. I den andra motionen 2004:77 föreslår motionären bland annat att Svenska kyrkan ska starta en egen radio- och TV-kanal. Kyrkolivsutskottet (KI 2004:7) ansåg att Svenska kyrkan skulle inrikta sig på bättre samverkan med befintliga medier samt pekade på de höga kostnaderna som en egen TV-kanal skulle innebära. Utskottet avslog motionen i sin helhet. Kyrkomötet följde utskottets förslag.

Vid 2006 års kyrkomöte behandlade Kyrkolivsutskottet i sitt betänkande KI 2006:8 motionerna 2006:43 *Fler TV-gudstjänster och kristna program i Sveriges Television* och 2006:44, *Fler gudstjänster och kristna program i Sveriges Radio*. Utskottet menade att det är angeläget för hela kristenheten att gudstjänster och kristna program sänds i både radio och tv. Därför föreslog utskottet att kyrkomötet skulle uppdraga åt kyrkostyrelsen att via Sveriges Kristna Råd åter aktualisera religionens roll och plats i public service. Vilket också blev kyrkomötets beslut.

Under kyrkomötet 2009 behandlades motionerna 2009:52 *Interaktiv mötesplats för Svenska kyrkan*, 2009:57 *Jourhavande präst på internet* 2009:78 *Utveckla och stimulera Svenska kyrkans närvaro på Internet* i Kyrkolivsutskottets betänkande KI 2009:2. I samtliga motioner betonas behovet av att öka Svenska kyrkans närvaro på internet, genom att projektera för en interaktiv mötesplats, genom att tillsätta en utredning om hur "Jourhavande nätpräst" kan utformas och genom att ta fram riktlinjer alternativt policy för att utveckla, stimulera och öka Svenska kyrkans närvaro online. Utskottet delade motionärernas uppfattning att Svenska kyrkans närvaro på internet behöver utvecklas och samordnas.

Kyrkomötet beslutade i enlighet med Kyrkolivsutskottets förslag att med anledning av motion 2009:52 ge kyrkostyrelsen i uppdrag att skyndsamt införa en öppen interaktiv mötesplats som Svenska kyrkan erbjuder och tar ansvar för.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag:

1. Kyrkomötet beslutar att bifalla motion 2014:22.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:72, punkt 1.
3. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:72, punkt 2.
4. Kyrkomötet beslutar med anledning av motion 2014:72 att ge kyrkostyrelsen i uppdrag att intensifiera arbetet med att på ett samlat sätt tillgängliggöra webbsända gudstjänster.

Utskottet är positivt till motion 2014: 22, Barnportal på nätet. En barnportal på nätet kan vara ett bra sätt att tillgängliggöra evangeliet på nätet och kan vara ett bra redskap för församlingarna i deras barnverksamhet. Användandet av internet ökar bland de yngre åldrarna och barn som växer upp idag är *digitala infödingar* medan vuxna är *digitala invandrare*. Utskottet tror att en särskild barnportal skulle fylla en funktion i att visa upp den kristna tron med mer fokus på lärande genom upplevelser och intryck, snarare än ren information. Utskottet ser även flera möjligheter i att utveckla en sådan barnportal på nätet men påpekar i likhet med *De ungas Kyrkomöte* behovet av en djupare analys av målgruppen, då barn i olika åldrar har olika behov och förutsättningar. Utskottet konstaterar med glädje att en förstudie redan pågår kring en barnportal i samarbete mellan kyrkokansliet och Västerås stift och betonar vikten av att erfarenheter av detta arbete tas med i framtagandet av en barnportal. Mot denna bakgrund föreslår utskottet kyrkomötet att bifalla motionen.

Utskottet ställer sig även positiva till motion 2014: 72, Websända gudstjänster men anser att frågan redan är utredd sedan tidigare inom ramen för pilotprojektet med *Svenska kyrkan Play* som nämns tidigare. Enkelheten i tekniken skapar nya förutsättningar för Svenska kyrkan på alla nivåer att producera rörliga bilder där kostnader kan hållas på en rimlig nivå. Utskottet konstaterar även att det redan idag produceras och sänds gudstjänster via webben från flera församlingar i landet och utskottet bejakar den ansvarsfördelning som föreslås i pilotprojektet om att nationell nivå erbjuder en teknisk plattform, ger stöd till stift och producerar övergripande material. Nationell nivå har även en uppgift att på ett samlat sätt tillgängliggöra gudstjänster som stift och församlingar producerar. Mycket av arbetet med rörlig bild och stöd till stift och församlingar är redan igångsatt men utskottet vill påskynda detta och uppmanar kyrkostyrelsen att intensifiera arbetet med att tillgängliggöra webbsända gudstjänster.

Uppsala den 26 september 2014

På Kyrkolivsutskottets vägnar

Sofia Rosenquist, ordförande

Mattias Nihlgård, sekreterare

Beslutande: Sofia Rosenquist, ordförande, Marie Nielsén, Daniel Larson, Birgitta Lindén, Ronny Hansson, Kekke Paulsson, Niklas Grahm, Roland Johansson, Nasrin Sjögren, Anna-Karin Westerlund, Gunilla Eldebro, Lars-Erik Edlund, Elisabeth Rydström, Torbjörn Arvidsson och Marja Sandin-Wester.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Sara Waldenfors, Monica Lindell Rylén, Camilla Persson, Lissandra Rickemark, Jan Sahlin, Katarina Glas, Elisabeth Sandberg Kullenberg, Ulla Littgren, Jerker Schmidt, Niklas Larsson, Margareta Larsson, Ylva Wahlström och Karin Janfalk.

Biskoparna Jan-Olof Johansson och Johan Tyrberg har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet Kyrkolivsutskottets betänkande 2014:4

Sveriges Kristna Råds migrationsfolder

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2014:57, Sveriges Kristna Råds migrationsfolder m.m. Utskottet föreslår att kyrkomötet avslår motionen då en liknande motion om den aktuella foldern behandlades under Kyrkomötet 2009 och utskottet delar den bedömning som då gjordes. Utskottet konstaterar även att foldern getts ut av Sveriges Kristna Råd och att Svenska kyrkan, tillsammans med den samlade kristenheten därmed står bakom tolkningen av aktuella bibelord men att det är Sveriges Kristna Råd som ansvarar för utgivningen av denna folder. Utskottet föreslår också att motionen avslås i den del som rör litteratur och publikationer som Svenska kyrkans nationella nivå producerar, då den teologiska kompetens som finns på den nationella nivån är tillräcklig.

Till betänkandet finns en särskild mening.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:57, punkt 1.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:57, punkt 2.

Motionens förslag

Motion 2014:57 av Margareta Larsson, Sveriges Kristna Råds migrationsfolder m.m.

1. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att föreslå ändringar i Sveriges Kristna Råds folder *Detta vill vi! Kyrkorna och migrationsfrågorna* i syfte att rätta till teologiska felaktigheter man använt som stöd för sin linje i invandringspolitiken.
2. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att ansvara för att litteratur som kyrkan ger ut använder sig av en seriös teologisk tolkning.

Bakgrund

Detta vill vi! Kyrkorna och migrationsfrågorna, antogs av Sveriges Kristna Råds (SKR) årsmöte och lanserades i september 2007. Skriften är ett sätt att arbeta vidare med migrationsfrågorna efter det uppmärksamade Påskuppropet 2005, som undertecknades av 150 000 personer och så småningom ledde fram till en uppgörelse i riksdagen som under våren 2006 gav många gömda flyktingar en ny möjlighet att söka asyl i Sverige.

Skriften har arbetats fram inom Arbetsgruppen för migration och integration, där Svenska kyrkan är representerad genom handläggare på både nationell och stiftsnivå.

Skriften är ett uttryck för att SKR vill fortsätta på ett kritiskt och konstruktivt sätt granska lagstiftning, politisk och juridisk praxis och myndigheternas arbete inom migrationspolitikens område. I häftet lyfter man fram grundläggande värderingar och etiska principer som är utgångspunkten för denna granskning. Vidare framhålls att dessa värderingar och principer grundas dels på vår kristna tro som i texten illustreras med olika bibelord, dels på det internationella samfundets arbete med mänskliga rättigheter som illustreras genom utdrag ur FN:s allmänna deklaration om de mänskliga rättigheterna samt relevanta konventioner om mänskliga rättigheter.

I häftet presenteras följande sex teser:

1. Alla människor är skapade till Guds avbild och har rätt till ett liv i värdighet
2. Grundläggande rättigheter måste gälla för alla människor
3. Barns situation och behov måste särskilt uppmärksammas
4. Familjer har rätt att leva tillsammans
5. Alla har ansvar för en god samhällsutveckling
6. Vårt mål är fred, rättvisa och ett hållbart samhälle – ”nya himlar och en ny jord där rättfärdighet bor” (2 Pet. 3:13)

Varje avsnitt inleds med ett eller två bibelord (sammanlagt tio stycken) och artiklar ur FN:s allmänna deklaration om de mänskliga rättigheterna eller olika konventioner. Därefter följer ett antal punkter under rubrikerna: Därför vill vi att, Därför vänder vi oss mot att samt Därför uppmanar vi varandra att. I sina bibelcitat följer man texten från NT81/Bibel 2000, som är den senaste officiella svenska bibelöversättningen. Citaten är korrekt återgivna enligt denna översättning.

Foldern *Detta vill vi!* används fortfarande och följdes upp 2013 med ett manifest *Vi tror på en gemensam framtid* som en fortsatt uppmaning till en humanare integrations- och migrationspolitik.

Svenska kyrkan står genom sitt medlemskap i SKR bakom dokumentet *Detta vill vi! Kyrkorna och migrationsfrågorna*, även om det är SKR som själva ansvarar för utgivningen. Inom kyrkokansliet finns en teologisk kompetens som resurs i framtagande av annan litteratur och publikationer som Svenska kyrkan på nationell nivå själv producerar.

Tidigare behandling i kyrkomötet

Vid kyrkomötet 2009 behandlades en liknande motion 2009:65 om SKR:s migrationsfolder. Motionären föreslår att kyrkostyrelsen ska få i uppdrag att begära rättningar av teologiska felaktigheter i en broschyr om kyrkan och migrationsfrågorna. Motionen behandlades då av Ekumenikutskottet som i sitt betänkande Eu 2009:6 konstaterar att broschyrens innehåll ligger väl i linje med det kristna kärleksbudet. Utskottet skriver vidare att SKR:s broschyr stöder en god sak med ett urval av bibelord som i vissa fall används på ett relativt fritt sätt. Var och en av de sex teserna hade väl kunnat motiveras med ett citat av den gyllene regeln, som citeras under tes 5. Innehållet ligger sålunda helt i linje med det kristna kärleksbudet. I enlighet med utskottets förslag avslog kyrkomötet motionen.

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:57.

Utskottet konstaterar att en liknande motion om Sveriges Kristna Råds migrationsfolder behandlades under kyrkomötet 2009.

Även om det kan vara problematiskt att använda enstaka bibelcitat för en vidare tolkning delar utskottet den bedömning som ekumenikutskottet tidigare gjort: att var och en av de teser som lyfts fram i den aktuella foldern kan motiveras med ett citat av den gyllene regeln, som citeras under tes 5. Innehållet ligger sålunda helt i linje med det kristna kärleksbudet.

Vidare konstaterar utskottet att foldern getts ut av Sveriges Kristna Råd och att Svenska kyrkan, tillsammans med den samlade kristenheten därmed står bakom tolkningen av aktuella bibelord men att det är Sveriges Kristna Råd som ansvarar för utgivningen av denna folder.

Vad gäller ansvar för utgivning av litteratur och publikationer som Svenska kyrkan på nationell nivå själv producerar anser utskottet att den teologiska kompetens som finns på nationell nivå är tillräcklig för att tillmötesgå motionärens önskan om en seriös teologisk tolkning. Något ytterligare uppdrag behöver därför inte ges.

Uppsala den 25 september 2014

På Kyrkolivsutskottets vägnar

Sofia Rosenquist, ordförande

Mattias Nihlgård, sekreterare

Beslutande: Sofia Rosenquist, ordförande, Marie Nielsén, Daniel Larson, Birgitta Lindén, Ronny Hansson, Kekke Paulsson, Niklas Grahn, Roland Johansson, Berit Simonsson, Anna-Karin Westerlund, Gunilla Eldebro, Lars-Erik Edlund, Elisabeth Rydström, Torbjörn Arvidsson och Marja Sandin-Wester.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Sara Waldenfors, Camilla Persson, Lissandra Rickemark, Jan Sahlin, Katarina Glas Nasrin Sjögren, Elisabeth Sandberg Kullenberg, Ulla Littgren, Jerker Schmidt, Niklas Larsson, Margareta Larsson, Ylva Wahlström och Karin Janfalk.

Biskoparna Jan-Olof Johansson och Johan Tyrberg har deltagit i utskottets överläggningar.

Särskild mening

Svenska kyrkan bör skyndsamt upphöra att vilseleda med bibeltexter i syfte att driva en politisk idé.

Margareta Larsson

Kyrkomötet Kyrkolivsutskottets betänkande 2014:5

Medieutredning

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2014:31 som gäller medieutredning för Svenska kyrkan. Utskottet anser att det med tanke på den snabba utvecklingen som sker inom medieområdet är det inte aktuellt med en ny medieutredning utan anser att detta är en del av den löpande verksamheten på nationell nivå. Utskottet föreslår därför kyrkomötet att avslå motion 2014:31.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:31.

Motionens förslag

Motion 2014:31 av Dag Sandahl, Medieutredning

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att tillsätta en medieutredning.

Bakgrund

År 1997 fattade Centralstyrelsen och Biskopsmötet beslut om en mediestrategi för Svenska kyrkan på nationell nivå. Enligt strategins målsättning ska Svenska kyrkan använda sina egna medier och förhålla sig till andras medier (massmedierna) så att kyrkans mål och verksamhet blir väl kända. Som en följd av den beslutade strategin initierades Svenska kyrkans medieutredning 1998–2000 och den redovisade sitt arbete och sina förslag i betänkandet *Kommunicera mera – med flera!* (Svenska kyrkans utredningar 2000:7).

Utredningens uppdrag var omfattande. Den skulle omfatta Svenska kyrkans totala mediearbete, men enligt direktiven koncentrera sitt arbete på Svenska kyrkans eget mediearbete. Den hade i uppdrag att analysera och lägga fram förslag på följande områden:

- Hur Svenska kyrkan bäst kan utnyttja sina interna medier för kommunikationen med landets alla medlemmar och med särskilda målgrupper.
- Hur kommunikationen mellan Svenska kyrkans olika organ, förtroendevalda, anställda och andra aktiva kan främjas med hjälp av de medier som står till förfogande.
- Förutsättningar och roller för olika kyrkliga medier vilka Svenska kyrkan har ägarintressen i.
- Nya informationsteknikens betydelse för Svenska kyrkans information och kommunikation.
- Finna former för samverkan mellan stift och nationell nivå.

Utredningen ansåg att kyrkans kommunikation med medlemmarna och med samhället i stort i görligaste mån bör ske genom de allmänna medier som står till buds. Därför ansåg utredningen att deras viktigaste förslag var frågorna om hur Svenska kyrkans samverkan med de allmänna medierna kan förbättras samt hur kyrkans kommunikation med alla tillhöriga ska möjliggöras. De förslag som utredningen lade fram rörde enbart den nationella nivån och bedömdes vara sådana att de var genomförbara med hänsyn till den nationella nivåns resurser.

Medieutredningens betänkande var föremål för en remiss till bl.a. samtliga stiftsstyrelser innan kyrkostyrelsen fattade beslut. Remissutfallet visade att intresset för Svenska kyrkans kommunikation var stort hos remissinstanserna samt att man bejakade den av utredningen föreslagna vägen för kommunikation med medlemmarna och samhället. Kyrkostyrelsen behandlade utredningen i september 2001 och konstaterade då att remissutfallet inte medför några särskilda initiativ utan det fortsatta arbetet med de frågor som aktualiserats sker löpande inom ramen för den nationella nivåns mål och rambudget.

Fortsatt arbete med kommunikation

2004 tog kyrkostyrelsen beslut om en gemensam kommunikationsplattform för Svenska kyrkan. Där slås avsändarstruktur, kommunikationsvision och kärnvärden fast. 2011 antog kyrkostyrelsen *Kommunikationsstrategi med ansvarsfördelning för Svenska kyrkan*. I den finns ett antal kommunikationsstrategiska vägval där det framgår att webben är navet i kommunikationen som kan kompletteras av andra kanaler vid behov. Även mötet och sociala medier lyfts fram som en viktig del av kommunikationen:

Svenska kyrkan ska ha hög tillgänglighet och bemöta människor på ett sätt som gör att alla känner sig sedda, respekterade och upplever kyrkan som relevant och trovärdig. Svenska kyrkan använder ett personligt tilltal, ett begripligt och inkluderande språk.

Svenska kyrkan finns där människor finns. Svenska kyrkan inbjuder till samtal och tror på varje människas förmåga att reflektera teologiskt. Svenska kyrkan lyssnar och bidrar till att hjälpa människor bearbeta livsfrågor. Därför prioriteras kommunikation som möjliggör dialog och skapar engagemang. Församlingen är den viktigaste mötesplatsen, men personliga möten kan uppstå på många ställen, exempelvis via sociala medier.

Ansvarsfördelningen i kommunikationsstrategin utgår från kyrkoordningens skrivelser om de olika nivåernas uppdrag (Fjärde avdelningen: Den nationella nivån, Inledning).

Svenska kyrkan på nationell nivå tar ansvar för ... gemensam information ... Till uppgiften hör också att vara kyrkans röst utåt såväl i det svenska samhället som internationellt.

I mars 2013 antog kyrkostyrelsen en strategi för digital kommunikation och närvaro.

Strategin lyfter fram att Svenska kyrkans digitala kommunikation ska vara aktiv, transparent, lyhörd och se varje människa. Den fastslår även en vision om att Svenska kyrkan ska arbeta aktivt med att ta fram och använda verktyg för att vara kyrka även på digitala arenor.

Den digitala strategin betonar vikten av att vara kyrka på nätet och pekar på vikten av tillgänglighet. Svenska kyrkan ska finnas där människor finns och vara

tillgänglig de tider på dygnet då människor har behov av kyrkan. Personliga möten kan uppstå på många platser, exempelvis via sociala medier. Därför prioriteras kommunikation som möjliggör dialog och skapar engagemang. Svenska kyrkan har en hög ambition när det gäller tillgänglighet avseende till exempel: Språk, barn och unga, funktionsnedsättning, tid på dygnet och teknisk plattform.

Tidigare behandling

Vid 2001 års kyrkomöte förelåg en motion 2001:73 om Svenska kyrkans kommunikation. Motionären ansåg att Svenska kyrkans möjlighet att föra ut det kristna budskapet i media inte skulle bli tillräckligt om man följde medieutredningens förslag, att det framför allt skulle ske genom de redan existerande tv- och radiokanalerna. Motionären föreslog därför att kyrkostyrelsen skulle få i uppdrag att ta fram underlag och förutsättningar för att starta en egen tv- och radiokanal samt ett eget produktionsbolag. Kyrkolivsutskottet skrev i sitt betänkande KI 2001:1 att de inte delade motionärens uppfattning utan var i likhet med de flesta av de inkomna remissvaren positiva till medieutredningens förslag. Dessutom ansåg utskottet att det inte fanns ekonomiska förutsättningar för Svenska kyrkan att starta och driva egen tv- och radiokanal och ett eget produktionsbolag. Utskottet föreslog därför kyrkomötet att motionen skulle avslås. Kyrkomötet beslutade i enlighet med utskottets förslag.

Vid 2004 års kyrkomöte förelåg åter en motion från samma motionär. Motionen 2004:77 innehöll bl.a. förslag om att kyrkomötet skulle ge kyrkostyrelsen i uppdrag att ta fram underlag på hur en egen tv- och radiokanal skulle kunna vara upplagd samt att målbeskrivningar skulle tas fram för dessa verksamheter. Kyrkolivsutskottet konstaterade i sitt betänkande KI 2004:7 att de inte ändrat sitt ställningstagande i denna fråga utan lyfte fram sitt ställningstagande i betänkande KI 2001:1. Utskottet fann därför inte någon anledning att bifalla motionen utan föreslog att den skulle avslås. Kyrkomötet beslöt i enlighet med utskottets förslag.

Vid 2006 års kyrkomöte behandlades motion 2006:8 i vilken det föreslogs att kyrkostyrelsen skulle låta analysera och utvärdera samt rapportera till kyrkomötet vilka åtgärder som genomförts på grundval av slutsatserna i Svenska kyrkans medieutredning 1998–2000 *Kommunicera mera – med flera* samt resultatet av dessa. Kyrkolivsutskottet konstaterar att redogörelsen i betänkandet tillgodoser det som motionären efterfrågar i sin motion och utskottet föreslog därför att motionen skulle avslås. Kyrkomötet följde utskottets förslag.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:31.

Motionären lyfter i motion 2014:31 behovet av en medieutredning med anledning av sjunkande upplagor för de kyrkliga tidskrifterna och krisen för papperstidningar generellt och frågar hur Svenska kyrkan möter det nya medielandskapet. Utskottet konstaterar att frågan om behovet av kyrkliga facktidsskrifter är intressant men är tveksamma till om det löses med en medieutredning. Utskottet håller med motionären om att medielandskapet är förändrat. Sedan Svenska kyrkans medieutredning 1998–2000 *Kommunicera mera – med flera* lades fram har en stor förändring och utveckling av medielandskapet skett. Inte minst vad gäller ökad digitalisering av medier. Från att den tryckta morgontidningen 1998 nådde 75 procent av befolkningen har andelen stadigt krympt. Nu når den lite drygt hälften av

befolkningen. Även om de som läser morgontidningen på nätet läggs till har den totala räckvidden av befolkningen minskat vilket även tyder på ändrade medievanor generellt.

Utskottet anser även att strategin för digital kommunikation och närvaro som kyrkostyrelsen antog i mars 2013 är ett sätt att möta det nya medielandskapet.

Utskottet anser att det med tanke på i vilken takt dessa förändringar sker är det inte aktuellt att tillsätta en ny medieutredning. Utskottet ser då hellre ett arbetssätt där kyrkostyrelsen kontinuerligt arbetar med att ta fram och förändra strategier gällande medlemskommunikation och kommunikation med allmänheten. Utskottet anser att kompetens och resurser för detta bör finnas på kyrkokansliet hos de strategier som finns på kommunikationsavdelningen. Med tanke på de strategier och resurser som redan finns föreslår utskottet kyrkomötet att avslå motion 2014:31.

Uppsala den 25 september 2014

På Kyrkolivsutskottets vägnar

Marie Nielsén, ordförande

Mattias Nihlgård, sekreterare

Beslutande: Marie Nielsén, ordförande, Daniel Larson, Birgitta Lindén, Ronny Hansson, Kekke Paulsson, Sofia Rosenquist, Niklas Grahm, Roland Johansson, Berit Simonsson, Elisabeth Sandberg Kullenberg, Gunilla Eldebro, Lars-Erik Edlund, Elisabeth Rydström, Torbjörn Arvidsson och Marja Sandin-Wester.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Sara Waldenfors, Camilla Persson, Lissandra Rickemark, Jan Sahlin, Katarina Glas, Ulla Littgren, Jerker Schmidt, Niklas Larsson, Margareta Larsson, Ylva Wahlström och Karin Janfalk.

Biskoparna Jan-Olof Johansson och Johan Tyrberg har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet Kyrkolivsutskottets betänkande 2014:6

Församlingarnas arbete med flyktingar och asylsökande

Sammanfattning

Kyrkolivsutskottet behandlar i detta betänkande motion 2014:27 som föreslår att kyrkostyrelsen får i uppdrag att skyndsamt ordna former för ekonomiskt bistånd till församlingarnas arbete med flyktingar och asylsökande.

Utskottet konstaterar efter samtal med delar av kyrkostyrelsens presidium att detta område är prioriterat. Det framgick även att omprioriteringar i budgeten under verksamhetsperioden för att ge stöd till församlingarnas arbete med flyktingar och asylsökande är möjlig.

Utskottet föreslår därför att motion 2014:27 ska bifallas.

Till betänkandet finns en reservation och en särskild mening.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att bifalla motion 2014:27.

Motionens förslag

Motion 2014: 27 av Dag Sandahl, Församlingarnas arbete med flyktingar och asylsökande

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att skyndsamt ordna former för ekonomiskt bistånd till församlingars arbete med flyktingar och asylsökande.

Yttrande från andra utskott

Budgetutskottet har yttrat sig över motion 2014:27 i B 2014:1y, *bilaga 1*.

Bakgrund

Antalet asylsökande till Sverige har totalt sett ökat kraftigt både 2012, 2013 och 2014 och närmar sig nivåerna som rådde under kriget i forna Jugoslavien. För 2014 är prognosen för antalet asylsökande till Sverige ca 80 000 personer. Den stora ökningen beror främst på inbördeskriget i Syrien. Många flyr även från Eritrea, Somalia, Irak och Afghanistan och andra länder med väpnade konflikter och förtryck av minoriteter och oppositionella. Under det första halvåret i år sökte närmare 32 000 personer asyl i Sverige, nästan 70 procent fler än under motsvarande period i fjol. Utvecklingen innebär att Migrationsverket nu höjer sin prognos från 57 000–70 000 till 75 000–89 000 asylsökande i år. Huvudscenariot är skattat till 80 000. En följd av utvecklingen är

att även antalet ensamkommande barn och ungdomar har ökat. Prognosen för den kategorin höjs därför från 4 400 till 6 500 för i år.

Under asyltiden bor de sökande antingen i eget boende till exempel hos släkt och vänner eller i anläggningsboende som Migrationsverket ordnar. De som väljer anläggningsboende blir allt fler och Migrationsverket söker med ljus och lykta efter lämpliga bostäder, med varierande resultat. Konsekvensen har blivit att fler asylsökande finns i glesbygdsområden och i förläggningssliknande boenden istället för i vanliga lägenheter. På många håll i glesbygden är Svenska kyrkan den enda organiserade aktören och den enda öppna mötesplatsen. I och med att Migrationsverket inte längre erbjuder någon organiserad sysselsättning eller svenskundervisning för asylsökande, sedan 2012, blir förväntningarna än större på Svenska kyrkans församlingar att ordna meningsfulla mötesplatser och även svenskundervisning. Det ekonomiska stödet till asylsökande är också lågt och har inte höjts på 20 år. Många församlingar vittnar om det svåra i att hela tiden välkomna nya människor som sedan kanske inte blir kvar varken i Sverige eller i bygden. Andra församlingar vittnar om stor glädje i att ha nya församlingsbor som inte sällan även är nya gudstjänstdeltagare.

Mötesplatser för asylsökande

Svenska kyrkan arbetar med flykting och asylfrågor på många olika sätt.

Migrationsverket har för närvarande förvar i Gävle, Märsta, Flen, Kålleröd och Åstorp. Vid samtliga förvar finns det präster, diakoner och/eller frivilliga från Svenska kyrkan som gör uppsökande verksamhet. Denna verksamhet möter olika behov; det kan handla om självvårdande samtal men också om att bevaka förvarstagarnas rättigheter.

I många församlingar drivs caféer eller andra mötesplatser för asylsökande och bofasta. Här följer några exempel: I Råneå församling har man varje torsdag sedan många år ett öppet café som engagerar hela församlingen. I Frövi församling driver man öppet hus för asylsökande och andra varje onsdag. I Hammarkullen finns den internationella träffpunkten café Marta i Svenska kyrkans regi. I Växjö finns flera olika mötesplatser i "Panncentralen" där Växjö Maria församling är engagerade. Jacobsgården i Stora Tuna församling i Borlänge är en annan mötesplats. Det finns otaliga fler exempel runt om i landet. Träffpunkterna fyller ofta ett stort behov av social gemenskap, språkträning och hjälp med att lösa vardagsproblem. Det handlar i många fall också om hjälp att förstå och påverka själva asylprocessen. Här finns också *Rådgivningsbyrån för flyktingar och asylsökande* som ett stöd.

Barn i väntan och Barn i start

Ett flertal församlingar i Svenska kyrkan arbetar med det pedagogiska programmet *Barn i Väntan* (BIV) och *Barn i Start* (BIS), en gruppverksamhet för barn och ungdomar som vill lära sig mer om sig själva, om asylprocessen och om hur det är att vara ny i Sverige. Fokus ligger på deltagarnas egna känslor och syftet är att stärka barnen oavsett vilket land de kommer att växa upp i. BIV vänder sig till barn och ungdomar i asylsökande familjer och BIS till barn och ungdomar som har fått uppehållstillstånd i Sverige. Verksamheten utvecklades i Malmö i samarbete mellan *Individuell Människohjälp* och Svenska kyrkan, men har nu spridits och finns på många håll i landet, Malmö, Lund, Göteborg, Småländska höglandet (Vrigstad), Linköping och Botkyrka.

Den nationella nivån samarbetar med andra kyrkor genom Sveriges kristna råd (SKR) och andra engagerade aktörer för att påverka asylpolitiken i Sverige i en mer rättsäker och human riktning. Det sker genom opinionsbildning, rapporter, regelbundna möten med Migrationsverket och politiska partier. I den nationella nivåns uppdrag ingår också att både stödja och vara ett språkrör för verksamheten ute i stift och församlingar. I dokumentet *Detta vill vi! Kyrkorna och migrationsfrågorna* (2007) ställer medlemskyrkorna i SKR krav på myndigheterna genom att granska lagstiftning, juridisk praxis och myndigheternas arbete inom migrationspolitikens område. Dokumentet lyfter de värderingar man har som utgångspunkt för sin granskning. Den första utgångspunkten är:

Alla människor är skapade till Guds avbild och har rätt till ett värdigt liv. Därför vill vi att människors rädsla och behov av skydd ska tas på större allvar vid asylansökan.

I uppföljningsrapporten *Skilda världar – kyrkornas verklighetsbeskrivning av det som brister i det svenska asylsystemet* (2009) pekar kyrkorna på brister i bemötandet av människor som flytt till Sverige, från krig, tortyr och förtryck. Rapporten bygger helt och hållet på exempel från kyrkornas och församlingarnas dagliga arbete.

Varje år inbjuder SKR medarbetare i sina medlemskyrkor och intresserade till *Ekumeniska nätverksdagar för flykting- och integrationsfrågor* för inspirera varandra, utbyta erfarenheter och bygga på sin kompetens.

Rådgivningsbyrån för asylsökande och flyktingar

Vid kyrkomötet 2012 behandlades motion *De gömda och glömda i Sverige* (2012:12). Motionären ville att kyrkostyrelsen skulle få i uppdrag att stödja flykting- och asylgrupper i Sverige med ekonomiska bidrag. Motionen avslogs till förmån för Ekumenikutskottets förslag där kyrkostyrelsen fick i uppdrag att utreda och till 2013 års kyrkomöte komma med förslag på resursförstärkning till Svenska kyrkans arbete med flyktingar och asylsökande. (KmSks 2012:8). I kyrkostyrelsens årsredovisning 2013 (KsSkr 2013:2) rapporterade kyrkostyrelsen att den vill stödja ett samordnat arbete i dessa frågor och gör det genom sitt engagemang i *Rådgivningsbyrån för asyl- och flyktingfrågor*.

Svenska kyrkan stödjer och bidrar till utveckling av *Rådgivningsbyrån för asylsökande och flyktingar* tillsammans med Sveriges Frikyrkosamråd, Caritas, Rädda barnen och Amnesty. Byrån med verksamhet sedan 1991 erbjuder kostnadsfri juridisk rådgivning i frågor som handlar om asyl, familjeåterförening, svenskt medborgarskap och allt övrigt som rör den svenska utlänningslagstiftningen, asylprocessen, internationella konventioner och andra länders asyllagstiftning. Rådgivningsbyrån bistår också med information om förhållanden i enskilda länder som har betydelse för bedömning av asyl- och andra former av uppehållstillstånd. Byrån arrangerar och deltar också i kurser, föreläsningar och seminarier om till exempel asyllagstiftning, familjeåterförening, internationella konventioner och mänskliga rättigheter. Därutöver är byrån aktiv och bevakar flyktingdebatten för att skapa opinion för en rättsäker asylprocess.

Den nationella nivån stödjer byrån med en årlig rikskollekt och ett årligt budgetanslag. Det årliga budgetanslaget ökar under den kommande verksamhetsperioden från 400 000 till 1 400 000 kronor och möjliggör finansiering av nyrekryterad personal. Byrån stärker sin personal, till den alltmer omfattande verksamheten, med

en jurist utöver de fyra som redan nu är anställda. Dessutom stärks kompetensen i personalfrågor, fundraising och utvecklingsstrategier genom en ny chefstjänst. Svenska kyrkans diakoner är den grupp som oftast kontaktar byrån för samtal och rådgivning. Flera stift har nyligen slutit avtal med byrån för att säkra den regionala tillgången till juridisk rådgivning.

Riktat bidrag från nationell nivå

Riktat församlingsbidrag från nationell nivå för att stödja specifika åtgärder på lokal nivå har funnits ett antal år. Kyrkomötet har till exempel tidigare beslutat om riktat församlingsbidrag på totalt 400 miljoner kronor (för vardera år 2011, 2012, 2013 och 2014). Bidragen kan rekvireras upp till två år efter aktuellt år vilket innebär att 2014 års bidrag kan rekvireras till utgången av 2016.

Bidragen för år 2011, 2012 och 2013 får användas till åtgärder som leder till ökad samverkan mellan församlingar i syfte att uppnå bestående förändringar och verksamhetseffektivisering.

2013 föreslog kyrkostyrelsen ett riktat församlingsbidrag på 100 miljoner kronor också för 2014 men menade att bidraget enbart skulle få användas till den grundläggande uppgiften med särskilt fokus på barn och unga. Budgetutskottet delade uppfattningen om vikten av att ge barn och unga större plats och inflytande i kyrkan och såg positivt på att kyrkostyrelsen lyfte det starka diakonala behov som är kopplat just till barn och unga. Utskottet var dock tydligt med att det ville undvika att snäva in det riktade församlingsbidraget till ett enda ändamål. De konstaterade också att det var möjligt att använda det befintliga bidraget för åtgärder som är direkt kopplade till församlingens grundläggande uppgift med fokus på barn och unga. Det hela resulterade i att kyrkomötet beslutade om ett riktat församlingsbidrag på 100 miljoner kronor för 2014 men med ett förtydligande av ändamålsbeskrivningen.

Bidraget för 2014 ska som tidigare användas till åtgärder som leder till ökad samverkan mellan församlingar i syfte att uppnå bestående förändringar, men med tillägget att barn och ungas behov särskilt bör beaktas.

Av de totalt 300 miljoner kronor som avsatts för riktat församlingsbidrag till och med år 2013 har vid utgången av år 2013 cirka 100 miljoner kronor ännu inte fördelats på projekt (se bilaga 3 till KsSkr 2014:2).

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att bifalla motion 2014: 27.

Kyrkolivsutskottet har under sina överläggningar fått information om att Migrationsverket önskar inleda samtal om samarbete med Svenska kyrkan på den nationella nivån med anledning av det ökade antalet asylsökande och deras behov av bland annat bostäder. Samtal kommer att ske inom kort då kyrkostyrelsen har för avsikt att bygga en plattform tillsammans med Migrationsverket. Detta ger förutsättningar för ett kommande arbete som ska vara väl förankrat i Svenska kyrkan på alla nivåer.

Utskottet är positivt till en långsiktig lösning av frågan samtidigt som man delar motionärens syn att församlingarna har ett akut behov av ekonomiskt bistånd till en alltmer svällande församlingsverksamhet. Församlingarna har ansvar för de som vistas där och hur verksamheten utformas lokalt men resurser saknas och kreativa metoder behövs för att bistå dem.

Utskottet har samtalat om i vilken mån det är möjligt att använda Riktat församlingsbidrag för att bistå församlingarna. Genom Budgetutskottets yttrande har det kommit fram att det inte är förenligt med den ändamålsbeskrivning som gäller för det riktade församlingsbidraget 2014 som kyrkomötet beslutade om förra året.

Utskottet konstaterar efter samtal med delar av kyrkostyrelsens presidium att detta område är prioriterat. Det framgick även att omprioriteringar i budgeten under verksamhetsperioden för att ge stöd till församlingarnas arbete med flyktingar och asylsökande är möjlig.

Utskottet föreslår därför att motion 2014:27 ska bifallas.

Uppsala den 26 september 2014

På Kyrkolivsutskottets vägnar

Marie Nielsén, ordförande

Eva Lindström, sekreterare

Beslutande: Marie Nielsén, ordförande, Daniel Larson, Birgitta Lindén, Ronny Hansson, Kekke Paulsson, Sofia Rosenquist, Niklas Grahn, Roland Johansson, Berit Simonsson, Anna-Karin Westerlund, Gunilla Eldebro, Lars-Erik Edlund, Elisabeth Rydström, Torbjörn Arvidsson och Marja Sandin-Wester.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Sara Waldenfors, Monica Lindell Rylén, Camilla Persson, Lissandra Rickemark, Jan Sahlin, Katarina Glas, Nasrin Sjögren, Elisabeth Sandberg Kullenberg, Ulla Littgren, Jerker Schmidt, Niklas Larsson, Ylva Wahlström och Karin Janfalk.

Biskoparna Jan-Olof Johansson och Johan Tyrberg har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

Vi reserverar oss mot Kyrkolivsutskottets beslut att bifalla motion 2014: 27.

Vi reserverar föreslår avslag på motion 2014: 27.

Kyrkostyrelsen har gett kyrkokansliet i uppdrag att kontakta Migrationsverket i syfte att ordna en plattform för ett samlat flyktingarbete för Svenska kyrkan i Sverige.

Anna-Karin Westerlund och Gunilla Eldebro

Särskild mening

Jag anser att kyrkostyrelsen har gett kyrkokansliet i uppdrag att kontakta Migrationsverket i syfte att ordna en plattform för ett samlat flyktingarbete för Svenska kyrkan i Sverige.

Elisabeth Sandberg Kullenberg

Kyrkomötet
Budgetutskottets yttrande 2014:1y

**Församlingarnas arbete med flyktingar och
asylsökande**

Till Kyrkolivsutskottet

Budgetutskottets yttrande över motion 2014:27.

Utskottet har granskat motionen mot bakgrund av dess påverkan på verksamhetens inriktning för den nationella nivån.

Budgetutskottets uppfattning är att förslaget ligger inom ramen för den nationella nivåns verksamhetsinriktning. Stöd till församlingar i form av ekonomiskt bistånd har genom åren lämnats i olika former både för generella och specifika ändamål.

Budgetutskottets bedömning är att ändamålet inte är förenligt med den ändamålsbeskrivning som gäller för det riktade församlingsbidrag 2014 som kyrkomötet förra året beslutade om.

Uppsala den 25 september 2014

På Budgetutskottets vägnar

Bertil Olsson, ordförande

Niclas Renck, sekreterare

Beslutande: Bertil Olsson, ordförande, Irène Pierazzi, Solveig Hallin, Peter Egardt, Leif Nilsson, Helena Näslund, Marie Wojidkow, Bertil Persson, Lars T Gåreberg, Leif Nordlander, Christer Björk, Bengt Kjellgren, Carl-Eric Gabrielsson, Gerd Gullberg Johnson och Jenny Nilsson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Monica Lago, Roger Sjöberg, Birger Wernersson, Christina Meltin Westerlund, Anita Engström, Marie Rydén Davoust, Mikael Grenstedt, Ann-Britt Åsebol, Mats Nilsson, David Lång, Roger Hedlund, Helén Lindbäck, Terence Hongslo och Hildegard Jarskog.

Biskop Martin Modéus har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet Kyrkolivsutskottets betänkande 2014:7

Fattiga EU-migranter

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2014:62 som gäller policy för att bemöta fattiga EU-migranter. I motionen föreslås att kyrkomötet ger kyrkostyrelsen i uppdrag att utarbeta en policy för bemötande av fattiga EU-migranter. Utskottet menar att med det arbete som redan pågår och de insatser som kommer att genomföras att det inte under verksamhetsperioden finns något behov av en särskild policy för bemötande av EU-migranter och föreslår därför att motionen avslås.

Till betänkandet finns en reservation och en särskild mening.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:62.

Motionens förslag

Motion 2014:62 av Lena Klevenås m.fl., Fattiga EU-migranter

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utarbeta en policy för bemötande av fattiga EU-migranter.

Bakgrund

I motion 2014:62 *Fattiga EU-migranter* aktualiseras fattiga EU-migranter som kommer till Sverige och den situation de lever i. Motionärerna lyfter särskilt fram romernas situation.

Cirka 10–12 miljoner av Europas medborgare är romer och utgör den största minoriteten. En stor andel romer drabbas av fördomar, intolerans, diskriminering och social exkludering i det vardagliga livet. Majoriteten lever i fattigdom, många i slumliknande läger under hot om vräkning. Flertalet vuxna romer är arbetslösa och många barn slutar skolan i förtid på grund av mobbing. Romerna är utsatta i hela Europa men situationen på Balkan har varit svår i efterdyningarna av krigen. Många romer har flytt bland annat till Sverige och fortfarande kommer personer främst från Kosovo och Serbien till Sverige för att söka asyl.

Regeringens strategi för romsk inkludering

Regeringen har tagit beslut om en strategi för romsk inkludering som ska pågå under 2012–2032. Målet är att den rom som fyller 20 år 2032 ska ha likvärdiga möjligheter i livet som alla andra. Målgruppen för inkluderingen är framför allt de romer som

befinner sig i ett socialt och ekonomiskt utanförskap och är utsatta för diskriminering. Kvinnor och barn är särskilt prioriterade.

Strategin utgår från de mänskliga rättigheterna med särskild betoning på principen om icke-diskriminering. Det innebär att romer liksom alla andra har rätt att komma i åtnjutande av mänskliga rättigheter såsom rätten till utbildning och arbete. Strategin omfattar sex samhällsområden: utbildning, arbete, bostad, hälsa, social omsorg och trygghet, kultur och språk och civilsamhällets organisering.

Tidigare kyrkomöten och diakonalt arbete bland romer

Vid ett flertal tillfällen har kyrkomötet samtalat och gjort överväganden om Svenska kyrkans arbete med romer.

I Kyrkolivsutskottets betänkande *Romerna och Svenska kyrkan* (KI 2007:3) redovisas den nationella nivåns arbete när det gäller romer fram till 2007. Nämnas kan det arbete som ledde fram till gudstjänsten med romerna vid Svenska kyrkans riksmöte 2000. Från 2005 finns också en uppföljningsrapport som redovisar församlingars arbete med romer. Rapporten föreslog arbete inom tre områden: kompetensutveckling, arbete mot diskriminering av romer och gudstjänst på romani chib. Utskottet avslag dock motionen med motiveringen att ett mångsidigt arbete redan pågick i Svenska kyrkan.

Vid kyrkomötet 2010 gjordes ett uttalande med anledning av romernas situation, där står bland annat:

Vi i Sverige och Svenska kyrkan har ett ansvar att långsiktigt, strategiskt och resultatnriktat arbeta för att romerna i vårt land skall få sina rättigheter tillgodosedda. Vi har också att verka för att romernas situation i Europa grundligt analyseras och åtgärder vidtas inom EU för att säkra och utveckla medlemsstaternas ansvar för sina romska medborgare.

Oavsett romers trostillhörighet har Svenska kyrkan på alla nivåer ett ansvar för att medverka till att romers människovärde upprätthålls och att deras rättigheter tillgodoses. Svenska kyrkans församlingar uppmanas att stärka sitt engagemang och att vidareutveckla romers deltagande i gudstjänster och församlingsliv.

Kyrkolivsutskottet fick under 2012 ytterligare tillfälle att yttra sig i betänkandet *Romerna en del av Sverige och Svenska kyrkan* (2012:12) om Svenska kyrkans arbete med romer. Även om utskottet delar motionärens beskrivning av romernas situation avslås motionen med en liknande motivering som 2007. Utskottet menar att kyrkostyrelsen har påbörjat en satsning där inkludering av romer särskilt fokuseras.

Svenska kyrkan har uppmärksammat den bristande asylprövning som romer ofta får i Sverige. Dåvarande ärkebiskop Anders Wejryd framförde kritik i en debattartikel i Dagens Nyheter 2010 och även i ett seminarium under *Almedalsveckan* 2012 tillsammans med bland annat *Amnesty* och *Röda korset*. Frågan om romernas situation och vad som är tillräckliga asylskäl diskuterades också på ekumeniska nätverksdagar för flykting- och integrationsfrågor under våren 2014.

Stadsmissioner och vissa församlingar arbetar med att stödja EU-migranter och därmed också tiggande rumänska romer och ibland sker insatserna i ekumenisk samverkan. Kyrkokansliet får också förfrågningar från församlingar när det gäller insatser rörande tiggande romer. De som ställer frågor saknar många gånger förhållningssätt och strategier för insatser gentemot fattiga EU-migranter och har bristfällig kunskap om erfarenheter från andra församlingar.

I samband med Världens fest i Karlstad 2014 gavs tillfälle för erfarenhetsutbyte då *Bysmisjonen i Oslo* och *Stadsmissionen i Göteborg* delade med sig av sina lärdomar av sina respektive arbeten med romer som tigger.

Åtgärder för att främja arbetet med den nationella minoriteten romer och resande

Svenska kyrkan har också rannsakat sig själv när det gäller hur man behandlat romer och resande i historisk tid. Forskningsrapporten *Svenska kyrkans förhållande till romer och resande ca 1900–1950* (2013) är ett bidrag till regeringens arbete med vitboken *Den mörka och okända historien – Vitbok om övergrepp och kränkningar av romer under 1900-talet* (2014). Forskningsrapporten visar att Svenska kyrkan bidragit till att exkludera romer och resande i samhället.

Under 2013 kartlade den nationella nivån, i rapporten *Inkludering och försoning*, behoven av åtgärder för att öka inkluderingen av romer och resande i Svenska kyrkan. Kartläggningen visar att tidigare försoningsarbeten inte resulterat i tillräckliga insatser på lokal nivå för att romerna ska känna sig välkomna i Svenska kyrkan. Ska arbetet med romer utvecklas och en ökad inkludering bli möjlig behöver Svenska kyrkans personal få mer stöd.

Med anledning av rapportens resultat har kyrkostyrelsen beslutat att insatser behöver göras inom följande områden:

- Skapa fungerande dialog med romer
- Systematiskt utvecklingsarbete (med en plan för hur inkludering av romer och resande ska bli bättre och satsningar för ökad kunskap och medvetenhet inom Svenska kyrkan)
- Översättning av gudstjänstmaterial till romani chib
- Påverkansarbete och samverkan med andra aktörer

Arbetet med att genomföra kyrkostyrelsens beslut påbörjades under hösten 2013 genom ett möte med företrädare från romer, resande, Svenska kyrkan och andra trossamfund. Under våren 2014 utökades också personalresurserna på kyrkokansliet med en handläggare med inriktning mot romer och resande.

Europeiskt ekumeniskt arbete

Lutherska Världsförbundets europasektion och Ekumeniska kommissionen för migranter i Europa (CCME) arrangerade i november 2013 en konferens om romsk migration och medborgarskap. Där kyrkorna uppmanas att arbeta tillsammans med romer, stödja och stärka romer, sprida kunskap om romsk kultur och aktivt motarbeta antiziganism.

Svenska kyrkans internationella arbete och den norska systerorganisation *Kyrkans Nödhelp* samverkar för att förbättra livssituationen för romer i Rumänien.

Det sker genom stöd till det arbete som Franciskanerorden driver med ett socialt center i byn Roman i regionen Moldova. Arbetet sker på både kort och lång sikt och de flesta som får stöd genom det sociala centret är romer. I arbetet med centret ingår bland annat, förskola, skola, viss hälsovård, ett mål mat om dagen till eleverna, kurser i sömnad för att fler ska få arbete, kurser i trädgårdsarbete, förhandlingar med myndigheter om bättre platser att bo för de tvångsförflyttade.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:62.

Kyrkolivsutskottet känner igen den beskrivning som motionären gör av en situation där antalet tiggare på våra gator ökar. Många av de fattiga EU-migranter som motionären beskriver är romer men det finns också andra grupper som lever i utsatthet.

I Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrka 2015–2017 lyfts migrations-, flykting- och integrationsfrågor fram som centrala områden i en strävan efter ett hållbart samhälle och stiftet får kontinuerligt stöd till kompetensutveckling och erfarenhetsutbyte på dessa områden. Utskottet konstaterar också att under verksamhetsperioden kommer arbetet med inkludering av resande och romer förstärkas genom ett projekt som pågår fram till sommaren 2016.

Utskottet menar att med det arbete som redan pågår och de insatser som kommer att genomföras under verksamhetsperioden inte finns något behov av en särskild policy för bemötande av EU-migranter och föreslår därför att motionen avslås.

Uppsala den 25 september 2014

På Kyrkolivsutskottets vägnar

Marie Nielsén, ordförande

Eva Lindström, sekreterare

Beslutande: Marie Nielsén, ordförande Daniel Larson, Birgitta Lindén, Ronny Hansson, Sara Waldenfors, Sofia Rosenquist, Niklas Grahn, Roland Johansson, Berit Simonsson, Anna-Karin Westerlund, Gunilla Eldebro, Lars-Erik Edlund, Elisabeth Rydström, Torbjörn Arvidsson och Marja Sandin-Wester

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Monica Lindell Rylén, Camilla Persson, Lissandra Rickemark, Jan Sahlin, Katarina Glas, Nasrin Sjögren, Elisabeth Sandberg Kullenberg, Ulla Littgren, Jerker Schmidt, Niklas Larsson, Runar Filper, Ylva Wahlström och Karin Janfalk.

Biskoparna Jan-Olof Johansson och Johan Tyrberg har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

Tiggare på våra gator är en ny företeelse och det är svårt för många att veta hur man skall förhålla sig. Kyrkokansliet får många förfrågningar från församlingar när det gäller insatser rörande dessa tiggare. De som ställer frågor saknar förhållningssätt och strategier för insatser gentemot fattiga EU-migranter och har bristfälliga kunskaper om erfarenheter från andra församlingar. Därför behöver Svenska kyrkan formulera en policy för hur vi ska bemöta fattiga EU-migranter.

De insatser som görs för att inkludera romer som är svenska medborgare i det svenska samhället liksom arbete som för asylsökande är förstås lovvärda men inte relevanta för behandlingen av denna motion. Fattiga EU-migranter är varken svenska eller asylsökande och ofta inte ens romer. Vad vi säkert vet är att de är EU-medborgare.

Därför reserverar jag mig mot beslutet och yrkar bifall på motion 2014:62.

Marja Sandin-Wester

Särskild mening

KI 2014:7

Våra fattiga EU-migranter är värda att behandlas med stor värdighet. Kyrkans nationella nivå som arbetar med dessa frågor bör utveckla en policy för gott bemötande ute i våra stift och församlingar.

Ylva Wahlström

Kyrkomötet Kyrkolivsutskottets betänkande 2014:8

Socialt arbete

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motionerna 2014:71 *Utökat socialt arbete*, 2014:67 *Insatser mot hedersrelaterat våld och förtryck* och 2014:61 *Personligt stöd*.

Kyrkolivsutskottet föreslår att alla tre punkter i motion 2014:71 avslås med hänvisning till att det är församlingarna som ansvarar för den sociala verksamheten på lokal nivå och att den alltid måste anpassas till de rådande förhållandena och utmaningarna. Vidare pågår också arbete med att stärka de diakonala frågorna på den nationella nivån när det gäller bland annat *Jourhavande präst*.

Kyrkolivsutskottet föreslår att motion 2014:67 avslås med hänvisning till alla de insatser som görs inom området och det stöd som redan finns att få.

Kyrkolivsutskottet föreslår att motion 2014:61 avslås med anledning av att Ersättningsnämndens verksamhet kommer att upphöra.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:71, punkt 1.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:71, punkt 2.
3. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:71, punkt 3.
4. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:67, punkt 1.
5. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:67, punkt 2.
6. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:61.

Motionernas förslag

Motion 2014:71 av Julia Kronlid och Aron Emilsson, Utökat socialt arbete

1. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att verka för utökat socialt arbete i Svenska kyrkan
2. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att verka för att ensamma, socialt isolerade äldre, brottsoffer och unga som lider av psykisk ohälsa bör få en mer framskjuten plats än idag i kyrkans sociala arbete.
3. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att verka för utökat utbud av samtalsjour till unga som lider av psykisk ohälsa.

Motion 2014:67 av Julia Kronlid, Insatser mot hedersrelaterat våld och förtryck

1. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att verka för utökad information och utbildning om hedersrelaterat våld och förtryck för dem som möter utsatta människor inom Svenska kyrkan.

2. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att verka för utökad möjlighet till samtalsjour och stöd på olika sätt för dem som utsätts för hedersrelaterat våld och förtryck.

Motion 2014:61 av Margareta Larsson, Personligt stöd

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att ta fram ett program för att kunna erbjuda sökanden vid Ersättningsnämnden personligt stöd.

Bakgrund

Svenska kyrkans sociala roll

Kyrkostyrelsen har efter samråd med stiftens styrelser fastställt fyra områden för den nationella nivån som särskilt ska prioriteras under den kommande verksamhetsperioden 2015–2017: omvärldsanalys och forskning, administrativa stödfunktioner, stöd till församlingens grundläggande uppgift och kommunikation. Under verksamhetsperioden kommer ett intensifierat och fördjupat arbete pågå inom området diakonal utveckling särskilt inom områdena: välfärdsfrågor, flykting-, migrations- och arbetslöshetsfrågor.

Svenska kyrkan på den nationella nivån har under senare år bearbetat frågor om Svenska kyrkans roll och uppgift i den svenska välfärden. Det har bland annat skett genom projekt- och processarbete, utredningar och framtagande av råd till församlingar omkring bolagsbildning och näringsverksamhet. 2013 beslutade kyrkostyrelsen att anta *Svenska kyrkans roll och uppgift i den svenska välfärden – en plattform*. Den senaste utredningen *Att färdas väl – hur Svenska kyrkan kan navigera i välfärden* (SKU 2013:3) behandlades av kyrkostyrelsen november 2013. Arbetet kommer att gå vidare genom att en plan för det fortsatta arbetet med välfärdsfrågorna tas fram. Den tidigare antagna plattformen kommer att vara vägledande för hur Svenska kyrkans nationella nivå ska förhålla sig i frågor och konkreta sammanhang till denna välfärd. Plattformen anger motiv, principer och värden och förhåller sig till tre roller – som röstbärare och påverkansaktör, som samverkanspart samt som utförare av välfärdstjänster.

Flykting-, migrations- och integrationsfrågorna stärks genom ökat stöd till *Rådgivningsbyrån för asylsökande och flyktingar*.

Planering pågår för ett nationellt projekt i samarbete med Arbetsförmedlingen under 2015–2017 med syfte att öka Svenska kyrkans stöd till människor i arbetslöshet.

Därtill breddas och fördjupas arbetet med själavården där *Jourhavande präst*, kommer att kunna nås via telefon, chatt och digitalt brev.

Förändringar i församlingarnas sociala arbete

Svenska kyrkans församlingar finns idag på nya arenor och den diakonala verksamheten hittar nya former. Det ställer nya krav i fråga om analys, kompetens och kvalitet. Som stöd vid planeringen av församlingens diakonala arbete som leder till lokala diakonipastorater med handlingsplaner har ett *webbverktyg* utvecklats.

Till viss del organiseras diakonal verksamhet på ett nytt sätt och bedrivs mer systematiskt. Exempel på det är samtalsmottagningar, diakonicentraler, familjecentraler, stadsmissioner, verksamheter inom ramen för arbetsmarknads- och etableringspolitiska program samt hanteringen av ekonomiskt bistånd. Flera av verksamheterna bedrivs i samverkan med andra samhällsaktörer eller mellan försam-

lingar/pastorat. Man kan också notera att församlingarna etablerar nya verksamheter som bedrivs på arenor utanför församlingshemmen, t.ex. köpcentra, vårdcentral, hemsjukvård, förutom de redan etablerade samverkansformerna med företag, polis, försvaret, flygplats, räddningstjänst, sjukhusvård, kriminalvård, skola.

I forskningsrapporten *Församlingsdiakoni i förändring?* (2010) studeras det sociala arbete som sker genom diakonerna i församlingarna. Rapporten bygger på svar från 553 församlingsdiakoner och beskriver att diakonerna arbetar mer med äldre och utsatta än med barn och unga. 31 procent av diakonerna uppger att de prioriterar besök vid äldreboendet med samtal, andakter och sångstunder där. Andra prioriterade områden är caféverksamhet som kan handla om allt från kulturcafé till café för psykiskt sköra. Verksamhet bland socialt utsatta barn och unga samt flyktigarbete tillhör också de arbetsuppgifter som idag förekommer i församlingarnas sociala arbete.

Barn och unga i utsatta situationer har på olika sätt uppmärksammats på senare tid i Svenska kyrkan. Några exempel är projektet *Svenska kyrkans suicidpreventionsprojekt i Norra Värmland* som genomförts med kyrkostyrelsens riktade utvecklingsstöd (KRUS). Projektet har syftat till att minska antalet fullbordade självmord och självmordsförsök, främst bland unga människor inom Fryksdals och Älvdals kontrakt.

Vid ärkebiskopens möte *Barn och unga – ärkebiskopens möte 2012* stod barns rättigheter och livsmod i centrum. Seminarieprogrammet innehöll samtal om kultur, skola, identitet, flyktingskap, hälsa utifrån ett barn- och ungdomsperspektiv.

I målen för *Programmet Barn och unga 0–18 år i Svenska kyrkan* stod att barn och unga ska uppleva livsglädje och hopp och få stärkt förmåga att möta livets utmaningar. Kyrkans uppdrag att nå alla innefattar också socialt utsatta barn och barn som far illa men många barn står idag helt utanför kyrkans verksamheter.

För att öka kunskapen om placerade barn och deras situation togs rapporten *Barn i samhällsvård och Svenska kyrkan* (2012) fram. Rapporten redovisar hur många barn som finns i samhällsvården och beskriver Svenska kyrkans uppdrag i relation till dessa barn. Med anledning av rapporten bjöd Svenska Kyrkans Unga, Strängnäs stift och den nationella nivån tillsammans in stiftsmedarbetare till en konferens. Målsättningen med konferensen var att öka kunskapen om placerade barn och deras situation och samtala om hur dessa barn och ungdomar kan bli delaktiga i kyrkans verksamhet.

Under 2013–2016 kommer ett delprojekt genomföras, inom *Projekt 13+*. Delprojektet ska med målgruppen ungdomar i utsatta situationer i åldern 13–18 år, kartlägga Svenska kyrkans mötesplatser för dialog och själavård och utveckla verktyg för att förstå dessa ungdomar. Delprojektet ska också tillsammans med stiftet utarbeta en plan för kompetensutveckling på detta område.

Våld i nära relationer

Utgångspunkt för arbetet med våld i nära relationer för såväl staten som Svenska kyrkan är *Kvinnokonventionen* fastställd av FN 1979. Konventionen föreskriver att alla människor är födda fria och lika och inskränkning på grund av kön som syftar till att begränsa kvinnors mänskliga rättigheter är diskriminerande. Likaså slår konventionen fast att kvinnor och män ska ha lika rätt att ingå äktenskap av fri vilja.

Regeringen antog 2007 en handlingsplan mot våld i nära relationer, *Handlingsplan för att bekämpa mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck samt våld i samkönade relationer* (Skr.2007/08:39). Handlingsplanen omfattar en rad insatsområden som bland annat syftar till ökade kunskaper och ökad samverkan.

Nationellt centrum för kvinnofrid (NCK) vid Uppsala universitetet fick regeringens uppdrag att höja kunskapen om mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck samt våld i samkönade relationer. NCK bedriver forskning nära knuten till klinisk verksamhet på Akademiska sjukhuset i syfte att förbättra stödet till utsatta kvinnor och utveckla nya vårdmetoder. NCK driver också en nationell stödtelefon *Kvinnofridslinjen* som är bemannad med sjuksköterskor och socionomer. Under 2012 utsåg regeringen också en samordnare för att effektivisera och samordna berörda myndigheter, kommuner, landsting och organisationer som arbetar mot våld i nära relationer.

Svenska kyrkans arbete mot våld i nära relationer utgår förutom från *Kvinnokonventionen* också från den jämställdhetsskrivelse som kyrkomötet fastställt *Jämställdheten i Svenska kyrkan*. (Ks Sks 2012:4). I detta arbete har dokumentet *Kyrkornas NEJ till våld mot kvinnor* (2002) tagits fram som ett bidrag till förståelsen av våld mot kvinnor i dagens värld. Dokumentet har formats tillsammans med andra lutherska kyrkor världen över och beskriver våldets mekanismer på följande sätt:

Varje könsbaserad våldshandling som resulterar i eller med sannolikhet resulterar i fysisk, sexuell eller psykologisk skada eller lidande. I begreppet inkluderas också hot om sådana våldshandlingar samt tvång eller godtyckligt frihetsberövande. Begreppet innefattar såväl det offentliga som det privata livet. (s.8)

Att bemöta våld och sexuella övergrepp mot kvinnor handlar om kunskap men också förmåga att bryta tystnaden i frågor som rör makt, sexualitet, skuld, skam, utsatthet och förtryck. Dokumentet pekar på möjliga vägar ut ur misshandel och förtryck. *Kyrkornas NEJ* har spridits till alla diakoner, präster och de studerande vid de kyrkliga utbildningarna.

Inom det internationella arbetet är genusrättvisa och jämställdhet ett av de policyområden Svenska kyrkan fokuserar på med utgångspunkt från den strategiska plan som trädde i kraft 2014. Inom policyområdet är arbetet mot könsrelaterat våld en av två huvudfrågor.

Svenska kyrkan har också inbjudit ungdomsledare, konfirmandledare, pedagoger, präster och diakoner till temadagar om *Liv och Lust*. Organisationen *Electra* deltog med föreläsning och samtal om kultur som norm. *Electra* är en organisation som arbetar med råd, stöd attitydpåverkan och utbildning för att motverka hedersrelaterat förtryck och våld.

Jourverksamhet och Jourhavande präst

I dagsläget finns cirka 180 kvinno- och tjejjourer som drivs av ideella krafter och ger stöd åt och skyddar utsatta kvinnor. De två förbunden *Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer i Sverige* (Roks) och *Sveriges kvinnojourers riksförbund* (SKR) arbetar också med opinionsbildning genom att förmedla den verklighet de enskilda jourerna möter i Sverige.

Barnens rätt i samhället, (BRIS) har en omfattande jourverksamhet för barn och unga. Det finns möjlighet att ringa, chatta eller mejla till BRIS och under januari-maj 2013 hörde över 10 000 barn av sig. Barnen som kontakter BRIS får samtala med en kurator och det vanligaste är att samtalen handlar om psykisk ohälsa.

Jourhavande präst är en rikstäckande verksamhet, kopplad till 112, som genomförs i samverkan mellan stift och den nationella nivån.

Antalet samtal till Jourhavande präst har ständigt ökat och 2013 besvarades 70 000 samtal. De flesta samtalen handlade om psykisk ohälsa: oro, ångest, stress

och relationer. 6 procent av samtalen handlade om suicid och akut kris. Bara några få procent av samtalen kom från människor under 20 år. Få unga människor hittar till tjänsten och det kan bero på att man saknar kunskap om att tjänsten finns, inte vet vad *Jourhavande präst* innebär eller att unga människor mer kommunicerar över nätet än via telefon. 2012–2013 genomförde Svenska kyrkan en förstudie om själavård på nätet. Förstudiens slutsats är att själavård förlagd till internet är mer relevant för ungdomar. Från och med den 1 september 2014 finns Jourhavande präst på tre kanaler – telefon, chatt och digitalt brev. Chatten kommer att vara öppen måndag t.o.m. torsdag kl. 20–24. Tidpunkten är anpassad till unga människors nätvanor. Tjänsten digitalt brev ska vara tillgänglig dygnet runt och den som skriver ska få svar inom 24 timmar. Målgruppen för själavårdstjänst på nätet är inte bara unga människor, utan också människor som av olika anledningar hellre kommunicerar via nätet än via telefon, kanske på grund av socialt funktionshinder. Döva som idag bara kan nå jourhavande präst via tolk skulle genom en nättjänst ha direkt tillgång till prästen.

Jourprästerna deltar i årlig kompetensutveckling där mötet med människor som lider av psykisk ohälsa ständigt finns på schemat. Fortbildningen nästa år kommer att inriktas på hedersrelaterat våld och förmågan att kunna identifiera hedersrelaterat våld. Med anledning av att *Jourhavande präst* breddas med fler funktioner har också samordningsresurserna på den nationella nivån utökats från en handläggare på 100 procent till ytterligare en tjänst omfattande 50 procent.

Kyrkomötet har tidigare behandlat frågan om själavård på nätet genom motionen *Jourhavande präst på Internet* (2009:57). Motionen avslogs med hänvisning till den då pågående utredningen om tystnadsplikten, *Ett skyddat rum* (SKU 2010:3). Utredningen slog fast att själavårdskommunikation via internet är möjlig. De tekniska förutsättningarna för internetkommunikation innebär att full sekretess inte kan garanteras. Detta gäller all internet kommunikation. Den som söker själavård via Internet måste därför få information om detta. Själasörjarens tystnadsplikt gäller fullt ut.

Svenska kyrkan erbjuder finskspråkig själavård via telefon, *Palveleva puhelin*. Den finska telefonjouren är en rikstäckande verksamhet som startade 1989 och är bemannad av ideella jourmedarbetare. Verksamheten bygger på anonymitet från bägge håll och samtalen sker under tystnadsplikt. Samtliga medarbetare har fått grundutbildning i samtalshjälp och får kontinuerlig handledning och fortbildning.

Svenska kyrkan ansvarar också för *Det samiska krisnätverket* där det finns möjlighet för människor med samiskt ursprung att få prata på sitt eget modersmål med någon som har kunskap om den samiska kulturen. De som svarar i jouren är alla samer och de flesta är samisktalande.

Ersättningsnämnden

I motionen *Personligt stöd* (2014: 61) vill motionären att Svenska kyrkan tar fram ett program för att kunna erbjuda sökanden vid Ersättningsnämnden personligt stöd.

Ersättningsnämnden är en statlig myndighet som tillkom 1 januari 2013 och som prövar rätten till ersättning för den som var barn och omhändertogs i samhällsvård mellan 1920 och 1980 och då utsattes för allvarliga övergrepp eller försummelser.

Den som ansökt om ersättning får själv berätta för Ersättningsnämnden vad man blivit utsatt för och därefter sker en muntlig förhandling med nämnden då ersättningsnivå fastställs. I samband med den muntliga förhandlingen kan också vittnen komma att höras. Ersättningsnämndens förhandlingar sker i Stockholm men kan om det är lämpligt ske via telefon- eller videokonferens. Det innebär för många precis som motionären skriver att ”nu reser många sökande långväga med en orolig knut i

magen innan de anländer till Ersättningsnämnden”. Ansökningsförfarandet och mötet med Ersättningsnämnden innebär att den sökande ska berätta om svåra barndomsminnen och känslor förknippade med dem. Minnesbilder väcks till liv som det kan finnas behov av att prata om med en anhörig, vän eller någon annan man har förtroende för. Ibland kan det även finnas anledning att använda sig av en professionell kontakt. Ersättningsnämnden har ett samarbete med S:t Lukas där varje sökande har rätt till åtta samtal med en terapeut.

Ansökan om ersättning hos Ersättningsnämnden kan göras till och med 31 december 2014. Men även under 2015 kan den som redan ansökt om ersättning komplettera och lämna in handlingar i sitt ärende. Från och med 1 januari 2015 går det inte längre att ansöka om ersättning.

Utskottets överväganden

Utökat socialt arbete

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:71, punkt 1, 2 och 3.

Kyrkolivsutskottet konstaterar att det i församlingarnas grundläggande uppgift ingår att ta ansvar för de diakonala frågorna på lokal nivå. Församlingarnas arbete som bedriv inom detta område är mycket omfattande och redovisas i reciten.

Under den kommande verksamhetsperioden 2015–2017 kommer arbetet med de diakonala frågorna att intensifieras och fördjupas på den nationella nivån. Ett av de områden som kommer att förstärkas är *Jourhavande präst*. Tjänsten kommer att byggas ut vilket innebär att det kommer att finnas möjlighet till samtal med präst via tre olika kanaler: telefon, chatt och digitalt brev. Förändringen och utökningen av tjänsten genomförs och kommer att vara mer anpassad till unga människors sätt att kommunicera som i allt högre grad sker via internet. I *Jourhavande präst* finns och kommer att finnas kompetens att möta människor som lider av psykisk ohälsa.

Kyrkolivsutskottet föreslår att motionens alla tre punkter avslås med hänvisning till att det är församlingarna som ansvarar för den sociala verksamheten på lokal nivå och att den måste anpassas till de rådande förhållandena och utmaningarna. Vidare pågår också arbete med att stärka de diakonala frågorna på den nationella nivån när det gäller bland annat *Jourhavande präst*.

Insatser mot hedersrelaterat våld och förtryck

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:67 punkt 1 och 2.

Utskottet menar att frågorna om våld i nära relationer och hedersrelaterat våld är viktiga och angelägna. Svenska kyrkan har tillsammans med andra lutherska kyrkor tagit fram dokumentet, *Kyrkornas NEJ till våld mot kvinnor*, som ett bidrag till förståelsen av såväl våld i nära relationer som hedersrelaterat våld. Dokumentet har bland annat använts som informations- och samtalsunderlag vid de kyrkliga utbildningarna.

Det är i församlingarna mötet sker med dem som blivit utsatta. De anställda behöver få ökad kunskap att både se och kunna vara ett stöd till dem som utsätts för våld. Biskoparna har till exempel möjlighet att ta initiativ till samtal om hur medarbetarna i församlingarna kan stöttas i frågan om hedersrelaterat våld och våld i nära relationer.

Arbetet med *Jourhavande präst* kommer att förstärkas som tidigare nämnts, dels med ökade möjligheter att kunna kommunicera både via telefon, chatt och digitalt

brev. De som tjänstgör i jourhavande präst har årlig kompetensutveckling och under 2015 kommer fortbildningen att inriktas på hedersrelaterat våld och förmågan att kunna identifiera hedersrelaterat våld.

KI 2014:8

Kyrkolivsutskottet föreslår att motion 2014:67 avslås med hänvisning till alla de insatser som görs inom området och det stöd som redan finns att få.

Personligt stöd

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:61.
--

Kyrkolivsutskottet ser att de personer som söker ersättning från Ersättningsnämnden är en utsatt grupp med behov av stöd. Dessa personer har som barn blivit utsatta för vanvård i samband med att de omhändertagits i samhällsvård. Utskottet menar att dessa personer är en viktig grupp att uppmärksamma i församlingens diakonala arbete.

Genom Ersättningsnämndens samarbete med S:t Lukas får de som önskar ett visst personligt stöd under ansökningsprocessen. Ersättningsnämndens verksamhet kommer dock att upphöra och efter 2014 saknas möjlighet att lämna in en ny ansökan om ersättning. Under 2015 finns det möjlighet att komplettera redan inskickad ansökan.

Med anledning av att Ersättningsnämndens verksamhet kommer att upphöra, föreslår utskottet att motionen avslås.

Uppsala den 26 september 2014

På Kyrkolivsutskottets vägnar

Marie Nielsén, ordförande

Eva Lindström, sekreterare

Beslutande: Marie Nielsén, ordförande, Daniel Larson, Birgitta Lindén, Ronny Hansson, Kekke Paulsson, Sofia Rosenquist, Niklas Grahm, Roland Johansson, Berit Simonsson, Anna-Karin Westerlund, Gunilla Eldebro, Lars-Erik Edlund, Elisabeth Rydström, Torbjörn Arvidsson och Marja Sandin-Wester

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Sara Waldenfors, Monica Lindell Rylén, Camilla Persson, Lissandra Rickemark, Jan Sahlin, Katarina Glas, Elisabeth Sandberg Kullenberg, Ulla Littgren, Jerker Schmidt, Niklas Larsson, Margareta Larsson, Ylva Wahlström och Karin Janfalk.

Biskoparna Jan-Olof Johansson och Johan Tyrberg har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet Kyrkolivsutskottets betänkande 2014:9

Dödsskjutningar i utanförskapsområden

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2014:91 Dödsskjutningar i utanförskapsområden. Utskottet delar inte motionärens uppfattning på vilket sätt Svenska kyrkans församlingar skulle kunna bidra till att förbättra situationen på de platser där ökat bruk av vapen i flera fall lett till dödsskjutningar och föreslår att motionen avslås.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:91.

Motionens förslag

Motion 20014: 91 av Axel W Karlsson, Dödsskjutningar i utanförskapsområden

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att besluta om extra åtgärder från Svenska kyrkans sida i syfte att förbättra situationen på platser i Sverige där okontrollerat bruk av illegala handeldvapen, inte sällan militära automatvapen, leder till allt fler dödsfall.

Bakgrund

På många nivåer i det svenska samhället finns det en god integration mellan människor med olika bakgrund och mångfalden blir på ett positivt sett mer och mer synlig i det offentliga rummet. Många invandrade är högutbildade eller satsar på högre utbildning. Tankesmedjan Fores uppger att 26,2 procent av alla läkare i Sverige är födda utomlands, liksom 24,5 procent av alla tandläkare varav nästan hälften är födda utanför Europa. Samtidigt finns det stora problem med etnisk diskriminering och många arenor, bostadsområden, skolor och arbetsplatser är segregerade. Många nyanlända invandrare hamnar i bostadsområden med höga ohälsotal, sociala problem och en miljö präglad av utanförskap. Brist på kontaktytor mellan människor med olika bakgrund riskerar att leda till ökad segregering, främlingsfientlighet, fördomar och konflikter mellan grupper.

Brottsförebyggande rådet

Brottsförebyggande rådet (Brå) är en myndighet som verkar för att brottsligheten minskar och tryggheten ökar i samhället, det sker bland annat genom att ta fram fakta och sprida kunskap om brottslighet och brottsförebyggande arbete.

Regeringen gav Brå i uppdrag 2012 att kartlägga brottsligheten i våra tre största städer. I Brå:s rapport *Brottslighet och trygghet i Malmö, Stockholm och Göteborg* (2012), kan man läsa att delar av den organiserade brottsligheten kan förklaras av

personers utanförskap men också påverkas av instabila och segregerade bostadsområden och diskriminering.

Nätverk och forskning

Arbete med att motverka utanförskap pågår i Svenska kyrkan på olika sätt.

När det gäller Göteborg har Länsstyrelsen i Västra Götaland en pågående dialog med den idéburna sektorn och den har uppmuntrat projekt i kommuner som handlat om samverkan mellan myndigheter och det civila samhällets aktörer. Svenska kyrkan i Göteborg deltog tillsammans med andra frivilligorganisationer under 2009–2012 i länsstyrelsens nätverk *Partnerskap för integrationsfrågor* och nätverket *Plattform Göteborg*.

Sedan hösten 2012 finns nätverket *Integrationsdialogen Göteborg* som består av olika aktörer med engagemang i integrations- och flyktingfrågor. I nätverket ingår Angereds-, Bergsjöns församlingar och Biskopsgårdens distrikt i Lundby församling. Nätverket initierades bland annat av Svenska kyrkan och syftar till att föreningar som arbetar för integration och bekämpar främlingsfientlighet och segregation, bättre ska kunna samverka med varandra och offentliga myndigheter. I dialogen finns ett 25-tal föreningar, enskilda intresserade medborgare samt offentliga myndigheter som stadsledningskontoret, integrationspolis och Migrationsverket. Dialogen träffas 3–4 gånger per termin.

Lunds stift har tagit initiativ till projektet *Social cohesion* som kommer studera integration och främlingsfientlighet och de utmaningar detta innebär för många europeiska storstäder. Utgångspunkten är att religiös mångfald är en tillgång, inte ett problem, och att trosgemenskaper har en offentlig, en personlig och en privat roll att fylla. *Social cohesion* vill bidra till ett samhälle där människor kan leva och utvecklas i frihet och trygghet, där hatbrotten minskar radikalt och kreativiteten blomstrar. Stiftet har också tagit initiativ till att bilda stiftelsen *Initiativ för social sammanhållning i Skåne*. Förutom Svenska kyrkan ingår en rad trossamfund, Sydsvenska Industri- och handelskammaren, Lunds universitet, Malmö högskola, Malmö stad och Region Skåne. Stiftelsen uppgift är att verka för en bättre social sammanhållning med större social och kulturell öppenhet i Malmö och Skåne. Detta ska ske genom att öka kunskapen om olika religioner och livsåskådningar samt att bidra till fördjupat samarbete mellan föreningar, organisationer, kommuner och myndigheter.

Nätverket *Framtiden bor hos oss* samlar 24 distrikt och församlingar i Svenska kyrkan med mångreligiösa och -kulturella stadsdelar. Församlingarna finns i Göteborg, Linköping, Malmö, Norrköping, Göteborg och Södertälje. I nätverket reflekterar församlingarna gemensamt om det som sker i de mångreligiösa och -kulturella områdena och vad som är kyrkans uppdrag där.

Inom ramen för Svenska kyrkans gemensamma strategi för kyrkans undervisning och mission, *Dela tro – dela liv* kommer ett forskningsprojekt sätta i gång under 2014 med utgångspunkt i *Framtiden bor hos oss*. Uppgiften handlar om teologisk forskning och reflektion kring identitetsskapande i ett sammanhang där Svenska kyrkan är i minoritet.

Församlingar

Många församlingar arbetar med integrationsfrämjande verksamheter på olika sätt. I Göteborg har Angered, Bergsjön och Lundby församlingar samverkat genom projektet *Ny i Sverige*. Projektet har bedrivit öppen verksamhet för nya svenskar,

erbjudit samhällsinformation, språkträning och inte minst skapat mötesplatser, öppna för alla oavsett bakgrund eller religion. En övergripande ambition i verksamheterna har varit att verka för ett samhälle där tro både ses som, och genererar, en positiv kraft till ökad social sammanhållning mellan människor. *Ny i Sverige* sammanfattar sin syn på kyrkans uppdrag med Tro, Hopp och Kärlek; TRO – att skapa rum och respekt för tro som en positiv kraft i människors liv och i samhället. HOPP – att bidra till att öka människors egenmakt. KÄRLEK – att visa på medmänsklighet och solidaritet som kraft i skapandet av identitet och gemenskap. I den ordinarie församlingsverksamheten med barn- och unga ingår även samtal om ansvar och trosidentitet som självklara delar. Barn och ungdomsverksamheten rymmer barn och ungdomar från andra trostraditioner och vill också bidra till en ökad sammanhållning i respektive stadsdel.

Lundby församling har infört en enkel markering mot våldet genom en tyst minut dagen efter att det har varit skottlossning. Syftet med den tysta minuten är att stanna upp och reflektera över det som skett, samlas till bön och eftertanke och att aldrig låta våldet bli en vana.

Under de våldsamma händelser som inträffat i Linköping och Norrköping har kyrkor hållits öppna för allmänheten för bön, samtal och ljusständning. Stora mängder människor, framförallt vänner och familj till de inblandade har kommit. De inblandade ungdomarna och deras familjer har ofta haft en koppling till församlingen, varit konfirmand eller deltagit i ungdomsarbetet. Biskop Martin Modéus säger till Östgöta Correspondenten i februari 2014:

Kyrkan är en av de värdebärande organisationerna i samhället och har därmed sin största roll i att aktivt medverka till att en god värdebas blir attraktiv och tillgänglig för de ungdomar som står och väljer väg i livet. Det främsta uttrycket för kyrkans ansvarstagande i detta är barn- och ungdomsarbetet och konfirmationstiden. Kyrkan har ju en enorm lokal närvaro i hela samhället och arbetar intensivt med värdefrågorna. Framför allt handlar detta om att hjälpa unga människor att se sitt värde, att vara trygga i sig själva och tro på framtiden. Allt detta är konsekvenser av den kristna tron och resurser i ett gott samhällsbygge.

Unga arga pojkar

Under Almedalsveckan 2010 inbjöd Svenska kyrkan representanter från regeringen, länspolisen, Fryshuset i Stockholm, Linné universitetet i Växjö och Linköpings kyrkliga samfällighet till panelsamtalet *Unga arga pojkar*. De inbjudna gästerna samtalade om förebyggande arbete som skulle kunna minska riskerna för att unga pojkar ska hamna i en kriminell livsstil och vad som behöver förändras för att pojkarna ska hitta en konstruktiv väg ut ur sin utsatta situation i samhället.

Utskottets överväganden

<p>Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:91.</p>

Utskottet delar inte motionärens uppfattning på vilket sätt Svenska kyrkans församlingar skulle kunna bidra till att förbättra situationen på de platser där ökat bruk av vapen i flera fall lett till dödsskjutningar.

Utskottet ser att de platser motionären beskriver präglas av stora problem med etnisk diskriminering och där många arenor, bostadsområden, skolor och arbetsplatser

är segregerade. Många nyanlända invandrare hamnar i bostadsområden med höga ohälsotal, sociala problem och en miljö präglad av utanförskap. Brist på kontaktytor mellan människor med olika bakgrund riskerar att leda till ökad segregering, främlingsfientlighet, fördomar och konflikter mellan grupper. Utskottet menar att dessa brister behöver mötas med arbete för integration och inkludering. Kyrkolivsutskottet föreslår att motionen avslås.

Uppsala den 25 september 2014

På Kyrkolivsutskottets vägnar

Marie Nielsén, ordförande

Eva Lindström, sekreterare

Beslutande: Marie Nielsén, ordförande, Daniel Larson, Birgitta Lindén, Ronny Hansson, Kekke Paulsson, Sofia Rosenquist, Niklas Grahm, Roland Johansson, Berit Simonsson, Anna-Karin Westerlund, Gunilla Eldebro, Lars-Erik Edlund, Elisabeth Rydström, Torbjörn Arvidsson och Marja Sandin-Wester.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Sara Waldenfors, Camilla Persson, Lissandra Rickemark, Jan Sahlin, Katarina Glas, Nasrin Sjögren, Elisabeth Sandberg Kullenberg, Ulla Littgren, Jerker Schmidt, Niklas Larsson, Margareta Larsson, Ylva Wahlström och Karin Janfalk.

Biskoparna Jan-Olof Johansson och Johan Tyrberg har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet Kyrkolivsutskottets betänkande 2014:10

Söderblomstipendium

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2014:28 om ett Söderblomstipendium. I och med att det redan finns ett stipendium i Nathan Söderbloms namn och det finns andra vägar för finansiering av studier och fortbildning för medarbetare i Svenska kyrkan föreslår utskottet avslag på motionen.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Utskottet föreslår kyrkomötet att avslå motion 2014:28.

Motionens förslag

Motion 2014:28 av Dag Sandahl, Söderblomstipendium

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att inrätta ett Söderblomstipendium.

Bakgrund

Lagen om studieledighet ger varje anställd rätt till tjänstledighet för att studera om man varit anställd hos arbetsgivaren i minst sex månader. Det finns flera exempel på arbetsgivare inom Svenska kyrkan som uppmuntrar till studier och på olika sätt bidrar till att göra det möjligt för anställda att hämta in ny kunskap. Villkoren mellan arbetsgivare och arbetstagare varierar dock.

Det senaste kollektivavtalet om lön och allmänna anställningsvillkor för anställda i Svenska kyrkan mellan Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation och fackföreningar, bland andra Kyrkans Akademikerförbund, Vision och Akademikerförbundet SSR, tecknades i maj 2013. I avtalet finns en bestämmelse, 26 §, *Ledighet för studier*, som handlar om när en anställd får ett stipendium eller av annan anledning är aktuell för studier. I bestämmelsen framgår att en arbetstagare av arbetsgivaren kan medges att få behålla lönen eller del därav vid ledighet för studier, men att arbetsgivaren får ange särskilda villkor för att arbetstagaren ska få och behålla den lön som beviljats för ledighet. Av motsvarande statliga kollektivavtal framgår det med tydlighet att om en viss utbildning är betydelsefull för arbetsgivarens verksamhet bör denne underlätta genomförandet av sådana studier. Stipendium innebär däremot inte en rätt till ledighet utan det är arbetsgivaren som avgör detta.

Under år 2014 har den övre åldersgränsen för rätt till studiemedel höjts från 54 till 56 år och det tilläggsån som finns tillgängligt för den som övergår till studier från att tidigare ha arbetat har fördubblats. Denna förändring har skett i syfte att öka möjligheterna till studier under hela arbetslivet. Antalet veckor som man kan ta

studielån minskar dock med åldern, medan bidragsdelen av studiemedlet inte begränsas på samma sätt av åldern.

Forskarstipendier

Nämnden för utbildning, forskning och kultur gav under flera år anslag för forskarutbildning vid universiteten. Nämnden beslutade att från och med den 1 juli 2013 upphöra med utdelning av doktorandanslag och i stället pröva visstids forskartjänster inom specifika, för kyrkan angelägna områden. De redan disputerade forskarna som nu anställts integreras och bidrar i den nationella nivåns stödjande verksamhet.

Det finns ett aktuellt projekt inom den nationella satsningen på undervisning och mission för alla åldrar, *Dela tro – dela liv*, som handlar om praxisnära forskning av betydelse för Svenska kyrkans undervisning och lärande. Projektet omfattar dels de forskare som innehar de nyss inrättade forskartjänsterna samt ytterligare några externa forskare. Som exempel studeras och intervjuas mellanstadiebarn som möter kyrkorummet via en nyintroducerad metod i Sverige som kallas kyrkopedagogik. En annan forskare undersöker hur Svenska kyrkan, kristen tro, den kristna traditionen och ett antal centrala teologiska frågor kommuniceras i konfirmand- och vuxengrupper i Svenska kyrkan.

Stockholms stift har i samarbete med det svenskspråkiga universitetet Åbo Akademi och teologiska högskolan i Stockholm skapat fem doktorandtjänster, där prästen ifråga arbetar halvtid i sin församling och forskar på halvtid. Stiftet betalar 35 procent av lönen och församlingen förväntas betala resterande 65 procent, trots att prästen enbart arbetar halvtid i församlingen. Projektet startade den 1 januari 2014 och ska pågå i fem år.

Nathan Söderbloms minnesfond

Stiftelsen Nathan Söderbloms minnesfond som funnits sedan 1930-talet, stödjer genom anslag och stipendier forskning och studier med relevans för den ekumeniska rörelsen, med betoning på fredsarbete. Huvudman för fonden är Sveriges kristna råd. Förvaltningsnämnden som styr fonden är ekumeniskt sammansatt med Svenska kyrkans ärkebiskop som ordförande.

Stipendierna som fonden delar ut är främst personliga och ansökningar välkomnas från medlemmar i alla svenska kyrkor och kristna samfund. Stipendierna kan sökas för att täcka kostnader för materialinsamling, studieresor, publiceringskostnader samt deltagande i internationella kurser, konferenser och seminarier. Ett särskilt ansvarsområde för fonden är att ge stipendier för *Graduate School of Ecumenical Studies* och andra kurser vid *Ecumenical Institute i Bossey*, i Schweiz som drivs av Kyrkornas Världsråd.

Det finns således redan ett stipendium i Nathan Söderbloms namn.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:28.
--

Utskottet vill framhålla Nathan Söderblom som en av de mest betydelsefulla svenskar som funnits i modern tid. Hans outtröttliga strävan efter att få olika kristna samfund att samtala och samarbeta med varandra i syfte att gynna fredsutveckling, gav honom också ett välförtjänt Nobels fredspris 1930. Därför förstår utskottet mycket väl motionärens förslag om ett stipendium i Söderbloms namn. Men eftersom det

redan finns en minnesfond i Söderbloms namn som delar ut stipendier, motiverar detta utskottet att föreslå avslag på motionen.

KI 2014:10

Utskottet hänvisar till andra vägar som finns till finansiering av studier och fortbildning för medarbetare i Svenska kyrkan, dessutom tillgängligt för fler än präster.

Uppsala den 25 september 2014

På Kyrkolivsutskottets vägnar

Sofia Rosenquist, ordförande

Marie Nordström, sekreterare

Beslutande: Sofia Rosenquist, ordförande, Marie Nielsén, Daniel Larson, Birgitta Lindén, Ronny Hansson, Kekke Paulsson, Niklas Grahn, Roland Johansson, Berit Simonsson, Elisabeth Sandberg Kullenberg, Gunilla Eldebro, Lars-Erik Edlund, Elisabeth Rydström, Torbjörn Arvidsson och Marja Sandin-Wester.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Sara Waldenfors, Camilla Persson, Lissandra Rickemark, Jan Sahlin, Katarina Glas, Ulla Littgren, Jerker Schmidt, Niklas Larsson, Margareta Larsson, Ylva Wahlström och Karin Janfalk.

Biskoparna Jan-Olof Johansson och Johan Tyrberg har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet Kyrkolivsutskottets betänkande 2014:11

Sanning och sken

Sammanfattning

Detta betänkande behandlar motion 2014:29, Sanning och sken som vill uppdra åt kyrkostyrelsen att undersöka hur Svenska kyrkans verksamhet i framtiden kan säkras mot PR-kupper som föröder kyrkans trovärdighet. Utskottet konstaterar att trovärdigheten är viktig för Svenska kyrkan och att kyrkan aldrig helt kan skydda sig från negativ publicitet eller utspel. Utskottet framhåller vikten av god beredskap och anser att Svenska kyrkan är tillräckligt rustad för att hantera denna typ av ärenden. Utskottet föreslår därför kyrkomötet att avslå motionen.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:29.

Motionens förslag

Motion 2014:29 av Dag Sandahl, Sanning och sken

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att undersöka hur Svenska kyrkans verksamhet i framtiden kan säkras mot PR-kupper som föröder kyrkans trovärdighet.

Bakgrund

PR är en förkortning av Public relations och kan översättas till omvärldsrelationer eller relationer till olika publiker. Det kan handla om hur en organisation relaterar till sina medlemmar, opinionsbildare, andra organisationer och beslutsfattare genom att se till att de har tillgång till den information som ger dem den bild av organisationen som organisationen önskar att just den publiken ska ha. Vill organisationen nå större publiker sker det oftast, utöver egna kanaler och köpta annonser, genom press- och mediarbete.

Ibland förenklas begreppet PR till att bara handla om publicitet men PR handlar lika mycket om relationer och kommunikation med de mindre publikerna som exempelvis lobbying.

Svenska kyrkan och PR

Svenska kyrkan kommunicerar med olika målgrupper i olika syften. Mycket sker via egna kanaler som hemsidor, tidningar och nyhetsbrev. Annat via köpta annonser i press och digitala kanaler samt via sociala medier och pressarbete.

Kyrkokansliet har även löpande kontakt med myndigheter och beslutsfattare i en rad olika frågor och genom remissvar, möten och uppvaktningar har Svenska kyrkan möjlighet att föra fram sin mening.

Kyrkokansliet har egen komptens inom de flesta discipliner inom kommunikation men samverkar ibland med externa aktörer vid behov. Till exempel har samarbete skett i samband med frågan kring kyrkoantikvarisk ersättning, hungerfrågan genom en Food Truck-turné och klimatfrågan i samband med Biskopsbrevet om klimat.

Svenska kyrkan och Westander

Svenska kyrkan har samarbetat med flera PR-byråer, däribland Westander för stöd i opinionsbildning i klimatfrågan. I januari 2013 genomfördes en gemensam workshop för att formulera en strategi och ta fram förslag på aktiviteter. Under våren 2014 då Svenska kyrkan genomförde en satsning inför valet, med dåvarande ärkebiskop Anders Wejryd som företrädare, kontaktades Westanders vid enstaka tillfällen för rådgivning. Till exempel genomförde Westander en målgruppsundersökning i februari 2014. I mars samma år bidrog de till att ta fram en verktygslåda för stift och församlingar om kommunikationsarbete kring klimat samt var bollplank för två debattartiklar i klimatfrågan som under våren 2014 publicerades i Göteborgsposten och Kyrkans tidning.

Priset Hetast i Almedalen

Sedan 2007 har Westanders utmärkelse *Hetast i Almedalen* delats ut av en jury med bred representation från olika samhällsaktörer från ideella organisationer, media och näringsliv. Syftet med priset är att inspirera fler att delta i samhällsdebatten. Tidigare vinnare har varit bland andra organisationer som Fairtrade (Rättvisemärkt), KRIS (Kriminellas revansch i samhället) och initiativ som #sittmeddawit som uppmärksammade situationen för den fängslade journalisten Dawit Isaak. I år valde juryn att ge utmärkelsen till Ärkebiskop Antje Jackelén med motiveringen:

Ärkebiskop Antje Jackelén står för allt det som Almedalsveckan är – öppenhet, tillgänglighet och personliga möten. I sociala och traditionella medier, liksom på gator och torg, står hon upp mot hat och intolerans. På kort tid har hon blivit en samlande och tydlig röst för alla människors lika värde. Svenska kyrkans klockringning satte tonen för en Almedalsvecka präglad av manifestationer för mångfald.

Juryn bestod av representanter från Ideell Arena, Westander, Dagens opinion, Yougov samt Hjärt-Lungfonden.

Utmärkelsen kan ses mot bakgrund av den diskussion som under senvåren fanns i traditionella- och sociala medier kring Svenska kyrkans ställningstagande för alla människors lika värde. Kyrkklockorna i Jönköping som varnade för främlingsfientlighet och nazism vid Svenskarnas Partis möte blev en symbol för kyrkans ställningstagande. Initiativet hyllades i sociala medier och i traditionell press och flera församlingar följde efter. Dagen innan Almedalsveckan skulle börja ringde Visby domkyrkas klockor samtidigt som Svenskarnas parti hade möte en bit därifrån. Även om en del av den efterföljande debatten kom att handla om det är rätt eller fel att använda kyrkklockorna på detta sätt så är man positiv till Svenska kyrkans tydliga ställningstagande i denna fråga.

Under sommaren uppstod en debatt, främst i bloggar och sociala medier kring Utmärkelsen *Hetast i Almedalen* där man menade att Westander hade gett ett pris till

en organisation som var deras kund och att Svenska kyrkan på detta sätt köpt sitt eget pris. Westander svarade att de inte hade några uppdrag för Svenska kyrkan i samband med Almedalsveckan och att det var en externt tillsatt jury som utsåg vinnaren till denna utmärkelse.

KI 2014:11

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet avslår motion 2014:29.
--

Motionären vill i motionen uppdra till kyrkostyrelsen att undersöka hur Svenska kyrkans verksamhet i framtiden kan säkras mot PR-kupper som föröder kyrkans trovärdighet. Utskottet anser att frågan är komplex och med tanke på Svenska kyrkans organisation och nivåer är frågan om Svenska kyrkans trovärdighet en angelägenhet för alla nivåer inom kyrkan. I Svenska kyrkans kommunikationsstrategi som fastställdes av kyrkostyrelsen 2011 slås bland annat fast att Svenska kyrkan ska ha hög tillgänglighet och bemöta människor på ett sätt som gör att alla känner sig sedda, representerade och upplever kyrkan som relevant och trovärdig.

Svenska kyrkan kan aldrig helt skydda sig från negativ publicitet eller utspel som kan skada Svenska kyrkans trovärdighet. Några exempel från senare år är: Aftonbladets utträdesblanketter kring 1 november, företaget som betalade sig till förstaplatsen på Google med erbjudande om sina tjänster när man googlar på utträde ur Svenska kyrkan, personen som öppnade twitterkonto i ärkebiskopens namn, etc. Det finns ett behov av att så långt möjligt vara uppmärksam och ha en god beredskap.

Då Svenska kyrkan har ett väl utvecklat press- och kommunikationsarbete och ett nära samarbete mellan stiftet och den nationella nivån anser utskottet att Svenska kyrkan är tillräckligt rustad för att hantera denna typ av ärenden. Något ytterligare initiativ behövs inte. Utskottet föreslår därför kyrkomötet att avslå motionen.

Uppsala den 26 september 2014

På Kyrkolivsutskottets vägnar

Marie Nielsén, ordförande

Mattias Nihlgård, sekreterare

Beslutande: Marie Nielsén, ordförande, Daniel Larson, Birgitta Lindén, Ronny Hansson, Kekke Paulsson, Sofia Rosenquist, Niklas Grahn, Roland Johansson, Berit Simonsson, Anna-Karin Westerlund, Gunilla Eldebro, Lars-Erik Edlund, Elisabeth Rydström, Torbjörn Arvidsson och Marja Sandin-Wester.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Sara Waldenfors, Monica Lindell Rylén, Camilla Persson, Lissandra Rickemark, Jan Sahlin, Katarina Glas, Elisabeth Sandberg Kullenberg, Ulla Littgren, Jerker Schmidt, Niklas Larsson, Margareta Larsson, Ylva Wahlström och Karin Janfalk.

Biskoparna Jan-Olof Johansson och Johan Tyrberg har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet Kyrkolivsutskottets betänkande 2014:12

Katastroffond

Sammanfattning

Detta betänkande behandlar motion 2014:41 om katastroffond. Utskottet anser att det i första hand är regering, myndigheter, landsting och kommuner som bär ansvar för krisberedskap, men att Svenska kyrkan liksom övriga delar av den civila sektorn kan bidra när en krissituation uppstår. Den nationella nivån erbjuder redan konsultativt stöd till församlingar och stift i samband med kriser lokalt. Utskottet föreslår därför att kyrkomötet avslår motionen.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:41.

Motionens förslag

Motion 2014:41 av Ylva Wahlström m.fl., Katastroffond

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att tillskapa en katastroffond.

Bakgrund

Samhällets krisberedskap handlar om att hela samhället ska kunna klara av såväl små som stora olyckor och kriser. Krisberedskapen syftar till att skydda människors liv och hälsa, samhällets funktionalitet och förmåga att upprätthålla grundläggande värden som demokrati, rättssäkerhet och mänskliga rättigheter.

Regeringens ansvar för krishantering gäller i första hand strategiska frågor, medan ansvaret för ledning och samordning av operativa åtgärder av nationell karaktär ligger på myndigheter. Kommuner och landsting är huvudaktörerna för samhällets krisberedskap. Sverige har sedan år 2009 en ny myndighet för samordnad krishantering, *Myndigheten för samhällskydd och beredskap*, MSB.

Med kris i detta avseende avses en händelse som drabbar många människor och stora delar av samhället och hotar grundläggande värden och funktioner. Det är ett oväntat tillstånd som inte kan hanteras med normala resurser och organisation, dock baseras den grundläggande strukturen för samhällets krisberedskap på principen att en kris så långt som det är möjligt ska hanteras utifrån ordinarie ansvarsförhållanden där den uppstått och inom ordinarie arbetsformer.

Ideella insatser

Det finns ofta behov av att samarbeta både inom den egna organisationen och med andra aktörer för att kunna hantera kriser. Likaså kan hjälp från ideella medarbetare i

en akut krissituation vara oumbärlig. Ideella krafter spelade t.ex. en ovärderlig roll i hjälparbetet under branden i Västmanland i augusti i år. Civilförsvarsförbundet bidrog med den så kallade frivilliga resursgruppen som organiserade föreningar och privatpersoner i flera kommuner som ville engagera sig. Frivilliga hjälpte både drabbade och räddningspersonal med viktiga förnödenheter såsom mat, dryck och utrustning.

POSOM är en ideell medlemsorganisation som i huvudsak arbetar med krishantering för organisationer och företag och har ett omfattande nätverk i Sverige. Insatspersonalen består av ett nätverk med vårdpersonal, präster, psykoterapeuter, psykologer och traumatologer. POSOM kan larmas via en bemannad larmcentral dygnet runt. Utöver insatsstyrkan finns lokala POSOM-grupper i ett stort antal av landets kommuner där medarbetare från Svenska kyrkans församlingar ofta ingår.

Svenska kyrkans krisorganisation på nationell nivå

Kyrkokansliet i Uppsala samordnar krishanteringsfrågor och samverkar med stiftens beredskapshandläggare. Krishanteringen utgår ifrån samma principer som används i övriga samhället, vilket innebär att en kris så långt det är möjligt, ska hanteras utifrån ordinarie ansvarsförhållanden där den uppstått och i ordinarie arbetsformer. Krisorganisationen bygger på att stiftet hjälps åt och samarbetar sinsemellan och att man samverkar med andra samfund, myndigheter och organisationer.

Svenska kyrkan ingår i en relativt nyetablerad samverkan mellan samhällets olika aktörer, i det så kallade nätverket *Sindra, Samverkan för drabbade och närstående vid kriser*, som ryms inom MSB. Krisstöd måste vara samlat, snabbt och stabilt, även under en lång tid och syftet med Sindra är att förbereda ett sådant stöd.

Vid krissituationer utomlands samarbetar Svenska kyrkans personal i utlandet med svenska myndigheter. Händelser som tsunamin i Sydostasien och terrorattacken i New York är exempel på detta. Då lämnade medarbetare i Svenska kyrkan sina ordinarie arbetsuppgifter och gav sig iväg dit hjälpbehov fanns, eller öppnade kyrkan mitt i natten för att finnas till hands för de som behövde stöd och hjälp. Precis så som församlingar i Sverige gör när något händer. Präster, diakoner och andra medarbetare omprioriterar för en tid sina arbetsuppgifter för att tillsammans med ideella krafter bidra till hjälp och omsorg.

Ett aktuellt område för alla krishanterare är att hantera mediestormar, både de som sker i traditionella medier och i de som sker i sociala medier. Både sådana som kommit till i samband med en redan befintlig olyckshändelse eller katastrof eller de större mediestormar som vuxit ur en mindre händelse och blivit en kris att hantera. Kyrkokansliet kan erbjuda handledning och konsultativt kommunikationsstöd till församlingar och stift vid händelser som mediekriser, likaså konsultativt stöd för beredskap och krishantering.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:41.

Det är i första hand regering, myndigheter, landsting och kommuner som bär ansvar för krisberedskap, vilket beskrivs i texten ovan. Svenska kyrkan liksom flera andra samfund, organisationer och nätverk kan dock spela en betydande roll när en krissituation uppstår eller ska bearbetas efteråt. Svenska kyrkan betraktas både vid små och stora olyckor och kriser som en ansvarstagade och kompetent aktör i detta sammanhang, inte minst i de lokala POSOM-grupperna.

Utskottet delar motionärens syn att det kan uppstå stora påfrestningar i församlingar och stift i en krissituation. Även mindre trafikolyckor kan exempelvis innebära stora omställningar för ett arbetslag i en mindre församling. I den typen av situationer säger erfarenheten att den civila sektorn och ideella krafter är outhärliga. I flera av de kriser och katastrofer som uppstått i Sverige eller utomlands har kyrkans medarbetare för en tid omprioriterat sina arbetsuppgifter för att tillsammans med andra människor av god vilja, bidra till hjälp och omsorg.

Den nationella nivån bidrar redan till stift och församlingar i krissituationer genom bland annat handledning, kommunikations- och mediestöd och konsultativt stöd för beredskap och krishantering. Utskottet föreslår därför att Kyrkomötet avslår motionen.

Uppsala den 25 september 2014

På Kyrkolivsutskottets vägnar

Sofia Rosenquist, ordförande

Marie Nordström, sekreterare

Beslutande: Sofia Rosenquist, ordförande, Marie Nielsén, Daniel Larson, Birgitta Lindén, Ronny Hansson, Kekke Paulsson, Niklas Grahm, Roland Johansson, Berit Simonsson, Elisabeth Sandberg Kullenberg, Gunilla Eldebro, Lars-Erik Edlund, Elisabeth Rydström, Torbjörn Arvidsson och Marja Sandin-Wester.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Sara Waldenfors, Camilla Persson, Lissandra Rickemark, Jan Sahlin, Katarina Glas, Ulla Littgren, Jerker Schmidt, Niklas Larsson, Margareta Larsson, Ylva Wahlström och Karin Janfalk.

Biskoparna Jan-Olof Johansson och Johan Tyrberg har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet Kyrkolivsutskottets betänkande 2014:13

Utökad satsning på Alpha-arbetet i Sverige

Sammanfattning

Kyrkolivsutskottet behandlar i detta betänkande motion 2014:74 om att anslå medel till Alpha-arbetet genom ett årligt bidrag till Alpha Sverige. Med anledning av att det på den nationella nivån redan pågår en särskild satsning på undervisning genom projektet *Dela tro – dela liv*, där satsning på olika pedagogiska modeller ingår, föreslår utskottet att motionen avslås.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:74.

Motionens förslag

Motion 2014:74 av Peder Fohlin, Utökad satsning på Alpha-arbetet i Sverige

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att anslå medel till Alpha-arbetet genom ett årligt bidrag till Alpha Sverige.

Bakgrund

Det finns stora utmaningar för Svenska kyrkan att i vår tid erbjuda människor möjligheten till att lära känna kristen tro och livshållning och möjliggöra för enskilda att bidra till och att vara delaktiga i en levande kristen gemenskap. Kyrkostyrelsen har under ett antal år valt att stödja och stärka stift och församlingar i sitt undervisningsuppdrag. Programmet Barn och unga 0–18 år som pågick åren 2009–2012 och kulminerade med *Barn och unga – ärkebiskopens möte 2012* är ett exempel på det. Projektet hade som mål att stärka kyrkans förmåga att möta barn och unga, att bidra till att barn och unga upplever Svenska kyrkan som en plats där de både kan dela tro och livsfrågor på sina egna villkor och engagera sig utifrån sina förutsättningar. Under 2011 beslöt kyrkostyrelsen utöka sin satsning på undervisning genom projektet *Dela tro – dela liv*. Kyrkostyrelsen vill, genom en gemensam satsning på kyrkans undervisning och mission i alla åldrar, få till stånd ett konkret bidrag till stiftens främjande av församlingens uppgift att på ett nytt sätt kunna erbjuda undervisning i kristen tro för alla. Genom en gemensam satsning ökar förmågan att möta de behov som församlingar via stiftens har uttryckt av stöd, mötesplatser och kunskapsbaserad utveckling. Svenska kyrkan vill med satsningen ge människor i alla åldrar möjlighet att växa och utvecklas i sin förmåga att samtala om och leva i sin tro. Kyrkomötet har avsatt extra resurser för denna verksamhet fram till 2018.

Alpha och andra pedagogiska modeller

Alpha är en organisation som erbjuder kurser i kristen tro. Många församlingar inom Svenska kyrkan och andra samfund arrangerar årligen Alphakurser precis som motionären beskriver. *Alpha* är en undervisningsmetod som initierades på 1980 talet i England och är idag en världsvid rörelse spridd i 170 länder. I Sverige startades de första Alphakurserna i mitten av 1990-talet och idag har mer än 100 000 personer deltagit i dem.

Alpha är en av de pedagogiska modeller som används i församlingarna för att lära känna och dela kristen tro, andra som kan nämnas är *Katekumenatet – en vuxen väg till tro*, *Pilgrimsvandring*, *Frälsarkransen*, *Heliga danser* och *Bibliodrama*. Det är församlingarnas uppgift och ansvar att avgöra vilka modeller som används lokalt och hur undervisningsverksamheten utformas för dem som vistas där. Den nationella nivån har i sin verksamhet arbetat med pedagogiskt utvecklingsarbete på olika sätt bland annat i olika stiftsnätverk. Vid specifika insatser till exempel materialproduktion och kommunikationsinsatser kopplade till olika pedagogiska modeller har visst bidrag utgått från den nationella nivån. Däremot har det inte något kontinuerligt ekonomiskt stöd getts till särskilda pedagogiska modeller eller koncept.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:74.

Kyrkolivsutskottet konstaterar att det finns många olika vägar och pedagogiska modeller i församlingarnas arbete med trosundervisning. *Alpha* är en av de modeller som används i undervisningen för att ge grundläggande kunskap i kristen tro till vuxna i församlingen. Utskottet lyfter fram många positiva erfarenheter från deltagare i Alphakurser och flera vittnar om en meningsfull verksamhet som bidragit till att många människor beretts möjlighet att lära känna kristen tro och livshållning.

Utskottet ser med glädje på den utveckling av undervisningsverksamheten som sker lokalt på många håll. Det finns en rikedom i att olika modeller som kan komplettera varandra växer fram och utvecklas utifrån de lokala behov som finns.

Med anledning av att det på den nationella nivån redan pågår en särskild satsning på undervisning genom projektet *Dela tro – dela liv*, där satsning på olika pedagogiska modeller ingår, föreslår utskottet att motionen avslås.

Uppsala den 26 september 2014

På Kyrkolivsutskottets vägnar

Marie Nielsén, ordförande

Eva Lindström, sekreterare

Beslutande: Marie Nielsén ordförande, Daniel Larson, Birgitta Lindén, Ronny Hansson, Kekke Paulsson, Sofia Rosenquist, Niklas Grahn, Roland Johansson, Nasrin Sjögren, Anna-Karin Westerlund, Gunilla Eldebro, Lars-Erik Edlund, Elisabeth Rydström, Torbjörn Arvidsson och Marja Sandin-Wester.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Sara Waldenfors, Monica Lindell Rylén, Camilla Persson, Lissandra Rickemark, Jan Sahlin, Katarina Glas, Elisabeth Sandberg Kullenberg, Ulla Littgren, Jerker Schmidt, Niklas Larsson, Margareta Larsson, Ylva Wahlström och Karin Janfalk.

KI 2014:13

Biskoparna Jan-Olof Johansson och Johan Tyrberg har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet Kyrkolivsutskottets betänkande 2014:14

Svenska kyrkans roll som traditionsbärare

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2014:83 där det föreslås att en utredning ska tillsättas med uppgift att i samverkan med berörda aktörer på central och lokal nivå aktivt kan verka för att skolavslutningar bibehålls där det finns en tradition av detta. I motionen föreslås också att Svenska kyrkan på lokal nivå ska arbeta för att samverka och underlätta för föräldrarna skolavslutningar i kyrkan som ett komplement till de sekulära avslutningarna.

Utskottet menar att Svenska kyrkan inte äger frågan om skolavslutningar. Vidare att insatser redan är genomförda på den nationella nivån till stöd och inspiration för medarbetare i församlingarna och deras möten med människor i skolans miljö. Utskottet föreslår därför att motionen avslås i sin helhet.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:83, punkt 1.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:83, punkt 2.

Motionens förslag

Motion 2014: 83 av Aron Emilsson, Svenska kyrkans roll som traditionsbärare

1. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda hur Svenska kyrkan i samverkan med berörda aktörer på central och lokal nivå aktivt kan verka för att kyrkliga skolavslutningar bibehålls där det finns en tradition av detta.
2. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att verka för att Svenska kyrkan på lokal nivå arbetar för att samverka och underlätta för föräldrarna skolavslutningar i kyrkan som ett komplement till de sekulära avslutningarna.

Bakgrund

Den svenska skollagen från 2011 skiljer på begreppen undervisning och utbildning. Undervisning handlar om lärarledda aktiviteter i klassrummet, medan utbildning är ett vidare begrepp som även rymmer den övriga skolverksamheten till exempel skolavslutning.

I skolor med offentlig (kommunal) huvudman får ingen del, vare sig utbildning eller undervisning, ha konfessionella inslag. I fristående skolor ska undervisningen också vara ickekonfessionell medan utbildningen i övrigt får ha en konfessionell inriktning. Det är dock frivilligt för eleverna att delta i de konfessionella inslagen. Skolverket menar att skolan får besöka en kyrka, moské, synagoga eller någon annan religiös lokal om det sker inom ramen för religionsundervisningen. Religiösa

högtider ingår i grundskolans undervisning, liksom traditioner med koppling till kyrkoåret.

Skolavslutningar eller andra samlingar är ett ansvar för respektive rektor och ska utformas så att tonvikten ligger på traditioner, högtidlighet och den gemensamma samvaron. Bön, välsignelse eller trosbekännelse ska däremot inte förekomma. En viktig förutsättning är att samlingarna utformas så att alla elever kan delta.

Den gemensamma samvaron lyfts också fram i rapporten *Ett öppet rum för alla*. Svenska kyrkans redovisning till regeringen angående de kyrkoantikvariska frågorna inför kontrollstationen, där det kyrkliga kulturarvet beskrivs som ett rum öppet för alla. En delaktighet i kulturarvet som handlar om att alla som bor i Sverige har rätt till den historia som tidigare generationer har skapat. En rätt som också omfattar dem som nyligen anlänt. Kyrkan kännetecknas av att den är världsvid och universell något som ger särskilda förutsättningar för gemenskap och integration i Sverige.

I augusti 2014 meddelade regeringen att de har för avsikt att lägga förslag om tydliggörande av skollagen. Förslaget innebär att det blir tillåtet för skolorna att ha avslutningar i kyrkan och det blir till exempel tillåtet att sjunga psalmer. Eleverna får dock inte känna sig tvingade att delta aktivt i inslag med konfessionell prägel, de bör inte uppmanas att aktivt delta i bön och trosbekännelse och den typen av inslag bör inte förekomma. Vidare ska eleverna kunna avstå från att delta i hela den aktivitet där det konfessionella inslaget ingår. Förslaget väntas mynna ut i en proposition under hösten.

FN:s barnkonvention

Skollagen är inte det enda styrdokument som skolor och kyrkor har att ta hänsyn till. FN:s konvention om barnets rättigheter, antagen av FN 1989, slår fast att barnet har vissa obestridliga politiska, medborgerliga, sociala, ekonomiska och kulturella rättigheter. Sverige var ett av de första länderna som ratificerade konventionen. Staten, men också samhället i sin helhet – skola, myndigheter, ideella organisationer – har ett ansvar för att barnets rättigheter tillgodoses och främjas. I artikel 14 fastslås att barnets rätt till tankefrihet, samvetsfrihet och religionsfrihet ska respekteras. I samma artikel kan man också läsa om respekt för ”vårdnadshavarens rättigheter och skyldigheter att på ett sätt som är förenligt med barnets fortlöpande utveckling ge barnet ledning då den utövar sin rätt”.

Sveriges Kristna Råd och material

Svenska kyrkans arbete med skolfrågor sker i ekumenisk anda genom Sveriges Kristna Råd (SKR) via programmet Kyrka – Skola. I ansvaret för kyrkornas gemensamma skolarbete ligger bland annat uppgiften att föra dialogen med Skolverket. SKR har också tagit fram ett grundutbildningsmaterial för skolkyrkoarbetet, *Den blomstertid nu kommer* (2007). Materialet vill inspirera kyrkornas medarbetare att möta människor i skolans miljö och ge redskap för reflektion och ekumeniska samtal om förhållningssätt i skolan. Under 2010 följdes studiematerialet upp av *Den blomstertid nu kommer ... fördjupande texter*, en antologi med texter som på olika sätt reflekterar över mötet kyrka – skola.

Till 2011 års kyrkomöte inkom en motion 2011:26 om skolavslutningar i kyrkan. Kyrkomötet biföll motionärens förslag och uppdrog till kyrkostyrelsen att komma med ett diskussionsunderlag eller likvärdigt material när det gäller skolavslutningar i kyrkan. Kyrkostyrelsens uppdrag resulterade i *Svenska kyrkan och skolavslutningar*

Många möten skola och kyrka

Idag finns omkring 3 500 kyrkor som ägs och förvaltas av Svenska kyrkan, ett kulturarv som tillhör alla. Förutom kyrkorna finns begravningsplatser och föremål som tillsammans med innehållet i verksamheten bildar det kyrkliga kulturarvet. Kyrkans rum är i allra högsta grad ett levande rum. Här firas regelbunden gudstjänst och här äger viktiga händelser i människors liv rum. Arkitektur och föremål rymmer kyrkans historia och utgör ett konkret sammanhang där berättelser tolkas, förstås och delas av vår tids människor. *Pedagogiskt arbete i kyrkorummet* (PIK) är ett utvecklingsarbete som syftar till att reflektera, dela erfarenheter och fördjupa sig i den pedagogiska dimensionen (med inriktning på metod) i mötet mellan människa och kyrkans rum.

Det finns många exempel på församlingar som inbjuder till program och samlingar som utgår från läroplanerna för förskola och skola. Ett exempel är Barn och unga – ärkebiskopens möte 2012 då skolklasser inbjöds till *Gläntan*, en installation i Uppsala domkyrka med syfte att lyfta fram kyrkorummet som en resurs för barnets andliga utveckling. Under en vecka tog församlingen emot 24 skolklasser. Ett annat exempel på mer kontinuerlig verksamhet är Domkyrkoförsamlingen i Lund som erbjuder pedagogiska program allt från *Kyrksafari* bland djur och jättar för förskolebarn till *Så byggdes katedralen* för gymnasieelever. En verksamhet som tusentals barn passerar.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:83.
--

Utskottet delar motionärernas syn att skolavslutningar i kyrkan är ett värdefullt möte mellan barn, unga, deras föräldrar, lärare och församling. För dessa möten behöver skola och församling finna bra samarbetsformer.

Den 1 juli 2011 trädde en ny skollag i kraft. Den tillåter inte några konfessionella inslag i den kommunala skolans undervisning och utbildning. Kyrkolivsutskottet vet dock att en revidering och ett förtydligande av skollagen från 2011 pågår.

Kyrkolivsutskottet konstaterar också att avslutningar eller andra samlingar som skolan har i första hand är ett ansvar som vilar på respektive rektor. Frågan om skolavslutningar har behandlats under tidigare kyrkomöten och material till stöd för personal i församlingarna och deras möte med skolan är framtaget.

Utskottet menar att Svenska kyrkan inte äger frågan om skolavslutningar samt att insatser redan är genomförda på den nationella nivån till stöd och inspiration för medarbetare i församlingarna och deras möten människor i skolans miljö. Utskottet föreslår därför att motionen avslås i sin helhet.

Uppsala den 26 september 2014

På Kyrkolivsutskottets vägnar

Marie Nielsén, ordförande

Eva Lindström, sekreterare

Beslutande: Marie Nielsén, ordförande, Daniel Larson, Birgitta Lindén, Ronny Hansson, Kekke Paulsson, Sofia Rosenquist, Niklas Grahm, Roland Johansson, Berit Simonsson, Anna-Karin Westerlund, Gunilla Eldebro, Lars-Erik Edlund, Elisabeth Rydström, Torbjörn Arvidsson och Marja Sandin-Wester.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Sara Waldenfors, Monica Lindell Rylén, Camilla Persson, Lissandra Rickemark, Jan Sahlin, Katarina Glas, Nasrin Sjögren, Elisabeth Sandberg Kullenberg, Ulla Littgren, Jerker Schmidt, Niklas Larsson, Margareta Larsson, Runar Filper, Ylva Wahlström och Karin Janfalk.

Biskoparna Jan-Olof Johansson och Johan Tyrberg har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet Kyrkolivsutskottets betänkande 2014:15

Behovet av förstärkt trosundervisning

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2014:48 Behovet av förstärkt trosundervisning. I motionen föreslås att kyrkostyrelsen får i uppdrag att utreda hur kyrkan ska möta människor i olika åldrar så att de kan socialiseras in i och växa i sin kristna tro.

Utskottet anser att arbete redan pågår på den nationella nivån med att stödja stift och församlingar i deras arbete med trosundervisning och föreslår därför att motionen avslås.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:48.

Motionens förslag

Motion 2014:48 av Helén Lindbäck, Behovet av förstärkt trosundervisning

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda hur kyrkan ska möta människor i olika åldrar så att de kan socialiseras in i och växa i sin kristna tro.

Bakgrund

Barn och unga 0–18 år

Den nationella nivåns stöd till stiftens främjande av församlingarnas uppgift att erbjuda undervisning i kristen tro för alla åldrar har intensifierats under senare år.

Under 2008 konstaterade kyrkostyrelsen att den nationella nivån särskilt bör stärka kyrkans förmåga att möta barn och unga. Programmet *Barn och unga 0–18 år* tillsattes med uppgift att bidra till att barn och unga upplever Svenska kyrkan som en plats där de kan dela tro och livsfrågor på sina egna villkor och engagera sig utifrån sina egna förutsättningar (Ks Skr 2008:1)

Programmet pågick 2009–2012 och det kulminerade i *Barn och unga – ärkebiskopens möte 2012*. Erfarenheter hämtades in under programmets gång från flera håll, bland annat från den Norska kyrkan och *Trosuppläringsprojektet* men också från den Finska kyrkan med anledning av att den på ett framgångsrikt sätt arbetat med barn och unga. Programmet som bedrevs i samverkan med stiftens samordnade också arbetet inom området barn och unga på samtliga avdelningar och sekretariat på kyrkokansliet. Samverkan med andra organisationer där barn står i fokus genomfördes och Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation och Svenska Kyrkans Unga fanns med som naturliga samarbetspartner. Programmet hade många uppdrag och en omfattande verksamhet som handlade om dop, konfirmation, samarbete kyrka – skola, kommunikation med unga och barnkonsekvensanalys.

Frågan om dopets ställning ventilerats med stiftens, en fråga som också beretts i anslutning till ny kyrkohandbok och i arbetet med att ta fram ett biskopsbrev om dopet, *Leva i dopet*. I samarbete med de kyrkliga grundutbildningarna genomförde programmet utbildningsdagar kring barn och unga där dopet var en viktig del. Utbildningsdagarna omfattade lärare vid samtliga utbildningar för tjänst i Svenska kyrkan. Genom ett samarbete med Lunds stift som utvecklat *Dopsajten* har också en webbportal om dopet byggts upp på Svenska kyrkans externa webbplats, www.svenskakyrkan.se/dop. Genom länkar till olika regionala och lokala initiativ har både information och kommunikation kring dopet gentemot olika målgrupper ökat. En särskild webbsida som riktar sig till barn och unga är också under uppbyggnad, *OMG – Oh, my God* på www.svenskakyrkan.se. I första steget handlar webbsidan om att erbjuda svar på frågor, inte minst frågor som aktualiseras i skolundervisningen.

Området barn och unga stärktes även genom en rad forskningsinsatser. Ett exempel är Sören Dalevis bok *Låt berättelsen leva!* som handlar om betydelsen av den bibliska berättelsen som en spegel för egna känslor och upplevelser och möjlighet till livstolkande språk. Ett annat exempel är undersökningen om *Svenska kyrkans öppna verksamhet för barn 0–3 år*, där omfattningen och innehåll i den öppna verksamheten beskrivs.

Kyrkostyrelsens riktade utvecklingsstöd (KRUS) gav också i anslutning till programmet möjlighet för församlingar att söka bidrag för att utveckla nya metoder och satsa på förändringsarbete inom barn och unga området. Under 2008 och 2009 fick 28 församlingar och samfälligheter del av det riktade utvecklingsstödet.

Dela tro – dela liv

Programmet barn och unga avslutades 2012 och samma år beslutade kyrkostyrelsen om en gemensam strategi för kyrkans undervisning och mission för alla åldrar, *Dela tro – dela liv*. Beslutet föregicks av samtal och dialog med stiftens företrädare som efterfrågade nationellt stöd när det gällde omvärldsanalys och forskning, administrativ samverkan, stöd kring den grundläggande uppgiften, kommunikation och tillhandahållande av gemensamma mötesplatser.

Syftet med satsningen är att stödja stiftens främjande av församlingarna i deras uppgift att med stöd av undervisning möjliggöra för människor i olika åldrar att ta emot evangelium. Satsningen har som vision att de människor som Svenska kyrkan möter och står i relation till ska ha en sådan förtrogenhet med kyrkans tro och tradition att de kan erfara, förstå och uttrycka evangeliet om Jesus Kristus. *Dela tro – dela liv* kommer att pågå under åren 2013–2018 och de ekonomiska ramarna för projektet omfattar 60 miljoner. En handläggare har rekryterats till kyrkokansliet och en processledare är utsedd. Vidare har projektet kartlagt stiftens stödjande arbete för församlingarnas uppdrag undervisning och mission samt diskuterat med stiftens satsningens möjligheter och incitament i stiftens vidare arbete med *Dela tro – dela liv*-satsningar.

Parallellt med satsningens övriga delar pågår på kyrkokansliet flera forskningsprojekt inom det religionsdidaktiska området. Ett projekt kommer att ta reda på hur andra kyrkor arbetar med sin undervisning. Det handlar om kyrkor som delar flera av vår kyrkas förutsättningar och verkar i samhällen där kunskapen om kristen tro minskar och som likt Svenska kyrkan står inför en framtid med minskade ekonomiska resurser. De kyrkor som kommer att ingå i projektet är Norsk Folkekirke, Evangelical Lutheran Church in America och Church of England. I ett annat projekt genomförs en undersökning av vilket lärande som sker i samband med kyrkopedagogiska visningar.

Ett tredje projekt ska efterforska vad som kommuniceras i konfirmand- och vuxen-grupper i Sverige. Projektet kommer att kunna bidra till en teologisk och didaktisk utveckling av dessa undervisningsformer.

Församlingar i nätverket *Framtiden bor hos oss* studeras i ett fjärde projekt. Nätverket består av 24 församlingar i mångreligiösa och mångkulturella stadsdelar i Stockholm, Göteborg, Malmö, Norrköping och Linköping. En fråga som kommer att ställas är: hur delar man tro och liv i mångreligiösa och mångkulturella församlingar?

Hittills har beslut fattats om två inledande delsatsningar inom *Dela tro – dela liv*. Den ena är *Bibel.nu*, en bibelskola och bibelsamtalsledarutbildning för personer i åldrarna 18–25 år som erbjuds på Rättviks stiftsgård. Den andra är kursen *Tala tro*, en pilotsatsning för att stärka samtal och tro i några av Svenska kyrkans församlingar i Karlstad, Skara och Uppsala stift. Till kursen inbjuds föräldrar till barn i åldersgruppen 0–6 år.

Det finns möjlighet för stift och församlingar att söka bidrag till ytterligare delprojekt som uppfyller kriterier och målsättning för *Dela tro – dela liv*.

Tidigare motioner

Tidigare motioner har på olika sätt pekat på behovet av förstärkt trosundervisning: *Öka kunskapen om kristen tro* (2010:64), *Vuxnas väg till tro* (2009:62), *Fokus på dopet* (2009:80) och *Nyckeln till framtidsrummet* (2008:69). Kyrkolivsutskottet har vid sin behandling av motionerna betonat att Svenska kyrkan har ett viktigt arbete framöver med att öka kunskaperna i kristen tro och att särskilda satsningar behövs. Motionerna har också bidragit till att kyrkomötet uppdragit till kyrkostyrelsen att initiera ett arbete med en gemensam strategi för kyrkans undervisning och mission för alla åldrar. Kyrkostyrelsen driver detta arbete genom den beslutade satsningen *Dela tro – dela liv*.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:48.

Utskottet delar motionärens uppfattning att trosundervisning både är en utmaning och en viktig uppgift som Svenska kyrkan står i. Kyrkolivsutskottet konstaterar dock att det primära ansvaret för att bedriva undervisning och uppgiften att formulera långsiktiga mål för den ligger i församlingen.

Den nationella nivån bedriver tillsammans med stiftens ett kontinuerligt utvecklingsarbete när de gäller undervisningsfrågorna. Arbetet har bidragit till att den metodiska medvetenheten ökat. I framtiden finns det ytterligare behov av att fördjupa sig mer i de innehållsliga frågorna och bearbeta inte bara hur undervisning sker utan vad som ska ingå i undervisningen.

Utskottet menar också att flera satsningar i form av program och projekt på den nationella nivån under senare år syftat till att stödja stift och församlingar i sitt undervisningsuppdrag.

Mellan åren 2013 och 2018 intensifieras det stödjande arbetet på den nationella nivån genom projektet *Dela tro – dela liv* med syfte att de människor Svenska kyrkan möter ska ha en sådan förtrogenhet med kyrkans tro och tradition att de kan erfara förstå och uttrycka evangeliet om Jesus Kristus.

Med hänvisning till att arbete redan pågår på den nationella nivån med att stödja stift och församlingarna i deras arbete med trosundervisning föreslår därför Kyrkolivsutskottet att motion 2014:48 avslås.

Uppsala den 25 september 2014

På Kyrkolivsutskottets vägnar

Marie Nielsén, ordförande

Eva Lindström, sekreterare

Beslutande: Marie Nielsén, ordförande, Daniel Larson, Birgitta Lindén, Ronny Hansson, Kekke Paulsson, Sofia Rosenquist, Niklas Grahm, Roland Johansson, Berit Simonsson, Anna-Karin Westerlund, Gunilla Eldebro, Lars-Erik Edlund, Elisabeth Rydström, Torbjörn Arvidsson och Marja Sandin-Wester.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Sara Waldenfors, Monica Lindell Rylén, Camilla Persson, Lissandra Rickemark, Jan Sahlin, Katarina Glas, Nasrin Sjögren, Elisabeth Sandberg Kullenberg, Ulla Littgren, Jerker Schmidt, Niklas Larsson, Runar Filper, Ylva Wahlström och Karin Janfalk.

Biskoparna Jan-Olof Johansson och Johan Tyrberg har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet Kyrkolivsutskottets betänkande 2014:16

Svenska kyrkan och klimatfrågan

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2014:60, Avveckla Svenska kyrkans opinionsbildning i klimatfrågan. Utskottet konstaterar i likhet med Läronämnden att arbetet med opinionsbildning i klimatfrågan är en följd av kyrkans uppdrag och föreslår kyrkomötet att avslå motionen.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:60.

Motionens förslag

Motion 2014:60 av Margareta Larsson, Avveckla Svenska kyrkans opinionsbildning i klimatfrågan

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att avveckla Svenska kyrkans opinionsbildning i klimatfrågan.

Yttrande från Läronämnden

Läronämnden har yttrat sig över motion 2014:60 i Ln 2014:12y, *bilaga 1*.

Bakgrund

Klimatförändringar handlar om övergripande förändringar som drabbar hela jordens klimatsystem. Ett ändrat klimat får en mängd olika följder då hela ekologiska system förändras genom t.ex. torka och översvämningskatastrofer, svårigheter med livsmedelsförsörjning och sjukdomsspridning. Energiförbrukningen är starkt kopplad till klimatfrågan då en stor del av världens energi kommer från fossila bränslen som kol och olja. Den största delen av utsläppen av växthusgaser är relaterade till energianvändning och handlar således om uppvärmning av fastigheter, transporter och även om hur mat produceras. Kemikalieutsläpp, avsaknad av sopsortering samt övergödning påverkar miljön allvarligt, men detta har inte samma internationella övergripande systempåverkan som ett förändrat klimat.

Omställningen mot en hållbar utsläppsnivå av växthusgaser är en stor utmaning för det globala samfundet. Av de rapporter som FN:s klimatpanel (IPCC) presenterade under våren 2007 står det klart att utvecklingsländerna kommer att drabbas särskilt hårt av klimatförändringens effekter. Effekterna är svåra att förutse liksom

konsekvenserna i människors liv, men det är tydligt att klimatkonsekvenserna kan komma att hindra genomförandet av FN:s millenniemål.

Svenska kyrkans arbete i klimatfrågor

Svenska kyrkans ställningstaganden och arbete i frågan om klimatfrågan tar sitt avstamp i ett långvarigt engagemang kring miljö- och hållbarhetsfrågor såväl inom Sverige som inom den världsvida kyrkan. Sedan dryga 30 år har frågan om skapelsens integritet varit en av den internationella ekumeniska rörelsens mer angelägna frågor.

Svenska kyrkan vill i sitt arbete synliggöra och öppna upp för samtal om kopplingen mellan dessa stora globala överlevnadsfrågor och den enskilda människans viktiga vardagsliv och centrala existentiella funderingar om t.ex. mening, makt och vanmakt, hopp, misstro, livskvalitet, samhörighet, etc.

Klimatförändringarna berör inte bara nästa generation. Den berör oss som lever just nu, och vilka val vi gör idag har en avgörande inverkan på hur framtiden kommer att gestalta sig. Det finns många bilder av katastrofer som ibland blir skrämself-scenarier och skapar mer av handlingsförlamning och skräck än inspiration till förändring.

Svenska kyrkans bidrag i klimatkussionen är att inte förneka situationens allvar och brådskan att agera. Samtidigt vill vi bidra med tankar om möjligheter till förändring, ett hopp om en bättre värld. Möjligheten till förändring är en grundtanke i kristen tro. Inför utmaningarna av ett förändrat klimat ställs våra grundläggande värderingar över vad ett gott liv är i fokus och Svenska kyrkans svar är att driva det samtalet i våra församlingar och i samhällsdiskussionen. Allt utifrån ett utgångsperspektiv som är baserat i hopp om en rättvisare värld och i omsorg om den mest utsatte.

Svenska kyrkans biskopar utvecklar dessa tankar 2014 på följande sätt i *Biskopsbrev om klimatet*:

Klimatutmaningen är existentiell och andlig, eftersom den berör människolivets grundbetingelser i djupaste bemärkelse: Vad är människans roll i skapelsen? Vilket ansvar har vi för dem långt borta? Vad gör vi med vår oro? Vad får vi hoppas på? Inte minst viktigt är barnperspektivet: håller vår generation på att vältra över kostnaderna för jordens framtid på våra barn och barnbarn?

Vi behöver ett hopp som frigör handlingskraft. Hoppet kan börja i lovsången över naturens skönhet och Skaparens kärlek. I Guds rike är allting gåva innan det blir uppgift. Människan är oupplösligen en del av skapelsens livsväv men har ändå ett unikt uppdrag. Vi lever i spänningen mellan litenhet och storhet, begränsning och gränslöshet, synd och upprättelse. Omvändelse är möjlig.

Tron frigör lusten till det goda. Den ger frimodighet att våga förändring även i osäkra situationer. Vägar framåt måste få innebära stora och små steg, liksom individuellt och gemensamt ansvar. Den klimatomställning som behövs kan innebära många positiva förändringar och ökad livskvalitet, och den måste bäras av ett tydligt rättviseperspektiv.

En viktig uppgift för Svenska kyrkan är att tydliggöra klimatförändringarnas konsekvenser för utsatta människor i fattiga länder, och på olika sätt – genom direkt dialog med beslutsfattare, folkbildning och annat opinionsarbete – verka för förändringar. Klimatfrågan handlar om vetenskap, teknik och politiskt ledarskap

men också om grundläggande värderingar. Svenska kyrkan vill bidra till att förbereda och motivera människor att agera för en hållbar utveckling och också som kyrka lyfta fram hoppet och möjligheten till en förändrad livsstil som leder till en rättvisare fördelning och en hållbarare värld.

Svenska kyrkan arbetar även tillsammans i Sveriges Kristna Råd (SKR) med klimat och hållbarhetsfrågor. Skriften *Vårda den skapelse Gud älskar* som utgavs 2013 är ett dokument där Sveriges kristenhet tillsammans understryker vikten av att arbeta för en hållbarare värld. Svenska kyrkan är en viktig del i SKR:s arbete och klimatfrågan har också stärkt det gemensamma ekumeniska arbetet.

Svenska kyrkan verkar även inom ramen för Kyrkornas Världsråd. Kyrkornas Världsråd har så kallad konsultativ status till FN och deltar som NGO-representant vid förhandlingar som sker inom ramen för klimatkonventionen. Svenska kyrkan har deltagit vid flera sådana tillfällen. Under de senaste fyra åren har Svenska kyrkan närvarat vid alla klimatkonventionens årliga COP möten samt vid flertalet av klimatkonventionens mellanmöten, vanligtvis i Bonn, men även vid Rio +20 2012 i Brasilien. Syftet har bland annat varit att påverka svenska och utländska politiker att träffa rättvisa, ambitiösa och bindande internationella klimatavtal och att påverka i-ländernas beslutsfattare att ge ett kraftigt stöd till utvecklingsländernas klimat-anpassning.

2008 antog kyrkostyrelsen även ett positionspapper i klimatfrågan. Positionspapperet lade grunden för Svenska kyrkans fortsatta påverkansarbete om utvecklingsaspekterna på klimatfrågan. Genom att mobilisera stöd för en kraftfull och solidarisk klimatpolitik på svensk såväl som internationell nivå vill Svenska kyrkan bidra genom att främja en djupgående förståelse för de utmaningar som klimatförändringarna ställer människor inför, stödja fattiga människor som drabbas av klimatförändringarna och stimulera människor till att förändra sin livsstil.

2009 samlade dåvarande ärkebiskop Anders Wejryd företrädare för olika tros-traditioner till ett klimاتمöte över religions- och nationsgränser för att underteckna ett gemensamt manifest. Syftet var att överlämna manifestet till den svenska regeringen så väl som till FN och även att bland annat påverka det klimatavtal som undertecknades vid FN:s möte i Köpenhamn 2009.

Tidigare behandling i kyrkomötet

Miljöfrågorna har behandlats vid flera kyrkomöten. Under 2005 års kyrkomöte behandlades klimatfrågan som en del av energieffektivisering och konvertering till förnybara energikällor i lokaler i offentlig verksamhet (KI 2005:13). Året därpå beslutade 2006 års kyrkomöte i enlighet med Kyrkolivsutskottets förslag (KI 2006:4) att uppdraga till kyrkostyrelsen att utarbeta en handlingsplan för det fortsatta arbetet med miljöfrågorna i Svenska kyrkan.

Även 2007 års kyrkomöte behandlade frågor om klimat och energi. Kyrkolivsutskottet skriver i sitt betänkande KI 2007:5 att det ser fram emot resultatet av det arbete som initierades vid 2006 års kyrkomöte och uppdrar åt kyrkostyrelsen att påskynda arbetet och att även inkludera klimatfrågorna i det arbetet.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:60.

Motionären upplever att det skett en förskjutning av kyrkans missionsuppdrag i dess ursprungliga form till att missionera i miljö- och klimatfrågor och att vi ska vara försiktiga att använda Bibeln i politiska syften. Utskottet menar att klimatfrågan är en av vår tids största utmaningar och ett uppdrag för hela mänskligheten vilket innebär att det även är ett uppdrag för Svenska kyrkan. Att bruka och bevara skapelsen är en självklar del av kristet förvaltarskap. I detta innefattas arbetet med frågan om klimatförändringarna. Läronämnden har yttrat sig angående motionen och pekar på att enligt skapelseberättelserna i Första Moseboken har människan ansvar att förvalta skapelsen. Jesus ger en vision av Guds rike som befriar och uppfordrar oss att dela evangelium och bygga en värld där Guds vilja sker.

Utskottet pekar på Svenska kyrkans övergripande uppdrag: att vara ett redskap för Guds rike genom att i varje tid och kontext erbjuda människor evangelium om Jesus Kristus i ord och handling och kyrkoordningens ord: "... att människor ska komma till tro på Kristus och leva i tro, en kristen gemenskap skapas och fördjupas, Guds rike utbreddas och skapelsen återupprättas." Utskottet menar att påverkansarbete kring klimatet innefattas i detta uppdrag och föreslår Kyrkomötet att avslå motion 2014:60.

Uppsala den 25 september 2014

På Kyrkolivsutskottets vägnar

Sofia Rosenquist, ordförande

Mattias Nihlgård, sekreterare

Beslutande: Sofia Rosenquist, ordförande, Marie Nielsén, Daniel Larson, Birgitta Lindén, Ronny Hansson, Kekke Paulsson, Niklas Grahn, Roland Johansson, Berit Simonsson, Anna-Karin Westerlund, Gunilla Eldebro, Lars-Erik Edlund, Elisabeth Rydström, Torbjörn Arvidsson och Marja Sandin-Wester.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Sara Waldenfors, Camilla Persson, Lissandra Rickemark, Jan Sahlin, Katarina Glas, Nasrin Sjögren, Elisabeth Sandberg Kullenberg, Ulla Littgren, Jerker Schmidt, Niklas Larsson, Margareta Larsson, Ylva Wahlström och Karin Janfalk.

Biskoparna Jan-Olof Johansson och Johan Tyrberg har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Läronämndens yttrande 2014:12y

Ekologiskt ansvar, miljö- och klimatfrågor

Läronämndens yttrande över motionerna 2014:7, 2014:12 och 2014:60

I inledningen till kyrkoordningens andra avdelning om församlingarna anges syftet med församlingens grundläggande uppgift: "... att människor ska komma till tro på Kristus och leva i tro, en kristen gemenskap skapas och fördjupas, Guds rike utbreddas och skapelsen återupprättas."

Enligt skapelseberättelserna i Första Moseboken har människan ansvar att förvalta skapelsen. Jesus ger en vision av Guds rike som befriar och uppfordrar oss att dela evangelium och bygga en värld där Guds vilja sker.

Läronämnden menar att ett sådant förslag till ändring i kyrkoordningen som framförs i motionen 2014:12 står i överensstämmelse med Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära.

Uppsala den 27 augusti 2014

På Läronämndens vägnar

Antje Jackelén, ordförande

Cristina Grenholm, sekreterare

Närvarande: Ärkebiskop Antje Jackelén, ordförande, biskop Ragnar Persenius, biskop Martin Modéus, biskop Åke Bonnier, biskop Hans-Erik Nordin, biskop Jan-Olof Johansson, biskop Johan Tyrberg, biskop Per Eckerdal, biskop Esbjörn Hagberg, biskop Tuulikki Koivunen Bylund, biskop Hans Stiglund, biskop Sven-Bernhard Fast, biskop Eva Brunne, Göran Eidevall, Anna Karin Hammar, Margarethe Isberg, Karin Johannessson och Jesper Svartvik.

Kyrkomötet Kyrkolivsutskottets betänkande 2014:17

Utökad familjerådgivning

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2014:66. Utskottet anser att kyrkostyrelsen redan verkar för att Svenska kyrkans familjerådgivning ska utvecklas. Det finns en handläggare med ansvar för samordning av kyrkans familjerådgivning och i uppdraget ingår bland annat att bistå församlingar vid nyetablering av mottagningar. Barn och unga erbjuds stöd inom ramen för verksamheten. Därför föreslår utskottet att motionen avslås.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:66, punkt 1.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:66, punkt 2.

Motionens förslag

Motion 2014:66 av Julia Kronlid, Utökad familjerådgivning

1. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att verka för att Svenska kyrkans verksamhet med familjerådgivning utökas med målsättningen att det ska finnas tillgängligt i alla kommuner i Sverige.
2. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att verka för att Svenska kyrkan erbjuder stöd till barn som erfar sina föräldrars skilsmässa.

Bakgrund

Familjerådgivning är en uppgift i det kommunala uppdraget och ska erbjudas till den som behöver och önskar det. Det är en verksamhet som konkret består av samtal i syfte att bearbeta samlevnadskonflikter och svårigheter i nära relationer, i parrelationer, inom familjen eller i andra anhörigrelationer.

Svenska kyrkans familjerådgivning som funnits i 60 år är ett komplement i välfärdssamhällets folkhälsoarbete. Svenska kyrkans familjerådgivning är öppen för alla, oberoende av religiös eller etnisk tillhörighet och sexuell läggning. Med det professionella samtalet som instrument erbjuder familjerådgivare en trygg plats för eftertanke, reflektion, dialog och terapeutisk bearbetning under sträng tystnadsplikt och sekretess.

KYFA, Kyrkans familjerådgivares förening, är en intresse- och kamratförening som utfärdar auktorisation för kyrkans familjerådgivare. Därmed tillförsäkras den som söker stöd en kvalitativ familjerådgivning inom Svenska kyrkans ram.

Det finns olika skäl för att individer väljer kyrkans rådgivning. Det kan handla om förtroende för kyrkans verksamhet och att man upplever att kyrkans verksamhet

överensstämmer med den egna grundsynen och de egna värderingarna eller önskar stöd i de specifika livsfrågor som handlar om tro eller andra existentiella frågor. Det kan också handla om att man finns för nära den kommunala verksamheten i sin profession eller att kyrkans familjerådgivning är subventionerad till skillnad från privata aktörer.

Församlingarnas ansvar

Alla mottagningar inom Svenska kyrkan har sin förankring i den eller de församlingar som står bakom verksamheten. I dessa församlingar bestäms kostnaden för samtalen och omfattningen på verksamheten.

Av en skriftlig rapport från en utredning vid kyrkokansliet 2010 framgår det vilka behov som finns i verksamheten och vad som önskas från nationell nivå. De önskade insatser som framkom då har nu infogats i det prioriterade utvecklingsarbete som pågår på nationell nivå. Det handlar om gemensam samordning och information internt och externt, erfarenhetsutbyte bland verksamma familjerådgivare inom kyrkans familjerådgivning och för ansvariga i de församlingar som har mottagningar. Vidare om anordnande av fortbildning och befattningsutbildning som leder till auktorisation som kyrkans familjerådgivare, riktlinjer och kvalitets- och kompetensutveckling samt statistik och analys av verksamheten.

Det finns numera en handläggare på kyrkokansliet som har ett nationellt samordningsuppdrag för kyrkans familjerådgivning, som ett av sina uppdrag i tjänsten som handläggare för diakonalt utvecklingsarbete. I uppdraget ingår att verka för och bistå församlingar vid nyetableringar av mottagningar och vid rekrytering av personal.

Att ge stöd till verksamheten är ett specifikt uppdrag som kräver speciell kompetens inom området och det har inte bedömts som rimligt att varje stift ska upparbeta en funktion för detta, utan den nationella nivån bör ta ansvar för stödet.

Stöd till barn

De flesta par som kommer till samtal har ofta ett eller flera barn. Om rådgivningssamtalen bidrar till en försoning mellan två föräldrar som antingen väljer att leva vidare med varandra eller att separera, är detta till stöd för barnen. Föräldrar med mycket små barn, eller de som väntar barn får också förtur i den kö som finns till respektive mottagning.

Av den aktuella statistik som samlas in från de cirka 60 mottagningarna varje år framgår det att huvuddelen av de som söker hjälp och stöd är i åldrarna 30–50 år. En beräkning visar att cirka 3 500 barn får indirekt stöd varje år. Av statistiken framgår också att antalet barn i direkta samtal på mottagningen ökar. Från 2010 till 2012 har antalet personer i åldersgruppen upp till 20 år ökat från 60 till 76.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:66 punkt 1 och 2.

Utskottet anser liksom motionären att Svenska kyrkans familjerådgivning är ett värdefullt komplement till kommunal verksamhet. Det är viktigt att verksamheten samordnas och stöds via nationell nivå eftersom arbetet är så pass specifikt att varje stift inte kan rymma en stödfunktion av denna karaktär.

Det är församlingarna som ansvarar för familjerådgivningsbyråerna och den nationella nivån kan inte ålägga församlingarna att öppna mottagningar, utan enbart

inspirera till det. I vissa fall erbjuds rådgivningen i en ekumenisk kontext eller i samarbete med annan organisation som t.ex. Stadsmissionen eller Sankt Lukas. Det finns en handläggare på nationell nivå som bidrar till familjerådgivningens utveckling genom att erbjuda råd till de församlingar som vill etablera en familjerådgivningsbyrå, ge stöd vid rekrytering av auktoriserad personal, samt erbjuda fortbildning till de anställda familjerådgivarna.

Utskottet menar liksom motionären att det är viktigt att även barn får möjlighet till stöd inom familjerådgivningens ram, vilket också sker. Barn som lever i utsatta situationer eller av annan anledning behöver hjälp att bearbeta sina nära relationer måste kunna beredas stöd inom Svenska kyrkans familjerådgivning. Det kan handla om barn som lever i missbrukande familjer eller i familjer där våld förekommer, men också de barn och unga som är i behov av stöd när relationerna inom familjen är besvärliga, t.ex. när barn används som slagträ vid en skilsmässa. Utskottet vill i sammanhanget påpeka att föräldrarnas skilsmässa inte med automatik innebär att barnet är i behov av mera stöd från utomstående, utan behovet kan vara lika stort eller större i familjer där föräldrarna lever kvar i ett instabilt eller destruktivt äktenskap.

Utskottet anser att kyrkostyrelsen redan verkar för Svenska kyrkans familjerådgivnings utveckling och att barn erbjuds stöd inom ramen för verksamheten. Därför föreslår utskottet att motionen avslås.

Uppsala den 26 september 2014

På Kyrkolivsutskottets vägnar

Marie Nielsén, ordförande

Marie Nordström, sekreterare

Beslutande: Marie Nielsén, ordförande, Daniel Larson, Birgitta Lindén, Ronny Hansson, Kekke Paulsson, Sofia Rosenquist, Niklas Grahm, Roland Johansson, Berit Simonsson, Elisabeth Sandberg Kullenberg, Gunilla Eldebro, Lars-Erik Edlund, Elisabeth Rydström, Torbjörn Arvidsson och Marja Sandin-Wester.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Sara Waldenfors, Monica Lindell Rylén, Camilla Persson, Lissandra Rickemark, Jan Sahlin, Katarina Glas, Nasrin Sjögren, Ulla Littgren, Jerker Schmidt, Niklas Larsson, Margareta Larsson, Ylva Wahlström och Karin Janfalk.

Biskoparna Jan-Olof Johansson och Johan Tyrberg har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet Kyrkolivsutskottets betänkande 2014:18

Nationellt hjälpcentrum för konvertiter

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2014:70 där motionären vill att kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att upprätta ett nationellt hjälpcentrum för att hjälpa dem som konverterat från en religion till en annan och utsätts för förtryck och förföljelse.

Kyrkolivsutskottet föreslår att motionen avslås med hänvisning till att det pastorala ansvaret för de som konverterat ligger i församlingarna.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:70.

Motionens förslag

Motion 2014:70 av Julia Kronlid, Nationellt hjälpcentrum för konvertiter

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att upprätta ett nationellt hjälpcentrum för att hjälpa dem som konverterat från en religion till en annan och utsätts för förtryck och förföljelse.

Bakgrund

Religionsfrihet

FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna omfattar religions- och trosfrihet. Var och en har rätt till tankefrihet, samvetsfrihet och religionsfrihet. Denna rätt innefattar frihet att byta religion och trosuppfattning och att, ensam eller i gemenskap med andra, offentligen eller enskilt, utöva sin religion eller trosuppfattning genom undervisning, andaktsutövning, gudstjänst och religiösa sedvänjor. (Artikel 18). Sverige har ratificerat deklarationen vilket innebär att det är statens uppgift att skydda den enskilde medborgaren från förtryck och förföljelse av sin tro. Detta har Sveriges interreligiösa råd uppmärksammat i ett uttalande.

Sveriges interreligiösa råd bildades 2010 på initiativ av dåvarande ärkebiskop Anders Wejryd och består av kristna, muslimer, judar, buddhister, bahá'í, sikher samt hinduer. Rådet har till syfte att främja och skapa förutsättningar för interreligiöst samarbete i Sverige, lyfta fram religionens roll för att skapa fred och samförstånd i världen och utgöra en röst gentemot religionsfientlighet. I uttalandet skriver Sveriges interreligiösa råd:

Religions- och övertygelsefrihet är inskriven i såväl FN:s deklaration om mänskliga rättigheterna, Europakonventionen som i svensk grundlag.

Därmed garanteras varje människa rätten att både offentligt och privat utöva sin religion samt presentera sin tro och andliga övertygelse. Den ger även barn och föräldrar rätt till religiös fostran. Samtidigt garanterar religions- och övertygelsefrihet envars rätt till att inte tro eller utöva någon religion. Den ger även rätten att ansluta sig till eller lämna en religion. I ett demokratiskt samhälle har staten skyldighet att försvara denna rättighet. Det är också allas ansvar, oavsett tro eller övertygelse, att försvara den.

Församlingens ansvar

Konversioner mellan kristna samfund och till kristendomen från andra religioner äger oftast rum i den lokala församlingen. I samband med konversion till Svenska kyrkan bedrivs undervisning inför eventuellt dop alltid i den lokala församlingen där också ansvaret för den nya medlemmen ligger. Det sker på samma sätt i andra kristna samfund, den som konverterar till kristendomen eller från en annan kristen tradition – eller ingen alls – undervisas enligt samfundets regler och tas därefter upp i en församling, eventuellt genom dop. Många av Svenska kyrkans församlingar vittnar om en brist på dopundervisningsmaterial som vänder sig till människor med bakgrund i en annan kulturell och religiös kontext än den svenska.

Biskopsbrevet *De kyrkliga handlingarna i en mångreligiös kontext* (2012) är ett redskap i det pastorala arbetet i möten med människor från andra religiösa traditioner men också inför dop av konvertiter. I biskopsbrevet står det:

Att ta emot en ny medlem, som bär med sig erfarenheter av en annan religiös tradition, kan tillföra församlingen mycket. Ibland vill den som ska döpas i samband med konversion markera ett avståndstagande från sin tidigare trostradition. I sådana fall kan det vara viktigt att föra ett samtal med dopkandidaten om hon eller han i första hand går från något eller till något. Det bästa i en sådan situation är att hjälpa dopkandidaten att på något sätt försona sig med eventuella dåliga erfarenheter av den egna, tidigare trostraditionen.

Sveriges Kristna Råd

Svenska kyrkan är tillsammans med 24 andra kyrkor medlem i Sveriges Kristna Råd (SKR). I SKR:s regi möts kyrkorna för teologisk reflektion kring olika områden som kyrkosyn, mission, religionsteologi, spiritualitet, dop och gudstjänst. SKR skapar nätverk och mötesplatser och arbetar också med samhällskontakter. Under 2013 anordnade SKR tillsammans med Migrationsverket fem seminarier runt om i landet med temat tro och trovärdighet. Syftet med seminarierna var att höja kompetensen kring religion som asylskäl genom föreläsningar, fallstudier och gemensamma reflektioner. Migrationsverkets personal från asylprövnings- och förvaltningsprocessenheterna deltog tillsammans med representanter från SKR, Svenska kyrkan, Evangeliska frikyrkan, Equmeniakyrkan och Rådgivningsbyrån för asylsökande och flyktingar för gemensamma överläggningar. Deltagarna diskuterade de metoder och frågor som används idag vid bedömning av asylskäl för konvertiter och hur kompetensen att möta dessa frågor kan utvecklas framöver.

Stiftelsen Nordiskt centrum för interreligiös dialog (NCID) är en samverkan mellan företrädare från judendomen, kristendomen och islam. Syftet är att skapa dialog mellan de abrahamitiska religionerna och visa att det är långt mer som förenar än skiljer dem åt samt att bidra till sundare samhällsklimat och fred i världen. Stiftelsen arbetar främst med att arrangera panelsamtal.

Framtiden bor hos oss

Nätverket Framtiden bor hos oss bildades år 2000 och består idag av 24 församlingar inom Svenska kyrkan i urbana mångreligiösa och mångkulturella stadsdelar i Stockholm, Göteborg, Malmö, Norrköping och Linköping. Inom nätverket utbyter man erfarenheter, arrangerar konferenser och seminarier, genomför utbildningar och väcker opinion i utsatthetsfrågor utifrån en gemensam plattform. Nätverkets uppgift är att bevaka frågorna och driva opinionsbildning, ha en samordnande funktion, ordna med konferenserna för både anställda och förtroendevalda och reflektera över församlingarnas uppdrag. Genom nätverket kan församlingarna utbyta tankar och erfarenheter i frågor som berör vad det innebär att vara kyrka i ett mångkulturellt och mångreligiöst sammanhang.

Nätverket har fått stöd från tre stift för att ta fram material om Svenska kyrkan och kristen tro på arabiska och farsi. Det materialet kommer inom kort finnas tillgängligt för alla församlingar.

Inom ramen för satsningen Dela tro – dela liv kommer ett forskningsprojekt studera och dra lärdomar av nätverket Framtiden bor hos oss och hur man delar tro och liv i mångreligiösa och mångkulturella församlingar.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:70.
--

Kyrkolivsutskottet menar precis som motionären att det är självklart och angeläget att de som konverterar till kristendom från andra religioner behöver garanteras stöd och rätt att utöva sin tro utan att utsättas för förtryck och förföljelse.

Idag finns de som konverterat spridda över hela landet och ett nationellt hjälpcentrum skulle därför inte kunna ge det stöd den enskilde konvertiten behöver.

Utskottet konstaterar också att konversion till Svenska kyrkan sker i den lokala församlingen där också det pastoral ansvaret ligger att erbjuda samtal, stöd, undervisning och dop. Till hjälp för att kunna ta detta ansvar finns, som framgått ovan, åtskilligt med rådgivande material.

Motionären efterlyser ett nationellt hjälpcentrum för att hjälpa dem som konverterat från en religion till en annan, vilket skulle kunna innebära konversion mellan andra religioner än kristendomen. Utskottet menar att Svenska kyrkan ansvar handlar om att i första hand stödja dem som konverterat till kristendomen.

Kyrkolivsutskottet föreslår att motionen avslås med hänvisning till att det pastoral ansvaret för dem som konverterat ligger i församlingarna.

Uppsala den 26 september 2014

På Kyrkolivsutskottets vägnar

Sofia Rosenquist, ordförande

Eva Lindström, sekreterare

Beslutande: Sofia Rosenquist, ordförande, Marie Nielsén, Daniel Larson, Birgitta Lindén, Ronny Hansson, Kekke Paulsson, Niklas Grahn, Roland Johansson, Berit Simonsson, Anna-Karin Westerlund, Gunilla Eldebro, Lars-Erik Edlund, Elisabeth Rydström, Torbjörn Arvidsson och Marja Sandin-Wester

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Sara Waldenfors, Monica Lindell Rylén, Camilla Persson, Lissandra Rickemark, Jan Sahlin, Katarina Glas, Elisabeth Sandberg Kullenberg, Ulla Littgren, Jerker Schmidt, Niklas Larsson, Margareta Larsson, Ylva Wahlström och Karin Janfalk.

Biskoparna Jan-Olof Johansson och Johan Tyrberg har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet Kyrkolivsutskottets betänkande 2014:19

Fördjupat samarbete mellan kyrka och idrott

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2014:78 om fördjupat samarbete mellan kyrka och idrott. Utskottets mening är att det stöd till idrottsrörelsen som redan utgår ifrån nationell nivå, främst riktat till samarbetet med Svenska fotbollförbundet, är tillräckligt i dagsläget. Av den anledningen föreslår utskottet att motionen ska avslås.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:78.

Motionens förslag

Motion 2014:78 av Leif Nilsson m.fl., Fördjupat samarbete mellan kyrka och idrott

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att inom ramen för arbetet med barn och unga 0–18 år utveckla samarbetet med idrottsrörelsen.

Bakgrund

Samarbeten mellan Svenska kyrkan och idrottsrörelsen har funnits under många år och det är ett gemensamt intresse för lokalsamhället att barn och unga får en trygg uppväxt utan droger, våld och utanförskap. Mycket av denna verksamhet bärs och drivs av entusiaster lokalt.

Barn och unga har ägnat sig åt idrottslika och fysiskt krävande aktiviteter spontant och på egen hand i alla tider, men det är först under de senaste decennierna som barn- och ungdomsidrotten har börjat organiseras i större omfattning i föreningar. Att föreningsliv har så stor plats i många barn och ungdomars liv är alltså ett ganska nytt fenomen. Nästan alla barn och ungdomar är numera med i en idrottsförening någon gång under sin uppväxttid.

Studieförbundet SISU idrottsutbildarna är idrottsrörelsens studieförbund. Det har tillsammans med Riksidrottsförbundet tagit fram ett studie- och samtalsmaterial som kan användas i idrottsföreningarna. Av detta material framgår en rad sidoeffekter bredvid att man kan bli duktigare i sin idrott. Det handlar om att lära sig ansvar, hänsyn, medbestämmande och etablering av värderingar och normer. I kraft av sin omfattning och popularitet är idrotten därför en viktig miljö för fostran.

Samarbetet Svenska fotbollförbundet

Svenska kyrkan har sedan 2007 ett samarbetsavtal med Svenska fotbollförbundet. Svenska kyrkan har genom detta ökat sin kontaktyta med barn, ungdomar och ledare i de lokala fotbollsföreningarna, som också är den lagidrott som samlar flest medlemmar. Avtalet har sett lite olika ut genom åren, men en viktig del har varit Svenska kyrkans möjlighet till medverkan i föreningarnas fotbollskolor, och att i dessa sprida information om Svenska kyrkans internationella arbete och prata med barn och unga om att vara ”schyssta medspelare” på och utanför plan. Enligt uppgift når församlingarna årligen 10 000 barn och ungdomar i samband med föreningarnas fotbollskolor. Det kan konkret handla om att församlingen erbjuder samarbetsövningar, ledarledda samtal eller kunskap om rättvisemärkta produkter. Det har också producerats rikligt med utbildnings- och informationsmaterial under de år samarbetet pågått.

Flera medarbetare från Svenska kyrkan har deltagit i *Fan Zone*, en mötesplats för publiken några timmar före avspark i större fotbollsmatcher. Under dessa möten har Svenska kyrkan tillsammans med andra bidragit till att skapa en familjär stämning runt arenan och haft möjlighet att presentera den internationella verksamheten och samla in pengar.

De senaste åren har det funnits skriftliga överenskommelser mellan de flesta stift och kyrkokansliet i syfte att utveckla församlingarnas lokala samverkan med fotbollsföreningarna. Det finns också en kontaktperson i de stift som skrivit avtal.

Idrottskonfirmation

Några stift och framför allt enskilda församlingar har under många år gjort ansträngningar att integrera idrottande ungdomar i konfirmandarbetet. Det har inneburit att tonåringen kunnat kombinera sitt fritidsintresse under konfirmationstiden och inte tvingats välja bort något. Det finns förutom lokala konfirmationssamarbeten med fotbolls- och hockeyföreningar även nationella läger i samarbete med idrottsförbund eller lokal arrangör som rekryterar konfirmander från hela landet. Exempel på sådana konfirmandläger är orienteringsläger i samarbete med Svenska Orienteringsförbundet, ridlägerkonfirmation på Flyinge kursgård, en av hästnäringens anläggningar, och seglarlägret på Bohus-Malmön, i Bohuslän. Samtliga sker i samarbete med en församling i Svenska kyrkan.

Svenska kyrkan i utlandet

Svenska kyrkan i utlandet har ett välutvecklat samarbete med Svenska Olympiska kommittén och Svenska Handikappidrottsförbundet.

Till OS och Paralympics i London 2012 gjorde Svenska kyrkan en stor satsning för att möta så många svenskar som möjligt. Svenska kyrkan har tidigare funnits på plats under de Olympiska spelen i Sydney 2000, Aten 2004 och Peking 2008. Det som präglade London 2012 var främst att man flyttade ut kyrkan på gatan, på pubar och andra mötesplatser via mobila team som rörde sig på stan. Man använde sig av sociala medier och annan kommunikation och under Paralympics hade en stor del av idrottstruppen sin upptakt på Sjömanskyrkan.

Arbetet i London, som skedde med ett diakonalt förhållningssätt, genomsyrades av budskapet *Tillsammans för en rättvisare värld*. Pengar som samlades in förmedlades till svältande i Sahel-området i Afrika, till Church Army som arbetar med kvinnor i utsatta situationer i London samt till Svenska församlingen i Londons diakonala arbete.

Ett nätverk skapades 2013 för de som deltagit som volontärer vid OS och Paralympics 2012, för att hålla fortsatt kontakt och planera inför kommande olympiska spel och Paralympics. Nätverket möttes första gången i september 2013.

Det finns också utvecklade koncept för närvaro och samarbete vad gäller t.ex. fotbolls EM.

Svenska Kyrkans Unga

Svenska Kyrkans Unga är positiva till motionens avsikt och har en förhoppning om att det goda samarbete som Svenska kyrkan har med Svenska fotbollförbundet i många delar av landet även ska appliceras på andra idrotter. Svenska Kyrkans Unga har på flera platser i landet ett fungerande arbete där kyrka och idrott hör ihop. De nämner i sitt uttalande från De Ungas Kyrkomöte *Kristen Idrottskontakt*, KRIK, som en av de organisationer där de har en etablerad samverkan i sin distriktsverksamhet. En av anledningarna till att Svenska Kyrkans Unga gärna ser ett fördjupat samarbete med idrottsrörelsen är att exempelvis träffar under konfirmationstiden ofta krockar med träningstider och liknande.

Svenska Kyrkans Unga påpekar dock att mycket av samarbetet i praktiken är beroende av viljan och drivkraften i den lokala församlingen.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:78.

Utskottet delar motionärens uppfattning om vikten av samarbete mellan kyrkan och idrottsrörelsen. Aktiviteter kolliderar ibland tidsmässigt, t.ex. i konfirmandarbetet vilket motiverar ett samarbete. Innehållsmässigt finns också många viktiga beröringspunkter vad gäller värdegrundsfrågor och därför är det önskvärt att samarbetet fortsätter och utvecklas.

Det är glädjande med de samarbeten som redan finns lokalt i församlingarna och utskottet värderar det kontinuerliga stöd som ges från stift och den nationella nivån högt, inte minst vad gäller samarbetet med Svenska fotbollförbundet som sedan flera år tillbaka är avtalsreglerat. Under utskottets överläggningar delades flera goda exempel av lokala samarbeten från de sammanhang och platser i landet som ledamöterna i utskottet har kännedom om.

Utskottet delar den uppfattning som Svenska Kyrkans Unga och *De Ungas Kyrkomöte* har gett uttryck för om att viljan och drivkraften lokalt är avgörande för hur samarbetet utvecklas. Utskottets mening är att det stöd till idrottsrörelsen som redan utgår ifrån nationell nivå, främst riktat till samarbetet med Svenska fotbollförbundet, är tillräckligt i dagsläget.

På Kyrkolivsutskottets vägnar

Marie Nielsén, ordförande

Marie Nordström, sekreterare

Beslutande: Sofia Rosenquist, ordförande, Marie Nielsén, Daniel Larson, Birgitta Lindén, Ronny Hansson, Kekke Paulsson, Niklas Grahn, Roland Johansson, Berit Simonsson, Anna-Karin Westerlund, Gunilla Eldebro, Lars-Erik Edlund, Elisabeth Rydström, Torbjörn Arvidsson och Marja Sandin-Wester.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Sara Waldenfors, Monica Lindell Rylén, Camilla Persson, Lissandra Rickemark, Jan Sahlin, Katarina Glas, Elisabeth Sandberg Kullenberg, Ulla Littgren, Jerker Schmidt, Niklas Larsson, Margareta Larsson, Ylva Wahlström och Karin Janfalk.

Biskoparna Jan-Olof Johansson och Johan Tyrberg har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet Kyrkolivsutskottets betänkande 2014:20

Översyn av utbildning inom själavård

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2014:101 om översyn av utbildning inom själavård. Utskottet finner frågan om att se över dagens utbildning i själavård som angelägen för att kvalitetssäkra Svenska kyrkans själavård, både vad gäller grundutbildning och fortbildning. Av denna anledning föreslår utskottet kyrkomötet att bifalla motionen.

Till betänkandet finns en reservation och en särskild mening.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att bifalla motion 2014:101.

Motionens förslag

Motion 2014:101 av Sofija Pedersen Videke, Översyn av utbildning inom själavård

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att se över dagens utbildning i själavård samt, om så behövs, komma med förslag till förbättringar.

Bakgrund

Själavård

Själavård är kyrkans omsorg om den enskildes andliga välbefinnande. Själavårdens djupaste och viktigaste uppgift är att skapa platser av hopp och tröst för människor så att vi orkar leva, bottna och när tiden till sist är inne, vågar dö.

Själavård kan komma till uttryck på många olika sätt. I aktuell själavård och i den litteratur som används vid utbildningsprogrammen till präst och diakon i Svenska kyrkan framgår det hur själavård handlar om förhållningssätt, attityder, människosyn och om hur vi bemöter varandra. I evangeliet möter vi bilden av själasörjaren som en medmänniska och medvandrare, inte som en upphöjd ledare.

En konsekvens av detta synsätt är att en av församlingens uppgifter är att skapa själavårdande miljöer där många krafter, även ideella tas tillvara. En kontextuell förståelse av själavård sätter in den i ett församlingssammanhang och den lever inte sitt eget liv lösgjort från församlingens liv. Idag talar man om själavårdande samtal och samtal med själavårdande effekter. Likaså själavårdande miljöer och miljöer med själavårdande effekter. Det kan finnas lekmän i församlingens verksamhet som har djup kompetens vad gäller själavårdande samtal, t.ex. personer med beteende-

vetenskaplig utbildning såsom socionomer, psykologer och terapeuter som genom sin kunskap också bidrar till den själavårdande miljön.

Vidare finns det avtalade själavårdssamtal som sker mellan präst och konfident i en särskild samtalsform och i ett bestämt rum under absolut tystnadsplikt och som under året även uppmärksammas och diskuterats i media. Likaså finns det specifika avtalade själavårdssamtal som sker mellan diakon och konfident, med en för diakonen särskilt reglerad tystnadsplikt, som erbjuds i en särskild samtalsform och i ett bestämt rum.

Rekrytering och utbildning för präster och diakoner

Det är biskoparna som antar präster och diakoner för tjänst i Svenska kyrkan. Stiften behörighetsprövar och bedömer personens lämplighet som präst eller diakon och det krävs ett antagningsbesked för att kunna påbörja utbildningen till präst eller diakon.

Efter den fackutbildning vid högskola eller universitet som ger behörighet, samt antagningsbesked från ett stift kan kandidaten påbörja den ettåriga pastoralteologiska utbildningen vid Svenska kyrkans utbildningsinstitut, en utbildning som delvis genomförs gemensamt under två terminer på heltid.

I det nya prästprogrammet vid Svenska kyrkans utbildningsinstitut som invigdes i september 2014 finns 84 undervisningstimmar i ämnet själavård och i det nya diakonprogrammet finns det 64 undervisningstimmar. Enligt uppgift motsvarar kursen i själavård den kurs i själavård som bedrevs av pastoralinstituten och på diakonutbildningarna innan institutet etablerades.

Under prästprogrammets första termin introduceras begreppet själavård utifrån ett teologiskt, beteendevetenskapligt och historiskt perspektiv och fokuserar prästens kontext och yrkesidentitet. Undervisningen bedrivs i form av föreläsningar, gruppövningar, samtalsövningar och samtal i smågrupper. Efter avslutad kurs ska den studerande kunna leda och genomföra enskilda samtal och känna till dess ramar och inneha en färdighet i aktivt lyssnade. Under andra terminen ligger fokus på församlingssjälavård och samtal inför kyrkliga handlingar, såväl teoretiskt som praktiskt. Vidare bearbetas och fördjupas samtalet och mötet med sörjande termin två.

Diakonprogrammet följer i princip prästernas innehåll i introduktionen och även undervisningens upplägg men området avgränsas och fokuserar diakonens kontext och yrkesidentitet. I diakonprogrammet fokuseras livets sårbara skeden, psykisk ohälsa, åldrande och demens. Stor vikt läggs också på diakonens uppdrag i ett samhällsperspektiv.

Fortbildningar och S:t Lukas

Det är församlingens ansvar att sörja för medarbetarnas kontinuerliga fortbildning och för detta erbjuder stiftet och även andra aktörer kurstillfällen. Stiftet har ett uppdrag att erbjuda fortbildning i själavård, men omfattningen varierar och prioriteringarna ser olika ut i stiftet och även i församlingarna.

Det finns ett nationellt nätverk för stiftsmedarbetare, med främst stiftsadjunkter för själavård och personal i stiftens själavårdscentra. De träffas på eget initiativ i årliga överläggningar och fortbildningsdagar. I detta nätverk sker erfarenhetsutbyte, kollegiala samtal och kompetensutveckling. Nätverket har även tagit initiativ till studieresor och seminarier inom området. I oktober 2012 genomfördes t.ex. en studieresa till Taizé i Frankrike för att stärka den andliga fördjupningen.

Flera stift samverkar med S:t Lukas som regionalt fått ett stort ansvar för utbildning och fortbildning i själavård genom avtal med stiftet. S:t Lukas är en idéburen

organisation med professionella mottagningar för psykoterapi, handledning och utbildning över hela Sverige. S:t Lukas erbjuder genom ett stort utbud utbildning och vidareutbildning i själavård för anställda inom kyrka och samfund. De lämplighetsprövar och utbildar även handledare i en längre fortbildning som efter utbildning i sin tur kan handleda själavårdare.

S:t Lukas erbjuder också kurser för den som är ideell, volontär eller förtroendevald och som i sin vardag möter människor med behov av att samtala om livsfrågor.

Arbetshandledning

Svenska kyrkans medarbetare ställs inför uppgifter som handlar om nära samspel med människor, ofta i utsatta lägen. För att behålla ett professionellt förhållningssätt är det nödvändigt att återkommande reflektera över erfarenheter och reaktioner i själavården under kompetent ledning.

Samtliga stift erbjuder under varierande förutsättningar och med olika resurser sina medarbetare kontinuerlig arbetshandledning, antingen genom stiftens själavårdscentrum eller genom av stiftet eller församlingen särskilt anlitade handledare. Arbetshandledning säkrar kvaliteten i mötet med tredje person och ger bättre förutsättning att tillgodose andras behov. Arbetshandledning fyller såväl en personälvårdande som utvecklande funktion för själavårdaren och bidrar till både kompetensutveckling och stärkt yrkesidentitet. Arbetshandledning är också ett redskap för att upprätthålla balansen mellan distans och närhet till den egna själavårdande insatsen. Arbetshandledning kan ske både enskilt och i grupp.

Ny gemensam ekumenisk fortbildning

Den institutionssjälavård som äger rum inom kriminalvården, sjukvården, i arbetslivet och på universitet och högskolor sker ekumeniskt. Medarbetarna i denna verksamhet kommer från olika samfund och därför samordnar Sveriges kristna råd gemensamma överläggningar, erfarenhetsutbyte och fortbildning. Det finns även samlingar som riktar sig enbart till respektive samfunds egna medarbetare.

I november 2014 genomförs den första gemensamma utbildningen för medarbetare med tjänst inom institutionssjälavård. Syftet är att utveckla de praktiska och teologiska färdigheter som behövs för att arbeta på andra arenor som dessa institutioner är. Utbildningen omfattar sex kursdagar under en period av ett år med litteraturstudier och seminarier i grupp via nätet mellan kursdagarna.

Utbildning för jourhavande präst på nätet

Den 1 september 2014 utökades telefontjänsten *Jourhavande präst i Svenska kyrkan* genom att två nya funktioner öppnades. Det är numera möjligt att chatta och skriva digitala brev till *Jourhavande präst*. De två nya kanalerna som etablerats ska svara mot det växande antalet unga som mår psykiskt dåligt. Unga i åldern 16–25 år är en grupp som kommunicerar flitigt på nätet och är därför en primär målgrupp för dessa nya själavårdskanaler.

Stiften ansvarar för rekrytering av präster till *Jourhavande präst*. Det betyder att prästerna står under biskopens tillsyn även om de tjänstgör i den nationella verksamheten. Samtliga som går in i uppgiften som jourhavande präst får en introduktionsutbildning under en dag. De erbjuds också regelbunden handledning under arbetets gång och årligen en nationell samling av fortbildningskaraktär.

Alla jourpräster erbjuds återkommande en självårdsfortbildning som omfattar 7,5 högskolepoäng och som genomförs i samarbete med Ersta Sköndal högskola. För den som kvarstår i uppdraget erbjuds även en veckolång påfyllnadskurs. Senast den erbjöds var den förlagd till Sjelesorgs institutet på Modum Bad i Norge. Dessa utbildningsplatser bekostas av respektive stift.

De präster som ingår i den nyetablerade självården på nätet fick en fyradagars utbildning i nätsjälavård i maj 2014 som bekostades av den nationella nivån. Utbildningen innehöll moment för ökad kunskap i datateknik, sociala medier, samtalsmetodik och suicidfrågor. Kursen gav också insikter i hur det skrivna språket fungerar för den som är döv, då denna självård också möter behoven hos den människa som har en hörselnedsättning eller är döv.

Det finns en telefonsjälavårdstjänst på finska, som samordnas nationellt, där medarbetarna inte bara är präster. Medarbetarna får regelbunden fortbildning och handledning som samordnas nationellt. Likaså finns ett samiskt krisnätverk där alla som svarar i telefon är samer och de allra flesta är samisktalande. Det är främst ideella medarbetare som är engagerade i detta nätverk.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att bifalla motion 2014:101.

Utskottet delar motionärens undran över om präster genom sin grundutbildning får en tillräckligt stabil grund att stå på i uppgiften som självårdare. Det finns frågor i utskottet om präster i allmänhet deltar i den fortbildning som erbjuds och om de blir uppmuntrade att delta i dessa av sina arbetsgivare. Utskottet undrar också om det erbjuds fortbildning och vidareutbildning i den omfattning och med den kvalitet som krävs. I detta sammanhang vill utskottet även betona vikten av att undersöka förutsättningarna för ett större ansvar på nationell nivå för påbyggnadsutbildningar och kvalificerade fortbildningar i samråd med stiftet. Utskottet gav även uttryck för detta uppdrags vikt i sitt yttrande till budgetutskottet med anledning av kyrkostyrelsens skrivelse 2014:1, Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå åren 2015–2017.

Utskottet konstaterar att motionären enbart fokuserar präster i sin motion och vill lyfta fram det faktum att även diakoner utövar självård. Dock bedömer utskottet att de flesta diakonkandidater numera har en gedigen beteendevetenskaplig grund att stå på i sin grundutbildning, till skillnad från prästerna som inte har beteendevetenskap som ett obligatoriskt ämne. I översynen utskottet vill att kyrkostyrelsen ska göra, är det önskvärt att utbildning för både präster och diakoner ryms.

Ledamöterna i utskottet är väl medvetna om att många kunskapsområden ska rymmas i den ettåriga yrkesutbildningen till präst och diakon och att det därmed krävs ständiga avvägningar gentemot andra angelägna ämnen. Men de antal timmar som blivande präster och diakoner får i ämnet självård i dag i sin yrkesutbildning anser utskottet som alltför magert.

Trots att Svenska kyrkan nyligen genomfört en utbildningsreform och Svenska kyrkans nya utbildningsinstitut alldeles nyss etablerats, vill utskottet att kyrkomötet ändå beslutar om att se över dagens utbildning och möjligheter till vidare fortbildning inom det specifika ämnet självård. En översyn tar nämligen tid att genomföra och innan den är presenterad och analyserad så att eventuella förbättringar av utbildningen kan utföras, har det gått några år. Därför vill utskottet att kyrkomötet beslutar om att ge detta uppdrag till kyrkostyrelsen nu.

Enligt Svenska kyrkans utbildningsinstitut gjordes ingen specifik översyn av ämnet själavård för präster inför bildandet av utbildningsinstitutet. Kursbeskrivning och kursmål stämmer i stort sett överens med hur det såg ut när undervisningen i själavård tidigare bedrevs av pastoralinstitutet.

Utskottet vill understryka behovet av utbildning i tystnadspliktens regelverk och inkludera detta i översynen.

Under överläggningarna i utskottet berättade biskoparna att biskopskollegiet planerar föra samtal med ledningen på Svenska kyrkans utbildningsinstitut vad gäller frågan om själavård. Detta välkomas av utskottet. Det utesluter inte att kyrkostyrelsen som ytterst ansvarig för Svenska kyrkans utbildningar ser över dagens utbildning i själavård, och om så behövs, lämnar förslag till förbättringar.

Utskottet anser att utbildningen inom själavård är en angelägen fråga och välkomnar motion 2014:101 och föreslår kyrkomötet att bifalla den.

Uppsala den 26 september 2014

På Kyrkolivsutskottets vägnar

Marie Nielsén, ordförande

Marie Nordström, sekreterare

Beslutande: Marie Nielsén, ordförande, Daniel Larson, Birgitta Lindén, Ronny Hansson, Kekke Paulsson, Sofia Rosenquist, Niklas Grahm, Roland Johansson, Berit Simonsson, Anna-Karin Westerlund, Gunilla Eldebro, Lars-Erik Edlund, Elisabeth Rydström, Torbjörn Arvidsson och Marja Sandin-Wester.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Sara Waldenfors, Monica Lindell Rylén, Camilla Persson, Lissandra Rickemark, Jan Sahlin, Katarina Glas, Elisabeth Sandberg Kullenberg Ulla Littgren, Jerker Schmidt, Niklas Larsson, Margareta Larsson, Ylva Wahlström och Karin Janfalk.

Biskoparna Jan-Olof Johansson och Johan Tyrberg har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

Vi reserverar oss mot kyrkolivsutskottets beslut att bifalla motion 2014:101 och föreslår att kyrkomötet avslår motion 2014:101.

I motionen finns en otydlig att-sats om vad den egentligen avser. Då utbildningsinstitutet är helt nytt sedan september 2014 är det för tidigt att utvärdera detta. Biskoparna har redan tagit upp frågan om själavårdsutbildning med utbildningsinstitutet.

Anna-Karin Westerlund och Gunilla Eldebro

Särskild mening

Vi vill att kyrkomötet avslår motionen. Detta utifrån att det är förvirring om vad motionen avser och vad som anges i utskottets överväganden.

Ulla Littgren, Jerker Schmidt och Elisabeth Sandberg Kullenberg